

Kädentaitojen ja ryhmään osallistumisen merkitykset Tytöjen talon nuorisotyössä

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteiden maisteriohjelma
Käsityönopettajan opintosuunta
Pro gradu -tutkielma 30op
Käsityötiede
Joulukuu 2020
Johanna Räsänen

Ohjaaja: Sirpa Kokko

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Kasvatustieteellinen tiedekunta, Kasvatustieteiden maisteriohjelma		
Tekijä - Författare - Author Johanna Räsänen		
Työn nimi - Arbetets titel Kädentaitojen ja ryhmään osallistumisen merkitykset Tyttöjen talon nuorisotyössä		
Title The meanings of handicrafts and group participation in the youth work of the Girls' House		
Oppiaine - Läroämne - Subject Käsityötiede		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma / Sirpa Kokko	Aika - Datum - Month and year 12/2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 71 s + 2 liites.
<p>Tiivistelmä - Referat - Abstract</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä kädentaidot ja ryhmään osallistuminen merkitsevät nuorille tytöille, ja miksi ryhmään osallistuminen koetaan tärkeäksi. Tutkimuksella halutaan myös kuvata, millaisena käsityöt näyttäytyvät sosiaalisessa nuorisotyössä sekä mikä merkitys tytöille on olla vain tyttöjen kesken. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että ryhmätoiminnalla on itsetuntemusta ja -luottamusta vahvistava merkitys. Osallistuminen ryhmätoimintaan lisää nuoren omaa aktiivisuutta ja toimijuutta (Ståhlberg, 2019). Aiemmat tutkimukset ovat myös osoittaneet, että käsitöiden tekemisellä on hyvinvointia lisääviä psyykkisiä sekä fyysisiä vaikutuksia (Pöllänen, 2017). Pro gradu -tutkielmalla halutaan selvittää kädentaitojen, ryhmän ja Tyttöjen talon toiminnan merkityksiä tutkimukseen osallistuville tytöille.</p> <p>Tutkimus tehtiin Tyttöjen talolla, joka on avoin paikka kaikille tytöiksi ja naisiksi itsensä määritteleville henkilöille. Tutkimuksen kohteena oli Avoin kädentaidot -ryhmä, joka kokoontui talolla kerran viikossa. Ryhmään osallistujat olivat 14-25 -vuotiaita. Tutkija toimi itse ryhmän ohjaajana tutkimuksen aikana. Laadullinen tutkimusaineisto kerättiin etnografian menetelmin ryhmää havainnoimalla sekä haastattelemalla neljää talolla säännöllisesti käyvää tyttöä. Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluita, ja haastattelut litteroitiin tekstiksi. Tutkimuksen analysoinnissa käytettiin laadullista sisällönanalyysia, jonka tarkoituksena oli löytää yhteneväisyyksiä ja eroja tutkimuksen teemoista ja merkityksistä.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että tytöille suunnatulla omalla tilalla on kysyntää ja tarvetta. Merkityksiä sille, että saa olla tyttöjen kesken löytyi useita. Osa tytöistä koki vaikutuksen oman identiteetin kasvuun ja vertaistuen auttavan naiseksi kasvamisessa. Monelle tytölle kädentaitoryhmään osallistuminen oli arkeen sidottua toimintaa enemmänkin kuin harrastus. Ryhmä koettiin usein tärkeämpänä kuin käsitöiden tekeminen. Tyttöjen talo koetaan luotettavana ja turvallisenä paikkana, jossa saa vertaistukea muilta tytöiltä ja naisilta.</p>		
Avainsanat - Nyckelord kädentaidot, ryhmä, tyttöys, nuorisotyö		
Keywords handicrafts, group, girlhood, youth work		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Educational Sciences		
Tekijä - Författare - Author Johanna Räsänen		
Työn nimi - Arbetets titel Kädentaitojen ja ryhmään osallistumisen merkitykset Tyttöjen talon nuorisotyössä		
Title The meanings of handicrafts and group participation in the youth work of the Girls' House		
Oppiaine - Läroämne - Subject Craft Science		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Sirpa Kokko	Aika - Datum - Month and year 12/2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 71 pp. + 2 appendices
<p>Tiivistelmä - Referat - Abstract</p> <p>The purpose of this study was to find out what handicrafts and group participation mean for young girls and why the participation of the group is perceived as important. The study also aims to describe what crafts look like in social youth work and what significance it has for girls to be only among girls. Previous research has shown that group activities play a role in strengthening self-knowledge and confidence. Participation in group activities increases the young person's own activity and agency (Ståhlberg, 2019). Previous studies have also shown that making handicrafts has mental and physical effects that increase well-being (Pöllänen, 2017). The aim of the study was to find out the meanings of handicrafts, participation in a group and Girls' House activities for the girls participating in the study.</p> <p>The study was conducted at the Girls' House. It is an open place for all those who define themselves as girls and women. The subject of the study was the Open Handicrafts group, which met at the house once a week. The participants in the group were 14-25 years old. The researcher herself acted as a group supervisor during the study. The research material was collected using ethnographic methods by observing the group, as well as interviewing four girls who visit the house regularly. The interviews were semi-structured thematic interviews and the interviews were transcribed into text. Qualitative content analysis was used to analyze the data with the aim of finding similarities and differences in the themes and meanings of the study.</p> <p>The research reveals that there is a demand and need for a place for girls. Many meanings for being among girls were found. Some of the girls felt impressed with the growth of their own identity and peer support helped them grow into women. For many girls, participating in a handicraft group was more of a daily activity than a hobby. The group was often perceived as more important than making handicrafts. The Girls' house is perceived as a reliable and safe place to get peer support from other girls and women.</p>		
Avainsanat - Nyckelord kädentaidot, ryhmä, tyttöys, nuorisotyö		
Keywords Handicrafts, group, girlhood, youth work		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsinki University Library – Helda / E-thesis (theses)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	NUORISOTYÖ	3
2.1	Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen nuorisotyö	3
2.2	Sukupuoli nuoriso- ja tyttötutkimuksessa	6
2.3	Sukupuolen moninaisuus.....	7
2.4	Tyttöjen talo tutkimuksen kontekstina	8
3	KÄDENTAITOT JA HYVINVOINTI	11
3.1	Kädentaidot	11
3.2	Kädentaitojen yhteys hyvinvointiin	13
3.3	Visuaalinen taide nuorisotyössä.....	16
4	RYHMÄTOIMINTA	18
4.1	Ryhmässä toimiminen.....	18
4.2	Toimijuus ja voimaantuminen.....	21
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	24
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
6.1	Etnografinen tutkimusmenetelmä.....	25
6.2	Tutkimusaineisto.....	28
6.3	Sisällönanalyysi	31
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	33
7.1	Vuorovaikutus ja toiminta Kädentaidot -ryhmässä.....	33
7.2	Ryhmän merkitys tytöille	38
7.3	Käsitöiden merkitys tytöille.....	43
7.4	Tyttöjen talo ja ohjaajat turvasatamana.....	50
7.5	Voimaantuminen ja turvallinen olo tyttöjen kesken	53
8	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA ETIIKKA	60
9	POHDINTAA	63
10	LÄHTEET	66
11	LIITTEET	1

1 Johdanto

”Elämä ei ole aina kohdellut minua silkkihansikkain”

Tämän lehtileikkeen tekstin Kädentaidot -ryhmässä käyvä tyttö valitsi tehdesämme kortteja Tyttöjen talolla. Aiheena oli ”tyttö, joka käy Tyttöjen talolla”. Hän oli kirjoittanut päälle isolla ”taiteilija”, ja piirtänyt upean piirustuksen tyttöhämmöstä. Mielestäni tämä oli oivaltava teos, joka kuvastaa monien nuorten elämää nykymaailmassa, jossa meillä on tarjolla erilaisia tiloja ja kerhoja tukea nuorten kasvua vaikeissakin elämäntilanteissa.

Suomessa nuorisotyöllä on pitkä historia, ja työ on vuosien mittaan muuttunut laajemmaksi ja monipuolisemmaksi. Sodan jälkeen vuonna 1948 Helsingissä nuorisotyö siirtyi kaupungille, ja tavoitteena oli saada nuoret pois kaduilta ja nuorille ohjattua tekemistä vapaa-ajalle. 1980 -luvulla nuorisotyö levisi Helsingissä lähiöihin ja nuoret alkoivat löytää enemmän toimintaan mukaan. (Ilves, 1998, s. 7-9, 207.) Maailmalla sukupuolisensitiivisyys teki tuloaan, ja Ruotsissa alettiin 1990 -luvulla tekemään uudenlaista tyttötyötä. Suomi otti mallia Ruotsista, ja Suomen ensimmäinen Tyttöjen talo avattiin Helsinkiin 1999. Samalla Tyttöjen talo -konseptillä olevia taloja on Suomessa nykyään seitsemän. Tytöt olivat jääneet hieman sivuun nuorisotyössä ja heille tarvittiin oma paikka, jossa voi saada vertaistukea ja tehdä omia juttuja sekä saada tukea oman naiseuden ja identiteetin kasvussa. (Tyttöjen talo, 2020.)

Nykyään erilaisia harrasteryhmiä löytyy useita, ja jokainen voi löytää itselleen mielenkiintoisia ryhmiä. Erilaiset taiteen muodot ovat suosittuja ja kädentaidot kiinnostavat nuoria, sillä niissä pääsee toteuttamaan itseään. Tällä tutkimuksella haluan selvittää, mitä kädentaidot ja ryhmään osallistuminen merkitsevät tytöille. Tutkimus tehdään Tyttöjen talolla, joka on avoin paikka 10-29 -vuotiaille, tytöiksi tai naisiksi itsensä määritteleville henkilöille. Tyttöjen talolta löytyy erilaisia avoimia ryhmiä, kuten kuvataidetta ja kädentaitoja.

Tämän tutkimuksen aikana Helsingin Tyttöjen talo täyttää 20 vuotta, joten on myös hienoa päästä osalliseksi tähän juhluvuoteen, ja tuoda tutkimuksella esiin talolla käyvien nuorten mielipiteitä Tyttöjen talon merkityksestä heidän elämässään. Tutkimuksen aikana toimin itse Kädentaidot -ryhmän ohjaajana, eli osallistuin ryhmään viikoittain. Tutkimuksen etnografinen aineisto on kerätty siten, että toimin ohjaajana ja tutkijana samanaikaisesti. Talon mennessä kiinni maaliskuussa 2020 Covid19 -epidemian vuoksi, jatkoin aineiston keräämistä henkilöhaastatteluilla sekä videon välityksellä että kasvokkain.

Tyttöjen talolla on tehty aiemmin tutkimuksia suljetuista ryhmistä ja avoimesta toiminnasta Tyttöjen talolla on tutkittu monipuolisesti vuosien aikana, niin tyttöyttä, äitiyttä, kulttuurisensitiivisyyttä, ryhmiä, kuin ruokaan ja syömiseen liittyviä asioitakin (Mm. Eid, 2008; Kanervo, 2013; Laurent, 2004; Peltokorpi, 2016; Syrjäkari, 2013.) Taito- ja taideryhmiin liittyen ei ole tietääkseni tehty yhtäkään tutkimusta. Siksi koen, että tutkimuksellani on paikka Tyttöjen talon kontekstissa. Kädentaidot -ryhmä on ollut vuosia osa Tyttöjen talon toimintaa, joten sitä on perusteltua tutkia. Tutkimuksella saadaan myös talolle tärkeää tietoa toiminnan merkityksestä.

Tutkielman alussa esittelen tutkielman teoreettisen taustan, ja aiempien tutkimuksien johtopäätöksiä. Esittelen Tyttöjen taloa tutkimuksen kontekstina ja mitä on kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys nuorisotyössä. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen toteutuksen, johon sisältyvät tutkimusmetodi, tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset, tutkimuksen analyysimenetelmä sekä tutkimuksen luotettavuus ja etiikka. Tutkimuksen toteutuksen esittelyn jälkeen alkaa tutkimukseni tulokset, analyysi ja johtopäätökset, sekä lopuksi vielä pohdintakappale.

2 Nuorisotyö

Yhteiskuntatieteilijät ovat esittäneet, että nuoruus ja nuoriso ovat modernin teollisuusyhteiskunnan myötä syntyneet käsitteet, jotka määritellään kuuluvaksi moderniin yhteiskuntaan. Nuorisotutkimuksissa nuoriso käsitteellistetään yhteiskunnallisena ryhmänä ja nuoruus ikä kautena. (Puuronen, 1997, s. 129.) Suomessa nuorisotyö siirtyi kaupungille sodan jälkeen vuonna 1948. Sillä tavoiteltiin nuoria ohjattuun vapaa-ajan viettoon ja samalla pois kaduilta. Helsingissä nuorisotyö levisi 1980 -luvulla lähiöihin ja sai enemmän nuoria toimintaan mukaan. (Ilves, 1998, s. 7-9, 207.) Akateeminen nuorisotutkimus saikin alkunsa Suomessa 1950 -luvulla. Siitä lähtien nuorten vertaisryhmät ja toiminta niissä on ollut suomalaisen nuorisotutkimuksen tärkeimpiä teemoja (Puuronen, 1997, s. 167-168).

Suomessa nuorisotyö kuuluu nuorisolain 8§ mukaan kunnan tehtäviin. Nuorisotyötä kunta tekee yhdessä muiden nuorisoalan toimijoiden kanssa muun muassa järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja, tiloja ja tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020.)

2.1 Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen nuorisotyö

Nuorisotyön ja sosiaalityön rajamailla toimii sosiaalinen nuorisotyö, jonka tavoitteena on nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja päihitteettömyys. Työ on verkostoitunutta ja moniammatillista. Työ voi tapahtua niin kaduilla, ryhmä- tai pienryhmätoimintana tai erilaisina kampanjoina. Sosiaalinen nuorisotyö sisältää yhdyskuntatyön ja työpajoja sekä sukupuolisensitiivisen työn, joka tarjoaa tytöille ja pojille omat tilat ja ryhmät. Omia ryhmiä tarjoamalla on saatu tilaa erityisesti tyttötyölle sekä maahanmuuttajille. Sosiaalinen vahvistaminen ja ennaltaehkäiseminen ovat sosiaalisen nuorisotyön keskiössä. Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa elämäntaitojen parantamiseen suunnattuja toimenpiteitä sekä syrjäytymisen ehkäisemistä. (Heikkinen, 2009; Nuoperi, Turun yliopisto.)

Sosiaalipedagogiikan näkökulmasta työ on yksilön sosiaalisen kasvun tukemista, tavoitteena estää syrjäytyminen ja ohjata yksilöä auttaa itse itseään kohti parempaa elämää. Käytännössä se tarkoittaa innostamista, kasvattamista, tukemista, helpottamista ja voimaannuttamista. Nuoria tuetaan heidän yhtenäisen, persoonallisen identiteetin ja minäkäsityksen muodostamisessa. (Hellström, 2010, s. 199; 232.)

”Kulttuurinen nuorisotyö on yhteiskunnallista ja yhteisöllistä toimintaa, jossa nuori luo ja osallistuu maailmankuvansa ja yhteisönsä rakentamiseen kulttuurin, taiteen ja median keinoin” (Juvonen, 2010, s. 4). Kulttuurisensitiivisyydestä puhutaan myös monikulttuurisuudesta, ja siihen liitetään vahvasti anti-rasismi, eli tavoitteena on kiinnittää huomiota ja purkaa rasistisia rakenteita. Kulttuurisensitiivinen työ on ihmisten kohtaamista yksilöinä ja heidän tukemistaan omaan identiteettityöhön. Tähän sisältyy kulttuurin, etnisen viiteryhmän, sukupuolen ja muiden tekijöiden huomioiminen nuorten ryhmäytymisessä. Kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen liittyy jokaisen omat ennakkoluulot, joten on hyvä olla myös tietoinen omista kulttuurisista lähtökohdistaan, sillä ne vaikuttavat kohtaamiseen. (Tyttöjen talo, 2020.) Kyse ei ole ainoastaan monikulttuurisista taustoista tulevien nuorten tukemista yhdenvertaisuudessa ja yhteiskunnassa, vaan myös valtaväestön nuorten tukemista monikulttuurisessa ympäristössä elämisessä (Honkasalo & Kivijärvi, 2010, s. 50).

Kulttuurisensitiivisyyteen liittyy vahvasti ammattilaisen ja asiakkaan väliset vuorovaikutussuhteet. Ammattilaisen kulttuurisesti kunnioittava ja arvostava kohtaaminen ja viestintä on tärkeää siten, että molemmilla osapuolilla on oikeus oman kulttuurinsa ilmaisuun ja tuntea olonsa hyväksytyksi ja kuulluksi. Kulttuurisensitiivinen työote auttaa toimimaan monikulttuurisessa ympäristössä ja asiakkaiden kohtaamisessa. Halu, kyky ja herkkyyys ymmärtää eri taustoista tulevia ja järjestää joustavia palveluita kaikille. Kulttuurisensitiivisessä asiakastyössä tärkeintä on muistaa, että jokainen on yksilö ja kaikilla meillä on omat henkilökohtaiset tarpeemme. (THL, 2019.)

Honkasalo (2011, s. 93) esittää muutamia erilaisia määrittelyjä sukupuolisensitiiviseen nuorisotyöhön. Virallisissa valtavirtaistamistavoitteissa se tarkoittaa su-

kupuolen huomioimista kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Kansalaisten täytyy olla tietoisia yhteiskunnan odotuksista, jotka kohdistuvat miehiin ja naisiin. Tämän jälkeen vasta odotuksia voidaan muuttaa kaikille sukupuolille salliviksi. Yhteistä erilaisille määrittelyille on kuitenkin se, miten sensitiivisyys edellyttää tiedon, odotusten ja asenteiden tiedostamista. Sukupuolisensitiivisyys ei ole siis mikään valmis malli, vaan se muokkaantuu muuttuvien kontekstien mukaan. Tavoitteena on murtaa stereotyyppiset sukupuoliroolit ja tukea tyttöjen kasvua (Honkasalo, 2011, s. 71).

Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö tarkoittaa nuorisotyössä yksinkertaisesti sitä, että tytöille järjestetään omaa eriytettyä ryhmätoimintaa. (Honkasalo, 2011, s. 91-93.) Sukupuolisensitiivinen toiminta koetaan usein samana kuin tyttötyö, tai erilaiset tyttöryhmät. Ryhmätoiminnalla ei pyritä pelkästään saamaan tyttöjä harrastusten pariin, vaan toiminnalla on voimaannuttava merkitys. Ryhmissä annetaan tytöillä enemmän tilaa olla vapautuneemmin ja käsitellä herkkiä kasvuun liittyviä asioita rauhassa. (Honkasalo, 2011, s. 94; Honkasalo, 2011a, s. 257.) Kun tytöille annetaan omat tilat, he voivat vertaisryhmissä käsitellä tyttöyteen ja identiteettiin liittyviä asioita, ja sitä kautta vahvistaa itsetuntoa ja oppimaan ottaa vastuuta toiminnoistaan (Honkasalo, 2011, s. 71).

Minäkäsitys alkaa muotoutumaan hyvin varhain ja muotoutuu koko läpi elämän. Minäkäsityksellä tarkoitetaan sitä, mitä yksilö itse ajattelee omista piirteistään, käyttäytymisestään sekä omista motiiveistaan. Minäkäsitys on riippuvainen toisista ihmisistä ja ihmissuhteista, jonka vuoksi minäkäsitys myös muuttuu ja kehittyy. Yksilön kulttuuri, kulttuuriympäristö ja kokemukset vaikuttavat siihen, millainen minäkäsitys on ja eri kulttuureissa se voi näyttäytyä hyvinkin erilaisesti, henkilökohtaisena tai julkisena. Minäkäsitystä tutkitaan usein myös identiteetin käsitteellä, varsinkin eurooppalaisessa sosiaalipsykologiassa identiteetin käsite on käytetympi. Identiteetti jaetaan usein henkilökohtaiseen ja sosiaaliseen identiteettiin. (Helkama, ym., 2007, s. 362-366.) Henkilökohtaisella identiteetillä tarkoitetaan niitä ominaisuuksia, joilla yksilö erottuu muista ja tekevät yksilöstä ainutlaatuisen, kun taas sosiaalisella identiteetillä tarkoitetaan niitä ominaisuuksia, jotka jaetaan ryhmän muiden jäsenten kanssa. (Liebkind, 1992).

Minätietoisuus liittyy siihen, olemmeko tietoisia omasta minäkäsityksestä. Kun tunnemme riittämättömyyden tunnetta, minätietoisuuden tila voi olla epämiellyttävä. Tällaisia tilanteita voi varsinkin nuorella olla esimerkiksi peiliin katsominen, oman äänen kuuleminen nauhalta, valokuvat itsestä tai silloin, kun epäonnistuu jossakin tehtävässä. Kun yksilöllä on myönteinen minäkuva, sanotaan hänellä olevan hyvä itsetunto, ja kielteinen minäkuva heijastaa huonoa itsetuntoa. Eli itsetunnolla tarkoitetaan myönteisiä tai kielteisiä tunteita omaa itseään kohtaan. Itsetunto on yhteydessä hyvinvointiin, mielenterveyteen ja vuorovaikutussuhteisiin toisten kanssa. Vertailemalla itseämme muihin, opimme parhaiten tuntemaan itsemme. (Helkama, ym., 2007, s. 367-370.)

2.2 Sukupuoli nuoriso- ja tyttötutkimuksessa

Tyttyjä ja poikia on läpi historian kasvatettu eri tavoin. Arvokkaampana on pidetty poikin kasvatusta ja tyttöjä on syrjitty kasvatuksessa. Nykyäänkin suuressa osassa maailmaa tyttöjä syrjitään edelleen. Tytöille ei ole annettu samoja tilaisuuksia ja mahdollisuuksia kehittää lahjakkuutta kuin pojille. Koulukasvatus on ollut tytöillä puutteellisempaa, eikä heitä ole kasvatettu aktiivisiksi kansalaisiksi, vaan äideiksi ja vaimoiksi. Kuitenkin kaikilla lapsilla ja nuorilla on samat tarpeet ja kaikkia tulisi kohdella arvostaen ja kannustaen. Hellström (2010, s. 227) esittää, että nykyään lapsia kohdellaan liikaa sukupuolettomina, ja siihen vastauksena tulisi antaa sukupuolitietoista kasvatusta. (Hellström, 2010, s. 226-227.)

Yhteiskunnallisten suhteiden ja kulttuuristen rakenteiden tutkimuksissa on painotettu sukupuolen merkitystä 1960 -luvulta asti. Tyttötutkimusta on Suomessa tehty noin neljäkymmentä vuotta, ja sitä sanotaan usein naistutkimuksen pikusiskoksi. Tyttötutkimus liikkuu nuoriso- ja naistutkimuksen välimaastossa. Tyttötutkimuksessa ollaan kiinnostuneita sukupuolen merkityksestä nuoruuden kulttuureissa. Siksi tyttötutkimus sisältää usein myös kriittistä poikatutkimusta. (Ojanen, 2011, s. 23-24; Ojanen, 2011a, s. 10.) Tässä tutkimuksessa on selkeä sukupuolijako tyttöihin, sillä poikien vastaavalla Poikien talolla ei ole kädentaidot-ryhmää, joten vastaavaa empiiristä tutkimusta ei voitu tehdä poikien kesken.

Nuorisotutkimus oli ollut sukupuolineutraalia ja pojat olleet enemmän tutkimusten keskiössä. Nuorisotutkimuksessa tytöt jäivät pitkään poikien varjoon, mutta nykyään nuorisotutkimus ottaa huomioon sukupuolinäkökulman sekä tytöt mukaan kulttuuriselle näyttämölle. Tyttökulttuurin esiin nostaminen ja sen näkyväksi tuominen on olennainen osa naistutkimusta. (Huuki, Kivijärvi & Lunabba, 2018, s. 9; Lähteenmaa & Näre, 1992, s. 9.) 1970 -luvulla syntynyt naistutkimus toi esiin, kuinka sukupuolen vaikutus yksilön elämään oli suurempi kuin oli aiemmin ymmärretty. Naisia alistavia rakenteita haluttiin purkaa, ja siihen tarvittiin tutkimuksia. Jo 1980 -luvulla esitettiin, että myös tytöt hyötyvät omista kulttuureistaan. Tyttöjen omissa huoneissaan he voivat keskittyä tulevaan naiseuteen ja liikkua turvallisesti lapsuudesta aikuisuuteen. (Ojanen, 2011, s. 26-28.) Kuitenkin vasta kaksikymmentä vuotta myöhemmin Suomessa alettiin painottaa tyttöjen keskinäisiä eroja, ja huomioitiin erilaisiin vähemmistöryhmiin kuuluvia tyttöjä (Ojanen, 2011, s. 30).

Haluan muistuttaa, että nuorisotutkimus ei suinkaan tarkoittanut aiemmin kuitenkaan samaa kuin poikatutkimus. Poikatutkimukselle on tutkimuskirjallisuudessa oma paikkansa. Suomessa pojat ovat olleet tutkimuksen kohteina pitkään, mutta ensimmäinen poikatutkimuksen tieteellinen kokoomateos julkaistiin Suomessa vasta vuonna 2018. Poikatutkimusta tarvitaan myös tekemään näkyväksi poikakategorian sisäistä moninaisuutta. Pojat nähdään usein yhtenä huolta aiheuttavana ryhmänä, joka sivuuttaa muun muassa luokka-aseman, etnisyyden, sukupuoli-identiteetin, seksuaalisuuden tai näiden yhdistelmien erot. Eli samoja moninaisuuden piirteitä ja eroja on huomioitava niin tyttö- kuin poikatutkimuksissa. (Huuki, ym. 2018, s. 8-9; Ojanen, 2011a, s. 11.) Tyttö- ja poikatutkimuksella ei ole tarkoitus erotella sukupuolta tasan näiden kahden sukupuolen välille, vaan tuoda esiin sukupuolen moninaisuus, myös käsitteiden sisällä.

2.3 Sukupuolen moninaisuus

Haluan tuoda tässä tutkimuksessa ilmi, että sukupuoli on moninainen ilmiö, eikä sukupuoli ole jaettavissa selvästi kahteen, toisistaan erotettavaan sukupuoleen. Sukupuolen moninaisuuteen sisältyy sekä sukupuolivähemmistöt että sukupu-

lienemmistöt. Jokaisen ihmisen sukupuoli sisältää yksilöllisiä ja ainutlaatuisia piirteitä, jotka koostuvat erilaisista geneettisistä, kehityksellisistä, hormonaalisista, fysiologisista, psykologisista, sosiaalisista ja kulttuurisista ominaisuuksista. Sukupuolta ei siis voi jakaa vain naiseen ja mieheen, vaan ihminen voi olla jostain siltä väliltä tai jotain muuta. Yksilön oma kokemuksellinen ulottuvuus on tärkein, eli sukupuoli on se, joksi yksilö sen kokee olevan. Sukupuolen itsemäärittämisoikeus on tärkeä tavoite niin yhteiskunnallisesti kuin yksilöllisestikin. (Seta, 2016, s. 8-9.)

Tässä tutkimuksessa tiedostetaan sukupuolen moninaisuus, mutta läpi tutkimuksen käytetään Tyttöjen talon kävijöistä yhteistä termiä ”tytöt”, koska kaikki talolla kävijät määrittelevät itsensä tytöiksi. Nykyään tutkimuksissa osataan huomioida paremmin sukupuolen moninaisuus, vaikka usein käsitteiden käytössä olisi tarkentamisen tarve. Uusi tasa-arvolakikin vuodelta 2015 koskee sukupuolivähemmistöjä, ketään ei saa syrjiä sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun tai kehollisten piirteiden takia. Tasa-arvolaki velvoittaa myös oppilaitokset huolehtimaan samanlaisista mahdollisuuksista koulutukseen sukupuoleen katsomatta. Koulutuksen järjestäjän ja viranomaisten tulee tasa-arvosuunnitelmassa ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. (Seta, 2016, s. 6-7.)

2.4 Tyttöjen talo tutkimuksen kontekstina

Tyttöjen talo on Loisto settlementin (ent. Kalliolan nuoret ry) omistama tavaramerkki, jossa toiminnalla on merkittäviä arvoja. Arvot näkyvät kaikessa työssä, joten myös Kädentaidot -ryhmässä niitä täytyy huomioida. Loisto settlementin toiminnan arvoja ovat yhdenvertaisuus, moninaisuus ja tasa-arvo, ihmisen voimavaroihin luottaminen, asettuminen heikommassa asemassa olevan puolelle, yhteisöllisyys, jokaisen yksilön oikeuksien kunnioittaminen sekä yksilöllinen kohtaaminen nuoren kanssa ja heidän kokonaisvaltainen huomiointinsa (Loisto settlementti Ry, 2020). Tyttöjen talo on sitoutunut toimimaan kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisesti, mikä on olennainen osa kaikessa talolla tapahtuvassa toiminnassa.

nassa. Siksi niitä ei voi myöskään jättää tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Tyttöjen talo on monikulttuurinen kohtaustapa, jossa kaikki otetaan vastaan sellaisenaan kuin on. ”Tyttöjen Talon tärkein tehtävä on vahvistaa tyttöjen ja nuorten naisten identiteettiä yhteisöllisessä ilmapiirissä, sukupuolen moninaisuus huomioiden. Tavoitteenamme on rohkaista tyttöjä ja nuoria naisia kuuntelemaan ja kunnioittamaan itseään ja muita.” (Tyttöjen talo -esite, 2019.)

Ensimmäinen Tyttöjen talo Suomessa oli Helsingin Tyttöjen talo, joka perustettiin vuonna 1999. Tytöt olivat jääneet nuorisotyössä poikien varjoon, joten tytöille tarvittiin paikka vertaistuelle ja omille jutuille. Nykyään Suomessa toimii seitsemän konseptin mukaista Tyttöjen taloa; Tampereella, Oulussa, Turussa, Kuopiossa, Rovaniemellä, Helsingissä ja Espoossa. Tyttöjen talo tarjoaa monipuolista toimintaa kaikille tytöksi ja naiseksi itsensä määritteleville, tai tyttöyttä itsessään pohtiville 10-29 -vuotiaille. Talolla on avointa kahvilatoimintaa, avoimia harrasteryhmiä, kuten kädentaitoja, kokkikerhoa ja liikuntaa sekä erilaisia suljettuja ryhmiä eri elämäntilanteissa oleville henkilöille. (Tyttöjen talo, 2020.) Toimintaan osallistuminen ei sido kävijöitä taloudellisesti, sillä harrasteryhmät ovat suurimmaksi osaksi maksuttomia. Maksuttomuus mahdollistaa toiminnan kaikille, eikä kynnys ryhmiin osallistumiselle johdu taloudellisista syistä.

Loisto Settlementti Ry:llä on samanlaista toimintaa myös pojille. Poikien talo on suunnattu 10-28 -vuotiaille pojille, miehille ja poikana olemista pohtiville. Samoin, kun Tyttöjen talolla työntekijät ovat naisia, niin Poikien talolla työskentelevät miehet. Poikien talo on turvallinen, syrjinnästä ja kiusaamisesta vapaa yhteisö, johon kaikki ovat tervetulleita sellaisenaan, kun on. (Poikien talo, 2020.)

Tytöjen talolla on vuosien aikana tehty monia Pro gradu -tutkielmia sekä opinnäytetöitä, joista suurin osa on liittynyt toiminnan kehittämiseen. Muun muassa Lina Laurent (2004) Pro gradussaan ”What more we can do?” tutki monikulttuurisuutta talolla, ja loi toimintasuunnitelman monikulttuurisen työn edistämiseksi. Kiinnostava tutkimuskohde on usealla ollut myös Tyttöjen talon suljetut ryhmät, joissa aiheet ovat vaihdelleet ryhmien teemojen mukaan. Vuonna 2005 alkanut monikulttuurinen Sisters -projekti innoitti lopputyöntekijöitä tutkimaan muun muassa somalityttöjen pienryhmää ja heidän kotouttamistaan suomeen. Kasvatus-

tieteellisessä tiedekunnassa on tehty vain muutamia tutkielmia Tyttöjen talolta. Yksi Pro gradu -tutkielma kasvatustieteellisestä on Mona-Liza Eidin (2008) ”Elämänpolkua etsimässä: Maahanmuuttajatyttöjen kertomuksia Tyttöjen talon kontekstissa”, joka on tapaustutkimus kolmesta maahanmuuttajatyttöä. Tutkimuksessa todettiin, että ryhmissä olisi hyvä sekoittaa valtaväestön tytöt ja maahanmuuttajatyttöt sekaisin, mikä nykyään Tyttöjen talolle tapahtuukin kaikessa toiminnassa. Tosin maahanmuuttajille on edelleen omat ryhmänsä, ja sille on oma paikkansa tyttötyössä. Lapin yliopistossa tehty tutkielma ”Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö tyttöjen kokemuksina” (Syrjäkari, 2013) on haastattelututkimus, jossa tutkittiin kuinka osallistuminen sukupuolisensitiiviseen nuorisotyöhön tukee tyttöjen omaehtoista voimaantumisen prosessia. Toinen uudempi tutkimus on Terhi Peltokorven (2016) ”Vertaisryhmä nuoren äidin tukena: Tyttöjen Talon nuorten äitien toiminnan tarkastelua”, jossa tutkittiin, miten vertaisryhmätoiminnan avulla voitaisiin tukea nuorten äitien arjen hallintaa.

3 Kädentaidot ja hyvinvointi

Kädentaidot ovat olennainen osa suomalaisuutta, jopa osa sen vahvinta ydintä. Käsityötieteen emerita professori Pirkko Anttilan mukaan suomalaiset ovat sinitelleet käden taitojen avulla vaikeiden aikojenkin läpi ja keksineet erilaisia ratkaisuja muun muassa materiaalien puutteeseen. Käsityöt vaalivat perinteitä, ja käden taidoilla saadaan tuotettua kauniita, kestäviä ja käyttökelpoisia tuotteita. Anttila (2005, s. 6) korostaa käden taitojen ja käsitöiden vahvaa psyykkistä ja sosiokulttuurista merkitystä. Hän esittää, että käsityö on erinomainen keino ja väline luoda hyvä ja aktiivinen elämä. Käsityö tuo iloa ja onnistumisen tunnetta, kun oman osaamisen yhdistää työn teknisiin, ekologisiin, materiaalsiin, kulttuuriin, sosiaalsiin ja taloudellisiin tekijöihin. Ennen painotettiin enemmän tuotteiden laadukasta ja teknistä osaamista, mutta nykyään käsitöiden tekemisellä haetaan myös paljon henkisen mielihyvän tuottamista ja kokemusten ja elämysten luomista. Suomessa ollaan ylpeitä siitä, että käsityö on ollut yleissivistävässä koulutuksessa oppiaineena ensimmäisenä maailmassa, sekä saanut sijansa akateemisena tieteenalana. (Anttila, 2005, s. 6.)

3.1 Kädentaidot

Kädentaidot ilmaisuna yhdistää käsin tekemisen sekä tekemiseen vaaditun taidon. Kädentaidot eivät siis tarkoita taitoja vain teknisessä mielessä, ja usein arkikielessä puhummekin käsityöstä. (Heikkinen, 2004, s. 73.) Käsityö yhdistää sekä itse käsityötuotteen että valmistusprosessin, jotka molemmat koetaan tärkeäksi osaksi käsityötä (Kouhia, 2018, s. 8-9). Suomessa kädentaidoilla ja käsityöllä on hieman erilainen merkitys kuin muualla maailmassa, sillä käsityö on sisällytetty kouluopetukseen ja käsityöllä nähdään pedagogista merkitystä. Käsityö on ollut oppiaineena vuosikymmenten ajan, ja oppiaineena sillä on myös ollut ainutlaatuinen asema suomalaisessa kulttuurissa. Peruskoulu antaa hyvät valmiudet jokaiselle käden taitojen perustekniikoihin. Kädentaidoilla on muutenkin merkitystä, sillä ne tukevat muun muassa motorista ja aistitoiminnan kehitystä. Kädentaidoilla on havaittu myös siirtovaikutuksia aivotoimintaan ja avaruudelliseen hahmottamiseen. Harrastuksena käden taidoilla on sosiaalista ja kult-

tuurista merkitystä syrjäytymisen ehkäisyssä. (Kaukinen, 2004, s. 20; Tuomikoski, 2002, s. 48-49, 60.)

Käsityössä säilyy tietynlainen arvokkuus siitä, että työ on itse tehty. Tuomikoski (2002, s. 60) kokee käsityötaidon lajityypillisenä ominaisuutena ja lahjakkuuden ulottuvuutena, jotka ovat perinnöllisiä. Käden taitoihin kuitenkin vaikuttaa perinnöllisyyden lisäksi myös ohjaus ja valmennus. Hän lisää, että suomessa käden taitoihin perustuvasta harrastetoiminnasta on tullut osa suomalaista elävää kulttuuriperintöä, jota tuskin löytyy muualta maailmasta. Anne Stenros (2002, s. 70) esittää käsityöllä olevan kulttuurisia ja sosiaalisia merkityksiä siten, että käsityö on henkinen voimavara ja lähestymistapa, jota voi soveltaa erilaisilla tuotantotavoilla. Lähtökohtana käsityö on persoonallinen sekä tekijänsä näköinen ja tuntuinen, sekä siinä liitetään tunteet omaan tietoon, taitoon ja osaamiseen.

Kädentaitojen perustekniikoita pidetään suomessa kansalaistaitoina, jotka sisältyvät opetussuunnitelmaan. Perustaidot ovat hieman vaihdelleet vuosien kuluessa, mutta ne nähdään taitoina, jotka jokaisen kansalaisen tulisi hallita. Koulussakin käsityötunnit ovat vähentyneet. Kuitenkin uudet trendit ovat tuoneet vanhojen tavaroiden kierrättämisen ja esineiden ja vaatteiden muokkaamisen taas suosituksi, jolloin vanhat korjausniksit taas kiinnostavat. Myös kierrätysmateriaaleista ompeleminen ja käsitöiden tekeminen on innostanut etenkin nuoria aikuisia. (Kojonkoski-Rännäli, 2018.) Perustekniikoista myös sukkieneulomisen taito kiinnostaa nykyään, ja Kojonkoski-Rännälin (2018) mukaan sukkieneulominen on lisääntynyt räjähdysmäisesti. Hänen mielestään kehitys kulkee siihen suuntaan, etteivät perustaidot ole katoamassa, vaan ihmiset haluavat oppia enemmän käsityön perustekniikoita.

Käsityön sukupuolittuneisuudesta kirjoitetaan usein naistutkimuksissa, ja se nojautuu käsityön arvojen ja sukupuolen yhteyteen. Käsityö assosioidaan helposti naisiin, joten käsityö koetaan vahvasti sukupuolisen jaon piiriin. (Heikkinen, 2005, s. 31-32.) Ymmärretysti, varsinkin tekstiilikäsityön naispainotteisuus perustuu historiaan, kun naiset vastasivat kotitaloudessa vaate- ja tekstiilihuollosta ja miehet teknisen puolen töistä, kuten puu- ja metallitöistä, sähkötöistä ja rakentamisesta. Käsitöillä oli suurempikin rooli perheissä, kun tytöt ja pojat oppi-

vat ja mallinsivat feminiinisiä ja maskuliinisia piirteitä vanhemmiltaan, joiden ajateltiin lisäävän samaa sukupuolta olevien perheenjäsenten yhteenkuuluvuutta. Opetussuunnitelman tavoitteet käsityössä ovat sukupuolineutraalit, mutta pitkään jaottelu suomessa säilyi perusopetuksessa tekstiilityönä ja teknisenä työnä, joka jakoi tytöt ja pojat helposti automaattisesti sukupuolen mukaan eri käsitöihin. Siten, että pojat valitsivat teknisen työn ja tytöt tekstiilityön. (Kokko, 2012, s. 21, 25.) Kokko (2012, s. 27) viittaa Opetushallituksen ylläpitämään tilastoon, josta selviää kuinka kaksikymmentä vuotta sitten vain alle 5% pojista valitsi peruskoulussa valinnaisaineeksi tekstiilityön, ja vastaavasti 5% tytöistä valitsi teknisen työn.

Nykyään tätä problematiikkaa ei enää ole, sillä vuonna 2004 julkaistussa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käsityöt ovat yhdistetty yhdeksi oppiaineeksi, käsityöksi. Käsityö oppiaineena yhdistää ennen selvemmin jaetut teknisen ja tekstiilityön. Vuonna 2014 julkaistu perusopetuksen opetussuunnitelma poisti käsityöstä vielä valinnaisuuden, joten nykyään käsityö on monimateriaalista käsityöopetusta, jota opiskelevat kaikki perusopetuksen oppilaat. Käsityön nykyisiin tavoitteisiin sisältyy myös kulttuurisen ja teknologisen osaamisen sekä luovuuden vahvistaminen. (Kokko, Kouhia & Kangas, 2020, s. 1-3; Seitamaa-Hakkarainen, 2009, s. 65.) Tämä käsitöiden yhdistäminen on aiheuttanut Suomessa paljon keskustelua tekstiiliopettajien ja teknisen opettajien kesken, eikä sitä koeta ainoastaan hyväksi muutokseksi. Suurin huoli opettajilla on tuntijaosta, kuinka saadaan pienemmällä tuntimäärällä opetettua käsityön sisällöt niin teknisessä kuin tekstiilityössä. (Kokko, ym., 2020, s. 6-7.)

3.2 Kädentaitojen yhteys hyvinvointiin

Erilaiset käsityöt ovat edelleen Suomessa yksi suosituimmista harrastuksista. Käsitöitä tehdään monesta eri syystä ja tekemisestä on huomattu saavan myös positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin. (Pöllänen, 2017, s. 73-75.) Kouhia (2016, s. 11) viittaa englannin kielen termiin hobby, jolla tarkoitetaan jotakin mielihyvää tuottavaa tekemistä, joka tuo iloa, tyytyväisyyttä ja rentoutumista. Käsityön näkyvyys on myös lisääntynyt sosiaalisen median ansiosta, jossa jaetaan ohjeita,

vinkkejä ja esitellään omia käsityötuotteita (Vilhunen, 2018, s. 19, 111). Viime vuosina lisääntynyt itse tekemisen kulttuuri on vaikuttanut lisääntyvästi käsitöiden tekemiseen. Etenkin nuoret aikuiset ovat löytäneet käsityöt taas elämäänsä. Käsityöt ovat monelle tekemisen lisäksi psyykkistä hyvinvointia tuottavaa rentoutumista, terapiaa ja voimaannuttavaa toimintaa. (Pöllänen, 2017, s. 73-75.)

Ihmisen aivoilla on yhteys käsien toimintaan, ja käsillä tekemällä ihminen voi rakentaa rentouttavan mielen ja kehon tasapainotilan. Käsityö on aina kehollista, jolloin toistuva liike esimerkiksi neuloessa tai virkattaessa voi luoda meditatiivisen tilan. Mielessä voi olla työasioita tai muita stressaavia mieltä painavia asioita, joita kehon toistuva liike siirtää taka-alalle, ja keskittyminen säilyy käsillä tekemisessä. Tästä syntyy rentoutunut tila, jossa keho ja mieli ovat yhtä. Vaikutuksen voi huomata sekä fyysisenä että psyykkisenä rentoutumisena. (Pöllänen, 2017, s. 73-75.) Käsityöt aktivoivat aivoja monin tavoin, muun muassa tuntoaistit, hahmottamiskyky, keskittymiskyky, kolmiulotteisuuden taju ja luovuus kehittyvät käsitöitä tehdessä. Aivot tarvitsevat välillä haasteita kehittyäkseen ja käsityöt voivat tarjota mukavan tekemisen lisäksi älyllisiä haasteita. Lisäksi onnistuminen haastavassa tehtävässä on palkitsevaa ja tekee hyvää aivoille. (Huotilainen, 2014.)

Maidment ja Macfarlane (2009), johon Kouhia (2016, s. 24-25) viittaa, esittää kuinka käsityöryhmiin osallistumisella on monia positiivisia sosiaalisia etuja, kuten yhdessä vietetty aika samanhenkisten ihmisten kanssa, ideoiden jakaminen ja toisten tuki. Lisäksi he esittävät, että osallistuminen käsityötoimintaan pystyy tarjoamaan jatkuvuuden ja tuen tunteen elämänmuutosten ja arjen olosuhteiden muutosten aikana. Myös Pöllänen (2006, s. 130-135) tuo ilmi, kuinka käsityöt ovat auttaneet pysymään aktiivisina toimijoina omassa elämässä, vaikka muut elämän alueet eivät olisi olleet hallinnassa.

Psyykkinen hyvinvointi, mielen tasapaino ja mielenterveyden ongelmat ovat osa ihmisen elämänhallintaa. Elämänhallinnan keinoin voidaan ratkaista erilaisia ongelmatilanteita ja vastoinkäymisiä elämässä. Hyvä elämänhallinta helpottaa näiden tilanteiden kohtaamista ja ehkäisemistä siten, että henkilön usko tulevai-

suuteen säilyy, sekä oma elämäntilanne nähdään tyydyttävänä. Elämänhallintaan liittyy usein stressikokemukset, joita voi olla vähäisen stressin tunne, joka parantaa suorituskkyä, tai liiallinen stressi, joka johtaa helposti sairastumiseen tai psyykkisiin ongelmiin. Stressaavassa tilanteessa henkilö pohtii omia voimavarojaan, ja sitä, kuinka hän pystyy vähentämään stressaavuutta. Joillekin keinot voivat olla sosiaalisen tuen hakemista tai erilaisten ahdistusta vähentävien ja mieltä rauhoittavien keinojen käyttöä. Käsitöiden tekeminen on yksi esimerkki keinoista vähentää stressitasoa ja kokea onnistumisen tunnetta. (Pöllänen, 2005, s. 66-67.) Pöllänen (2005, s. 71) havaitsee käsitöiden tekemisellä olevan mielenterveyttä ylläpitävää ja tyytyväisyyttä lisäävää merkitystä. Hän täsmentää mielenrauhaa tuottavaksi käsityön tekemisen muotona, erilaiset käsityömateriaalit sekä valmiit ja keskeneräiset tuotteet. Käsityöharrastajat kokevat käsityön voimavarana jokaisen omien tavoitteiden pohjalta, esimerkiksi hyötynä, viihteinä, haastavien tilanteiden käsittelykeinoina tai mielenrauhana. Nämä voimavarat antavat tyytyväisen ja turvallisen tasapainoisuuden tunteen. (Pöllänen, 2005, s. 75; Pöllänen, 2006, s. 130-135)

Kojonkoski-Rännäli (2014) kirjoittaa käsillä tekemisen filosofiasta. Käsitteenä käsillä tekeminen kattaa laajemmin kaiken käsillä tekemisen, kuin esimerkiksi käsityö. Käsillä tekeminen auttaa tekijää rauhoittumaan ja eheytyään. Tehdessä erilaisia käsitöitä, henkilö rakentaa samalla omaa identiteettiään ja ottaa vastaan uusia haasteita. Näissä onnistuttuaan henkilö kokee työstä tyydytystä eli mielihyvää. Käsillä tekeminen luo hyvinvointia myös ihan vain hauskana tekemisenä, eikä sen tarvitse aina olla hyödyllistä. (Kojonkoski-Rännäli, 2014, s. 62.) Usein puhutaan käsityön tuottamasta psyykkisesti hyvinvoinnista, kuten onnistumisen kokemuksista. Kokemus tuotteen tekemisestä alusta loppuun tai oman valmiin tuotteen näkeminen voi luoda aikaansaamisen tunteen tai saavutuksen. Lisäksi kognitiivisten taitojen kehittäminen, kuten uuden oppiminen ja uusien tietojen ja taitojen hankkiminen on mahdollista käsitöitä tekemällä. (Pöllänen, 2015, s. 66-71.) Käsityöllä on kuitenkin monien psyykkisten vaikutuksien lisäksi positiivisia fyysisiä vaikutuksia hyvinvointiin. Käsityön tekemisellä on mahdollista saada myös fyysinen oire, esimerkiksi kipu lievittymään, sillä kehon liike työntää kipua sivummalle (Pöllänen, 2006, s. 130-135.)

Vilhusen (2018) tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka käsitöillä saatiin onnistumisen kokemuksia, joka taas kohotti itsetuntoa ja lisäsi viihtymistä ja ajankulua. Tutkimuksessa tuotiin esiin myös, kuinka käsitöillä pystyi ilahduttamaan muita ja oppimaan uutta. Käsitöiden tekemisellä koettiin saavan mielenrauhaa, ja tekeminen koettiin terapeutisena. Tutkimuksessa tuli esiin, kuinka käsityöt voivat auttaa jopa jaksamaan vaikeiden ajanjaksojen yli. (Vilhunen, 2018, s. 105.) Samat aiheet nousivat esille myös Pölläsen (2006, 130-135) tutkimuksessa, jossa koettiin käsitöiden tuovan mielenrauhaa sekä valmiiksi tehdyillä että keskeneräisillä käsitöillä. Käsitöillä koettiin olevan elämänhallintaa ja mielenterveyttä tukeva vaikutus käsityöntekijöihin.

3.3 Visuaalinen taide nuorisotyössä

Visuaalisen taidon ja taiteen merkityksestä ja niiden käytöstä nuorisotyössä on tehty selvitys Helsingin kaupungin Nuorisoasiainkeskuksessa, josta käy ilmi, että kiinnostus käsillä tekemiseen on noussut. Selvitys on vuodelta 2010, joka on syytä ottaa huomioon, mutta silloisen nuorisobarometrin mukaan tytöistä 23% ja pojista 19% tekee käsitöitä vapaa-ajallaan. Uudelle selvitykselle olisi paikka, niin voitaisiin saada selville myös sosiaalisen median vaikutus nuorten käsityöharrastuksiin. Nuoret kokevat taiteella olevan laajempaakin merkitystä, kuten itsetuntemuksen, suomalaisen identiteetin ja eri kansojen lähentymisen kannalta (Juvonen, 2010, s. 4.) Taito- ja taideopetus nuorisotyössä auttavat nuoren elämänhallinnan vahvistumista, ja tarkoituksena antaa nuorelle aineksia identiteetin kehitykselle, sekä auttaa nuorta löytämään omia vahvuuksiaan. Kädentaitojen tai taiteellisen tekemisen ytimessä on tekemisen vapaus ja itsensä ilmaisu. Ohjaajien suunnitelmat jättävät nuorille tilaa muuttaa työtä oman näköisekseen ja käyttää mielikuvitustaan. Omasta kokemuksesta nuoret pitävät siitä, että ohjaajalla on selkeä idea mitä milläkin kerralla tehdään. Nuorten mielestä onnistuneimmat ryhmäkerrat ovat sellaisia, joissa on rento ilmapiiri, innostavat aiheet ja tekemisen vapaus. (Juvonen, 2010, s. 36.)

Kädentaitojen työryhmä on Helsingin nuorisoasiainkeskuksen vanhimpia työryhmiä, jonka tarkoituksena on ollut nostaa kädentaitojen identiteettiä nuoriso-

työssä. Kun laki taiteen perusopetuksesta tuli voimaan 1992, käsityöstä tuli yksi taiteen alalaji ja käsityöt alettiin nähdä osana laajempaa visuaalisen taidon kenttää. (Juvonen, 2010, s. 8.) Uusin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on vuodelta 2017, jonka alle myös käsityö kuuluu (Opetushallitus, 2019).

Alueellisilla nuorisotaloilla järjestetty visuaaliseen taitoon ja taiteeseen liittyvä toiminta on yleensä kerho- tai työpajatoimintaa, tai avointa toimintaa, niin kuin tämän tutkimuksen Tyttöjen talolla. Keskitetyillä nuorisotaloilla toiminta on usein pidempiaikaista pienryhmätoimintaa tai avointa työpajatoimintaa. Aiemmassa tutkimuksessa on käynyt ilmi, kuinka nuoret kokevat koulun oppimisympäristön asettavan paineita luovuudelle, ja siksi kokevat käsityöt nuorisotyössä mukavammaksi ja luovemmaksi, kun kukaan ei anna arvosanoja ja samanlaista kiireen tunnetta ei ole. Ohjaajan ammattitaito ja vapaus suunnittelussa antaa mahdollisuuden suunnitella toimintaa yhdessä nuorten kanssa. (Juvonen, 2010, s. 10, 13.)

4 Ryhmätoiminta

Ryhmä muodostuu useammasta kuin yhdestä henkilöstä. Ryhmässä ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään, sekä psykologisesti tietoisia toisistaan. Ryhmässä henkilöt tuntevat olevansa ryhmä, eli vaikka samassa huoneessa olisi usea henkilö, eivät he automaattisesti muodosta ryhmää. (Kopakkala, 2011, s. 36-37; Repo, 2018.) Ryhmällä ja ryhmään kuulumisella on motivoiva vaikutus yksilön elämään ja kasvuun, sekä se antaa yksilölle uusia ajattelun ja toiminnan muotoja, kokemuksia ja tapoja. Vaikutuksen voimakkuus yksilöön riippuu siitä, kuinka voimakkaasti ryhmään sitoudutaan, millainen asema yksilöllä on ryhmässä ja millaiset vuorovaikutussuhteet ryhmässä on. (Antikainen, Rinne & Koski, 2006, s. 18-19.) Tässä luvussa esittelen ryhmässä toimimisen merkityksiä ja tavoitteita, sekä sen vaikutuksia yksilön toimijuuteen ja voimaantumiseen.

4.1 Ryhmässä toimiminen

Sosialisaatioprosessin kannalta ryhmät ovat jokaiselle tärkeitä sosiaalisia tiloja. Kuitenkin ryhmillä ja yksilön erilaisissa elämäntilanteissa on erilaisia merkityksiä sille, miten ryhmiin kiinnytään ja kuinka se vaikuttaa yksilön kasvuun. Ryhmällä on yleensä jokin tavoite, johon pyritään, kuten harrastusryhmillä voisi tavoitteena olla viihtyminen tai tietojen ja taitojen oppiminen ja syventäminen. (Antikainen, Rinne & Koski, 2006, s. 18-19.)

Ryhmän oppimista voidaan edistää monin tavoin. Ryhmän yhteinen tavoite ja yhteinen kieli edistävät oppimista, sekä toisten näkökulmien arvostaminen ja kuunteleminen. Ryhmässä tulisi sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti ottaa vastuuta, sekä luoda kannustava ja innostava ilmapiiri, joka edistää oppimista. Myös tasa-arvoiset ryhmät, joissa on mahdollista pitää sellaista keskustelua yllä, että saa omat ajatukset näkyviksi, edistää oppimista. Vertaistyöskentely ryhmässä auttaa jäseniä peilaamaan omia käsityksiään ja omaa identiteettiään suhteessa toisiin ryhmäläisiin, jolloin oppiminen liittyy oman identiteetin muutok-

seen ja kasvuun. Itsetunto vahvistuu myös, kun ryhmässä saa kokemusta mahdollisuudesta vaikuttaa itseensä ja ympäristöönsä. (Repo, 2018.) Ryhmällä tiedetään olevan suuri vaikutus ryhmäläisiin. Ryhmä voi vaikuttaa sen jäseniin positiivisesti tai negatiivisesti. Ryhmissä tapahtuu vertaisvaikutusta, tai jopa vertaiskasvatusta, kun nuoret omaksuvat monenlaisia asioita toisiltaan. Nuoressa iässä ollaan herkkiä toisten mielipiteille ja ne saattavat vaikuttaa nuoreen, sekä toisilta ryhmäläisiltä haetaan hyväksyntää. Vertaisten vaikutus perustuu ryhmädynamiikkaan ja mallioppimiseen. (Hellström, 2010, s. 261.) Ryhmädynamiikalla tarkoitetaan ryhmällä olevia voimia, jotka syntyvät jäsenten välisestä kommunikatiosta ja vuorovaikutuksesta (Kopakkala, 2011, s. 37).

Ryhmillä on erilaisia merkityksiä yksilön kasvulle, joten Antikainen, ym. (2006, s. 18-19) ovat jakaneet ryhmät primaariryhmiin ja sekundaariryhmiin. Primaariryhmällä hän viittaa perheeseen, siihen ryhmään, johon lapsi syntyy, ja jossa hänet kasvatetaan. Yleensä perheeseen liitytään voimakkain tunnesitein ja siinä opitaan olemaan toisten kanssa, ilmaisemaan itseään, osoittamaan yhteenkuuluvuutta sekä käsittelemään konflikteja. Perhe primaariryhmänä ei kuitenkaan ennalta määrää yksilön elämää. Opittuja tai koettuja tapoja muutetaan, kiistetään ja muokataan läpi elämän. Sekundaariryhmillä Antikainen, ym. viittaa sellaisiin ryhmiin, jotka tapaavat säännöllisesti, mutta ryhmän sisäiset suhteet eivät välttämättä ole niin henkilökohtaisia. Sekundaariryhmä perustuu ryhmän jäsenten yhteisiin arvoihin, toiminnan päämääriin ja sen saavuttamisen keinoihin. Täytyy kuitenkin huomioida, että yksilö voi sitoutua myös sekundaariryhmään voimakkain tunnesitein. Tällöin ryhmän merkitys voi kasvaa tärkeämmäksi, kuin perheen muodostama primaariryhmä, ja vaikuttaa yksilön toiminnan ja identiteetin muodostumisessa. Etenkin nuorten vertaisryhmissä tällainen merkitys korostuu, ja nuoret saattavat kiinnittyä ryhmiin hyvinkin voimakkaasti. (Antikainen, ym., 2006, s. 18-19.)

Ryhmän koheesiota eli kiinteyttä voidaan mitata ryhmän sisäisillä ystävyysuh-teilla. Koheesiolla tarkoitetaan arkisesti sanottuna ryhmähenkeä ja yhteen hii-leen puhaltamista. Kun ryhmä on yhteistyöhaluinen ja yhteistyökykyinen, niin ryhmässä on vahva koheesio. Vahvaan koheesioon kuuluu myös, että ryhmä-läiset pitävät toisistaan ja ryhmä koetaan tärkeäksi. (Helkama, Myllyniemi &

Liebkind, 2007, s. 268; Helsingin yliopisto, Kielijelppi.) Koheesioon vaikuttaa myös jäsenten persoonallisuudet ja niiden yhteensopivuus tai -sopimattomuus. Heikkoon koheesioon voi vaikuttaa liian erilaiset luonteet tai elämän taustat. Mikäli ryhmän jäsenet eivät tee töitä ryhmässä yhteisen päämäärän hyväksi, se heikentää koheesiota. (Helsingin yliopisto, Kielijelppi.)

”Myös yksilö on huomioitava, mutta ryhmän etu ei saa siitä kärsiä. Myönteinen ilmapiiri ohjautuu ohjaajan ja ohjattavien yhteisten juttujen seurauksena.” (Innanen, 2011, s. 8.) Ryhmä tarvitsee myös ammattitaitoisen ja varmuutta omaavan ryhmänohjaajan. Innasen (2011, s. 8) mukaan ryhmänohjaajalle hyödyllisiä taitoja ovat myös luotettavuus ja uskottavuus ohjattavien keskuudessa. Näillä ominaisuuksilla ohjaaja onnistuu saamaan vuorovaikutteisen ohjauksen perustan. Ryhmässä ohjaajan tulee olla kaikkia kohtaan yhtä läheinen, kannustava ja tasapuolinen. Jokaiselle ryhmälle muodostuu oma kulttuuri, jossa ohjaaja on esikuvana. Ryhmäläiset usein katsovat mallia ohjaajasta ja tarkkailevat ohjaajan tekemisiä. Tärkeää olisi myös olla aidosti kiinnostunut ryhmäläisistä, sillä nuoret varsinkin arvostavat ohjaajaa, joka toimii aidosti, kannustavasti ja opettavasti heitä kohtaan. (Innanen, 2011, s. 10.)

Pienryhmässä jokaisella jäsenellä on merkitystä kokonaisuuden kannalta, mutta ohjaaja on avainasemassa ja synnyttää hyvän ryhmätoiminnan. Ohjaaja on se, joka motivoi ryhmään osallistujia ja tarjoaa heille uusia haasteita. Pienryhmän piirteitä ovat avoimuus, yhteenkuuluvuus, turvallinen ja luottavainen ilmapiiri. Näihin piirteisiin jokainen ohjaaja voi ryhmässä vaikuttaa. (Ståhlberg, 2019, s. 27.) Pienryhmätoiminta ja ryhmänohjaus vahvistavat osallistujan itsetuntemusta ja itseluottamusta. Osallistujat voivat ryhmätoiminnan avulla vahvistaa omaa aktiivisuuttaan ja toimijuuttaan. Nuoret oppivat pienryhmässä tutustumaan omiin vuorovaikutustaitoihin ja jakamaan ajatuksiaan ryhmässä. Nämä taidot ovat nuorille tärkeitä myöhemmässä elämässä. (Ståhlberg, 2019, s. 20.)

4.2 Toimijuus ja voimaantuminen

Toimijuus on keskeinen käsite tyttötutkimuksissa, ja sitä onkin pohdittu 1970 -luvulta lähtien. Perinteisesti toimijuus sisältää näkemyksen aktiivisuudesta ja vaikuttamisesta, jolla on viitattu sosiaalisen ja poliittisen muutoksen mahdollisuuteen. Toimijuuden lähtökohtana on, että yksilöt ja ryhmät voivat muuttaa yhteiskunnallisia käytäntöjä, sekä kyseenalaistaa niitä arjen vuorovaikutuksessa. Myös mahdollisuus muuttaa oman toiminnan kulttuurisia ehtoja on toimijuudelle ominainen kyky. Toimijuus ei aina näy aktiivisena vastarintana, vaan on monimuotoista. Toimijuus voi olla myös heikkoa, piiloutunutta tai tiedostamatonta, sekä myös vahingoittavaa, piilevää tai muuttuvaa. Tyttötutkimuksissa toimijuudella on käsitelty paljon tärkeitä seikkoja, mutta Ojanen (2011a, s. 26) huomauttaa, että käsitteestä on tullut muotikäsite, jota ei tutkimuksissa tarpeeksi määritellä. (Ojanen, 2011a, s. 24-26.)

Etnografisella tutkimuksella nuoria ja heidän toimintaansa voidaan tutkia heidän omassa arjessaan ja kasvuympäristöissään. Toimijuuden käsite mahdollistaa nuoren toimivan oman asiansa asiantuntijana, eikä heitä pitäisi aliarvioida esimerkiksi keskustelutaidoista. Oman kulttuurin asiantuntijoina he voivat muokata elämän sisältöään kuten haluavat, joko sopeutumalla tai haastamalla. Toimijuus vaatii myös aikuiselta sosiaalista toimijuutta ja sillä edistetään nuorten osallisuutta. (Lunabba, 2018, s. 112-115; Ojanen, 2011a, s. 25.) Lehtonen (2018, s. 137) esittää, että nuoret saattavat vähätellä ulkopuolisten tekijöiden vaikutuksia heidän päätöksiinsä ja kokevat miellyttävämmäksi nähdä omat valinnat itsenäisinä päätöksinä. Hän kuitenkin toteaa, ettei ulkopuolisten tekijöiden vaikutusten ymmärtäminen vähennä nuoren toimijuutta, vaan saattaa auttaa nuorta toimimaan nykykulttuurissa ja auttaa omien valintojen tekemistä. Esimerkiksi toimijuus voi merkitä sitä, että tytöt voivat kyseenalaistaa sukupuolittuneita odotuksia poikkeamalla niistä toisin, tai vaihtoehtoisesti käyttämällä stereotyyppisiä valintoja itselleen edullisella tavalla. (Ojanen, 2011a, s. 25.)

Tytöt ovat usein ymmärretty äänettömiksi tai he ovat olleet näkymättömiä, jopa koettu enemmän vallankäytön kohteina, kuin sen käyttäjinä ja aktiivisina toimijoina. Toimijuutta on mahdollista tutkia vallanjakona, vuorovaikutus- ja toiminta-

tapoina erilaisissa sosiaalisissa suhteissa. Nykyään tytöt otetaankin mukaan aktiivisina toimijoina ja osallistujina heidän omassa ajassaan ja yhteisöissään. (Tuomaala, 2011, s. 72-74.)

Vaikka aktiivisen toimijuuden tukeminen on monesti pääasia, toimijuus nähdään myös ristiriitaisena, ja käsitteestä on kirjoitettu paljon myös kritiikkiä. Varsinkin etnisten suhteiden tutkimuksessa käsite on herättänyt kiivasta väittelyä. Yksi esillä ollut esimerkki koskee naisten hunnuttautumista, joka on määritelty toimijuutena, jossa korostuu vastarinta. Toisaalta myös hunnuttautuminen nähdään alistumisen merkkinä. Käsitteen käytöllä on haluttu juuri kyseenalaistaa hunnunkäyttö merkkinä tyttöjen kohtaamasta syrjinnästä ja osoittaa hunnuttautuminen aktiivisena toimijuutena. Toimijuuden käsitettä on hyödynnetty tutkimuksissa kritisoimaan maahanmuuttajiin kohdistuvaa uhrinäkökulmaa. Toimijuus nähdään suomalaisessa yhteiskunnassa eri tavoin erilaisissa yhteisöissä ja perheissä. Esimerkiksi Tiilikainen (2003, s. 88-93) tuo tutkimuksessaan esiin, kuinka somalinaisten toimijuus on sukupuolittunutta moraalista toimijuutta, sekä äiti- ja terveystoimijuutta. Varsinkin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen aktiivisuus ei ole vain se osa, joka näkyy kodin ulkopuolella olevana vapaa-aikana, vaan toiminnallisuutta on myös kotona. Suomessa kuitenkin edelleen nähdään pitkälti aktiivisuus sen mukaan, kuinka paljon osallistuu kodin ulkopuoliseen kansalais-toimintaan. (Honkasalo, 2011, s. 30-36; Honkasalo, 2011a, s. 254-256.)

Voimaantuminen (*empowerment*) käsitteenä on yleinen sosiaalityön ja naistutkimuksen kirjallisuudessa. Englanninkieliselle sanalle ei ole vain yhtä suomennosta, vaan käsitettä suomennetaan eri tavoin eri yhteyksissä. Tässä tutkimuksessa voimaantuminen on käsitteenä sopiva, sillä Tyttöjen talon toiminnan tarkoitus on olla voimaannuttavaa, ja käsite on talolla kaikessa työssä mukana. Voimaantumisen prosessissa on kyse siitä, että ihmiset parantavat oman elämänsä hallintaa ja kontrollia. (Kuronen, 2004, s. 279.) Voimaantuminen on yksi voimavaralähtöisen sosiaalityön peruskäsitteistä ja tavoitteista. Voimaantumisen tavoite ja prosessi on auttaa yksilöitä, ryhmiä, perheitä ja yhteisöjä käyttämään niitä resursseja, joita heillä itsellään ja heidän ympäristössään jo on. (Sallebey, 1997, s. 8-9.)

Voimaantuminen on jokaisen ihmisen henkilökohtainen prosessi, eikä voimaa voi Siitosen (1999, s. 93) mukaan antaa toiselle. Voimaantuminen nähdään prosessina, jossa toimintaympäristön olosuhteet, kuten turvallinen ilmapiiri ja valinnanvapaus koetaan merkityksellisinä. Sen vuoksi voimaantuminen voi tapahtua todennäköisemmin tietyntylaisissa ympäristöissä. Nuoren voimaantumisen ei tapahdu toisen henkilön käskystä tai määräyksestä, vaan prosessi on jokaisen henkilön oma. (Siitonen, 1999, s. 93.) Voimaantunut nuori kokee pystyvänsä vaikuttamaan asioihin ja saavansa ääntänsä kuuluviin. Nuorelle on tullut voima päättää itse, mihin suuntaan kulkea, eikä ajelehti muiden ympärillä olevien henkilöiden mukana. Voimaantuminen antaa vaikutusvaltaa ja nuori ymmärtää, kuinka asioihin voi vaikuttaa. (Nuoperi. Nuorisotyön tallentaja, Turun yliopisto.) Peasen (2002) mukaan voimaantumisessa korostuu yksilön vastuu omasta elämästään.

Voimaantumista tyttöryhmässä tutkivat Oinas ja Collander (2007) kysyivät tutkimuksessaan, kuinka tyttöjä tuetaan heidän kasvussaan naisiksi ja miten ryhmässä olo on emansipoivaa ja hyvinvointia lisäävää. Heidän mielestään tyttöryhmissä on mahdollista poiketa sosiaalisista ja kulttuurisista normeista kyseenalaistamalla ja kokeilemalla rajoja. Kollektiivinen feminismi nousi heidän tutkimuksessaan tärkeämmäksi kuin yksilökeskeinen voimaannuttamispuhe. Tärkeintä olisi tutkittavan huolellinen kuuntelu. Tyttötutkimuksissa keskustelu voimaantumisesta täsmentyy rakenteiden purkamiseen, välillisen vallan lisäämiseen, sekä esimerkiksi siihen, ettei valkoihoista heteroseksuaalista tyttöyttä pidetä normina. Tytöille ei tulisi antaa käsitystä toivotunlaisesta tyttöydestä. (Ojanen, 2011, s. 148.)

5 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tutkimustehtävänä on kuvata Kädentaidot -ryhmän toimintaa tyttötyössä ja selvittää millainen merkitys käsitöiden tekemisellä on Tyttöjen talon tytöille. Tutkimuksella haluan selvittää, mitä kädentaitoryhmään osallistuminen merkitsee tytöille, sekä millainen merkitys kädentaidoilla ja käsitöiden tekemisellä on sosiaalisessa nuorisotyössä. Lisäksi haluan selvittää, mitä Tyttöjen talolla käyminen, ryhmässä toimiminen ja ryhmään kuuluminen merkitsee tytöille. Olen kiinnostunut myös siitä, mikä merkitys tytöille on olla tyttöjen kesken.

Tutkimuskysymyksiin etsitään vastauksia tutkijan osallistuvalla havainnoinnilla nuorten ryhmään ohjaajan roolissa, sekä kahden kesken pidetyillä haastatteluilla nuorten kanssa. Tutkija pyrkii ryhmää havainnoimalla ja tyttöjä haastattele-malla saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin:

1. Millaista Kädentaidot -ryhmän toiminta on Tyttöjen talolla?
2. Mikä merkitys Kädentaidot -ryhmään osallistumisella ja ryhmään kuulumisella on tytöille?
3. Millainen merkitys käsitöiden tekemisellä on tytöille?
4. Mikä merkitys Tyttöjen talon toiminnalla ja siihen osallistumisella on tytöille?
5. Mitä merkitsee tytöille olla talolla vain tyttöjen kesken?

Tutkimuskysymykset ovat muokkautuneet ja tarkentuneet tutkimuksen tekemisen aikana. Vastauksia kysymyksiin haetaan käsitöiden ja ryhmään kuulumisen merkityksistä, joita saadaan selville haastatteluiden ja havainnoinnin keinoin.

6 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa kerron tutkimuksen toteutuksesta. Ensiksi kerron etnografisesta tutkimusmenetelmästä, ja siihen liittyvästä havainnoinnista ja haastatteluista. Havainnointi oli osallistuvaa havainnointia ja haastattelut yksilöhaastatteluita. Sen jälkeen esittelen tutkimusaineiston, kuinka erilaiset aineistot ovat kerätty ja mitä aineistot sisältävät, sekä esittelen tutkimukseen osallistujat. Luvun lopussa esittelen, kuinka laadullinen sisällönanalyysi on toteutettu tässä tutkimuksessa.

6.1 Etnografinen tutkimusmenetelmä

Tämä on laadullinen tutkimus, jossa käytetään etnografian menetelmiä. Etnografisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään muun muassa havainnoimalla ja haastatteluilla. Etnografialle ei ole yhtä yhteistä määritelmää, vaan otetta sovelletaan silloin, kun halutaan tuottaa tietoa yhteisöistä ja kulttuureista, sekä saada tietoa niiden merkityksistä yksilöille ja yhteisöille. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto, 2018, s. 7.) Jokainen etnografinen tutkimus on erilainen ja nykyään myös tutkimustavat vaihtelevat. Kuitenkin kolme yhteistä tutkimusprosessin ulottuvuutta löytyy; tutkimus ja aineiston keruu tapahtuu kentällä, tutkimus perustuu vuorovaikutukselle. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto, 2018, s. 10.)

Etnografisessa tutkimuksessa olennaista on osallistuva havainnointi, jonka keinoin pyritään ymmärtämään ja kuvaamaan tutkittavaa yhteisöä tai ihmisryhmää. Etnografia tarkoittaa ihmisistä kirjoittamista, joten se valikoitui tähän tutkimukseen selkeästi, sillä tarkoitus on seurata ryhmän toimintaa. Etnografinen tutkimusote soveltuu monenlaisten ryhmien tutkimiseen. Tutkija pyrkii haastattelemaan ja keskustelemalla tutkittavien kanssa saamaan tietoa ryhmän toiminnasta, ihmissuhteista ja tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijalla on siis aktiivinen rooli etnografisessa tutkimuksessa, sillä hän on osallisena ryhmän toiminnassa. (Metsämuuronen, 2003, s. 173-174.) Etnografiaa pidetään eettisenä kohtaamisena, koska tutkija asettuu kuuntelemaan tutkittaviaan heidän tietämistään ja merkitystenantojaan kunnioittaen. Ominaista tälle on pidempään kestänyt kenttätö-jakso niissä olosuhteissa, jossa tutkittavat henkilöt elävät. Tutkimusprosessissa

keskeinen merkitys on myös tutkijan osallistumisella, havainnoilla ja kokemuksilla. (Lappalainen, 2007, s. 10-11.)

Etnografisesta tutkimuksesta voidaan vielä tarkemmin erotella feministinen etnografia. 1980-luvulla feministit ottivat tytöt etnografisen tutkimuksen kohteiksi. Christine Griffinin (1985) tutkimus, johon Lahelma & Gordon (2007, s. 21) viittaa, tuo ilmi kuinka tytöt joutuvat tasapainottelemaan koulutukseen, työhön, seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa ja käymään monimutkaisia keskusteluita näihin liittyen. Tyttöjen tutkimuksissa on tullut ilmi, kuinka työt muodostavat keskinäisiä hierarkioita ja kontrolloivat toisiaan. Feministisessä tutkimuksessa etnografin suhde tutkittaviin on herkkä vuorovaikutuksen muoto. (Lahelma & Gordon, 2007, s. 22-23). Ojanen (2011, s. 60, 63) huomauttaa, että etnografiset tyttötutkimukset ovat luokiteltavissa feministisiksi etnografioiksi, joissa haastattelu on yhä keskeinen menetelmä. Haastattelut nähdään lähtökohtaisesti hierarkkisinä, tutkijan määrätessä aiheen ja kontrolloidessa tutkimusprosessia. Ojasen (2011, s. 63) mukaan tutkija saa aina tutkimuksesta enemmän kuin tutkittava, vaikka tutkittava saisikin jotakin. Etnografi tutustuu toimimaan tutkimuskohteensa sosiaalisissa ja kulttuurisissa järjestyksissä. Siitä tekee erityisen etnografin ruumiillinen ja emotionaalinen läsnäolo tutkimusprosessin aikana. (Lappalainen, 2007, s. 10.)

Tutkimus muotoutuu yhdessä tutkittavien ja tutkijan välisestä vuorovaikutuksesta, josta tutkija etnografina tekee omat tulkintansa. Nykyään etnografinen tutkimus voikin olla pätevä vain muutamaa ihmistä haastatteleamalla tai tiukasti rajattuja tekstiaineistoja lukemalla (Fingerroos & Jouhki, 2018, s. 101). Hämeenahon ja Koskinen-Koiviston (2018, s. 16) mukaan havainnointi- ja haastatteluaineisto muodostavat keskeisen rungon etnografiselle tutkimukselle.

Havaintojen teko kuuluu olennaisena osana meidän jokaisen arkipäiväämme, mutta tutkimusta tehdessä tutkija tekee havainnoiteja tutkimastaan ongelmasta tai ilmiöstä. Tutkijan ja tutkittavien välit ovat vuorovaikutteiset ja tutkija oppii kenttätyössä tuntemaan tutkittavansa tai koko ryhmän tai yhteisön. Havainnoinnissa tutkijan tärkein väline on hänen oma persoonansa, josta tutkijan on tun-

nistettava seikat, jotka voivat vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. (Grönfors, 2015, s. 146-147.) Tässä tutkimuksessa tutkija oli vain hieman vanhempi kuin vanhimmat tutkittavat, joka Grönforsin (2015, s. 147) mukaan voi vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin, sillä tutkittavat voivat käyttäytyä tai kertoa eri asioita eri ikäisille tutkijoille. Toinen tutkijaan liittyvä asia, josta hän huomauttaa liittyy tutkijan luontevuuteen kentällä, joka luo tutkittaville varmuutta ja luottamusta (Grönfors, 2015, s. 148). Tässä tutkimuksessa tutkijalla ei ole vaikeuksia toimia kentällä luontevasti, sillä tutkimuspaikka on hänelle ennestään tuttu. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, miten tutkijan ennakkotiedot vaikuttavat havainnointiin ja niiden analysointiin.

Etnografisessa tutkimuksessa haastattelu kentällä eroaa haastattelusta, jossa tutkija on hetken haastateltavan kanssa. Etnografisella haastattelulla voidaan viitata siihen, että haastatellaan tiettyä ryhmää edustavia tärkeitä informanteja, kuten tässäkin tutkimuksessa tutkittavasta ryhmästä valikoidaan haastateltavat (Grönfors, 2015, s. 150; Hirsjärvi & Hurme, 2004, s. 46; Tolonen & Palmu, 2007, s. 91). Oleellista haastattelussa on läsnäolo ja konteksti, se, miten ja kuinka pitkän aikaa tutkija on tutkittavan kanssa. Tässä tutkimuksessa tutkija on ohjannut joitakin tutkittavia pidemmän aikaa ja molemmat osapuolet tietävät jo jotakin toisistaan.

Tässä tutkimuksessa haastattelut ovat teemahaastatteluita eli puolistrukturoituja haastatteluita. Kaikissa haastatteluissa edetään samojen etukäteen valittujen teemojen mukaan, joihin on liitetty tarkentavia kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2003, s. 77.) Kysymykset ovat laadittu etukäteen koskemaan niitä asioita, joita haastattelulla halutaan saada selville. Haastattelukysymykset tai niiden aiheet muotoutuivat kenttätöön aikana. Haastatteluissa on käytetty samaa haastattelurunkoa ja tutkija teemoitti haastattelut valmiiksi aiheista, joista halusi saada tietoa tutkittavilta tai kenttätövävaiheessa ilmi tulleista aiheista. Haastatteluihin jätettiin tilaa tutkittavan omalle kerronnalle ja saatettiin tehdä jatkokysymyksiä tutkitavalta nousseesta aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme, 2004, s. 48). Tutkija halusi jättää haastattelutilanteeseen sen mahdollisuuden, että haastattelusta noussutta teemaa voidaan myös käsitellä. Huttunen (2010, s. 59) muistuttaakin, kuinka empiirisessä tutkimuksessa on mahdollista tulla yllätyksiä ja oivalluksia, jotka

johdattavat tutkimusta uuteen suuntaan, tai jokin teema voi avata yllättäviä tulokulmia tutkimukselle.

6.2 Tutkimusaineisto

Tässä tutkimuksessa tutkimuksen kohde oli Tyttöjen talon Avoin kädentaidot -ryhmä, joka kokoontui kerran viikossa kahden tunnin ajan. Ryhmään osallistujat ovat 10-29 -vuotiaita, ja ikähaarukka vaihteli viikoittain. Yleisimmin osallistujat olivat 14-24 -vuotiaita. Tutkija toimi itse ryhmän ohjaajana ja siten seurasi ryhmää joka viikko. Tutkija valitsi tutkittavaksi ryhmän nuoret, sillä heiltä sai välitöntä palautetta ja heidän kanssaan työ tapahtui. Tutkija kirjoitti jokaisen ryhmäkerän jälkeen kenttämuistiinpanoja tapahtumista ja nuorten välillä tapahtuneesta kanssakäymisestä. Haastattelut tapahtuivat ryhmän ulkopuolella kahden kesken tutkijan ja tutkittavan välillä sovittuna ajankohtana. Tässä etnografisessa tutkimuksessa käsityöllä on suuri merkitys, sillä ryhmä kokoontuu nimenomaan käsityöiden ympärille.

Tutkimuksen aikana Avoin kädentaidot -ryhmässä osallistujia oli jokaisella kerralla 7-8. Yhteensä kenttätöjaksos aikana mukana oli 31 ryhmään osallistujaa, mutta heistä suurin osa oli samoja tyttöjä, jotka kävivät ryhmässä joka viikko. Ainoastaan kolme heistä kävi ryhmässä vain kerran tutkimusjakson aikana. Tutkimuksen aineisto (Liite 2) hankittiin havainnoimalla ryhmää, sekä haastattelemalla neljää talolla säännöllisesti käyvää tyttöä. Havainnointiaineisto hankittiin keväällä 2020 ja haastattelut kesän 2020 alussa. Tarkoituksena oli olla kentällä kesään asti ja pitää haastattelut Tyttöjen talolla tytöille tutussa tilassa, käsityöhuoneessa, mutta Covid-19 sekoitti alkuperäisiä suunnitelmia. Tyttöjen talo ei kerää yhteystietoja tytöiltä, joten haastateltavat oli vaikea löytää.

Ryhmään osallistujat olivat osaksi tutkijalle tuttuja, sillä osa kävi ryhmässä viikoittain. Osa kävi vain kerran tai satunnaisesti. Tutkimuksen alkaessa, tutkija oli ohjannut tutkittavaa ryhmää noin 1,5 vuotta. Haastatteluun valikoitiin haastateltavat niistä tytöistä, jotka kävivät Tyttöjen talolla säännöllisesti tai lähes säännöllisesti.

Etnografiseen tutkimukseen kuuluu yleensä pidempiaikainen kenttätutkimusvaihe tutkittavien luona (Metsämuuronen, 2003, s. 171), jonka tässäkin tutkimuksessa oli tarkoitus olla kymmenen viikkoa, mutta maailmalla levinneen Covid-19-epidemian takia kenttätutkimusvaihe jäi neljään viikkoon. Kenttätyön jälkeen tutkittavia haastateltiin kahden kesken, ja nämä aineistot tukevat tutkimuksessa toisiaan. Tutkimuksen aineiston siis muodostavat neljän Kädentaidot -ryhmän osallistujan yksilöhaastattelut ja kenttäpäiväkirjan muistiinpanot neljän viikon ajalta, jolloin ryhmä kokoontui kerran viikossa kahden tunnin ajan. Lisäksi tutkimuksessa on käytetty tutkimusta tukevaa aineistoa, joka on havainnointiaineistoa keväältä 2019. (Liite 2.)

Havainnoinnista kirjattiin muistiinpanot jokaisen ryhmäkerran jälkeen. Muistiinpanot kirjattiin tutkimuspaikassa, jokaisena viikkona samaan aikaan. Vaikka tutkittavat tiesivät, että havainnointia tehdään, tutkija halusi keskittyä muistiinpanojen tekemiseen rauhassa, kun tutkittavat olivat poistuneet tilasta. Vuorovaikutuksen lisäksi tutkija teki muistiinpanoja itsestään tutkijana, sekä itsensä vaikutuksesta tutkimuksen kulkuun ja reflektoi kokemuksiaan ja tunteitaan. (Grönfors, 2015, s. 156; Hämeenaho & Koskinen-Koivisto, 2018, s. 16.) Tutkimustulosten aineistositaateissa viitataan sekä ohjaajaan että tutkijaan samana henkilönä, sillä ryhmässä tutkija toimi ohjaajana, mutta haastatteluissa tutkijana. Tyttöjen talon kiinni menosta johtuen kenttätyövaihe jäi neljään viikkoon, jonka jälkeen tutkimukseen otettiin tukevaksi aineistoksi aiemmin keväällä 2019 tehtyä havainnointiaineistoa. Tässä käytettyyn tutkimusta tukevaan aineistoon ja niiden käyttöön tutkimuksessa on pyydetty luvat erikseen heidän osaltaan, joista havaintoja tai haastatteluja käytetään.

Haastattelut yhdessä havainnoinnin kanssa syventävät ja rikastuttavat saatavaa aineistoa (Grönfors, 2015, s. 150; Hirsjärvi & Hurme, 2004, s. 38-39; Huttunen, 2010, s. 43). Kaksi haastatteluista pidettiin videoyhteydellä, jotka nauhoitettiin myöhempää litterointia varten. Kaksi haastattelua pidettiin normaalisti kahden kesken sovittuna ajankohtana tyttöjen kotiseuduilla, ja haastattelut nauhoitettiin nauhurilla. Haastatteluissa oli läsnä tutkija ja haastateltava. Haastateltaville kerrottiin haastattelun nauhoituksesta, eikä nauhoja kuuntele muut kuin tutkija. Työille tutkimuksen prosessi ei ollut tuttu, joten heille kerrottiin myös, miksi haas-

tattelut nauhoitetaan ja mikä merkitys litteroinnilla on tutkimukselle. Haastateltaville kerrottiin, että aineistoa käytetään ainoastaan tämän tutkimuksen tuloksiin. Kaikki tutkimukseen osallistuneet tutkittavat tiesivät, että tutkimukseen osallistuminen ja henkilötietojen antaminen oli vapaaehtoista, eikä heihin kohdistunut negatiivista seuraamusta, mikäli he eivät olisi osallistuneet tai olisivat keskeyttäneet osallistumisen tutkimukseen. Tutkimusaineistoa ja siihen sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään niin, että ainoastaan tutkijalla on pääsy tarkastelemaan tietoja. Tutkimusaineisto hävitetään tutkielman julkaisun jälkeen. (Tieteellisen tutkimuksen tietosuojaseloste, 2020.)

Yksilöhaastattelujen lisäksi tutkija piti keskustelun oloisia haastatteluja ryhmäkertojen sisällä. Tolonen & Palmu (2007, s. 89-90) esittää, että haastattelut kentällä ovat yksi tapa päästä keskusteluihin, sekä saada legitiimi syy puhua sellaisten tutkittavien kanssa, keitä tutkija ei ensimmäisenä kohtaa. He tuovat myös ilmi, kuinka haastattelut antavat mahdollisuuden kuulla tutkittavien tulkin-
toja, jolloin tutkijan ei tarvitse luottaa vain omiin havainnoituihinsa. Pienistä haastattelutilanteista, keskusteluista, joita tapahtui kenttätöön yhteydessä, tutkija kirjoitti muistiinpanot ylös ryhmäkerran jälkeen, eikä niitä nauhoitettu vastavasti kuin yksilöhaastattelut. Tilanteet olivat spontaaneja keskusteluja ryhmän sisällä tai kahden kesken. Etnografisessa tutkimuksessa suunnitellun haastattelun ja epämuodollisen keskustelun raja on liukuva. (Huttunen, 2010, s. 41; Tolonen & Palmu, 2007, s. 91-92.)

Tutkimuksessa on tärkeää säilyttää jokaisen nuoren anonymiteetti, joten tutkimuksessa ei voida huomioida tutkittavia tarkemmin. Tytöt ovat kertoneet yksityiskohtaisiakin asioita heidän elämästään ja tuntemuksistaan. Yksikään nuoris-
ta ei saa olla tunnistettavissa. Kaikki haastatellut ovat 15-25 -vuotiaita, ja käytän heistä tässä tutkimuksessa keksittyjä nimiä Amina, Nella, Lake ja Noora. Amina on käynyt talolla puoli vuotta, ja osallistunut Kädentaidot -ryhmään koko tämän ajan. Nella alkoi käymään talolla yli viisi vuotta sitten, mutta elämäntilanteiden muuttuessa hän on pitänyt välillä taukoa käymisessä, ja nyt käynyt noin kolme vuotta ja osallistunut myös Kädentaidot -ryhmään. Lake on tytöistä pisimpään käynyt ja aina osallistunut Kädentaitoihin, kun ryhmä on talolla ollut. Noora on osallistunut Tyttöjen talon toimintaan neljä vuotta, ja osallistunut lähes kaikkeen

toimintaan talolla, samoin kuin Lake. Noora on käynyt Kädentaidot -ryhmässä satunnaisesti, eikä osallistunut ryhmään joka viikko. Tytöt, keitä ei tutkimukseen haastateltu, mutta osallistuivat tutkimukseen ryhmän jäseninä, olivat 14-25 -vuotiaita. Suurin osa tytöistä osallistui ryhmään yksin, mutta jotkut heistä olivat löytäneet talolta jo kaverin. Osa heistä oli alkaneet käymään ryhmässä säännöllisesti vuoden alusta tai juuri ennen tutkimuksen aloitusta. Osa taas oli käynyt epäsäännöllisesti jo pidempään ryhmässä, mutta osallistui tutkimuksen aikana jokaiselle ryhmäkerralle. Kuten aiemmin kerroin, ainoastaan kolme tytöistä eivät olleet tuttuja, ja saapuivat talolle ensimmäistä kertaa tutkimuksen aikana. Jokaisella ryhmäläisellä oli erilaiset taidot ja tiedot käsityössä, eikä kaikilla ollut käsityöstä peruskoulutusta.

6.3 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysia pidetään kvalitatiivisen tutkimuksen perinteisenä analyysimenetelmänä, jota sovelletaan monenlaisiin tutkimuksiin. Sisällönanalyysi sopi tähän tutkimukseen, koska sitä voidaan käyttää myös puolistrukturoidun aineiston analyysiin. Tällä menetelmällä pyrittiin saamaan selkeitä teemoja tutkittavasta aiheesta. Sisällönanalyysillä saadaan kirjoitetussa muodossa oleva aineisto järjestetyksi myöhempiä johtopäätöksiä varten. (Tuomi & Sarajärvi, 2003, s. 93, 105, 110.) Etnografiselle tutkimukselle on tyypillistä, että teoria, aineiston keruu, analysointi ja tulkinta kulkevat limittäin. Tutkija tekee jo kentällä alustavaa analyysiä, joka tarkoittaa tutkimuksen suuntaa ja tutkija voi kirjoittaa tutkimusraporttia kenttätöön aikana. (Grönfors, 2015, s. 157; Huttunen, 2010, s. 41, 48; Lappalainen, 2007, s. 13.) Tähän tutkimukseen analysointimenetelmäksi parhaiten soveltui sisällönanalyysi sekä ryhmän toiminnan kannalta myös henkilösuhteiden analyysi, sillä ryhmän dynamiikka vaikuttaa ryhmään osallistumiseen. Henkilösuhteiden analyysillä tarkoitetaan tutkittavien välisiä vuorovaikutussuhteita, millaisia ne ovat ja miten ne toimivat (Metsämuuronen, 2003, s. 196). Metsämuuronen (2003, s. 196) kokee vuorovaikutussuhteiden pohtimisen ja kuvaamisen hyödylliseksi juuri etnografisessa tutkimuksessa. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, joka etenee empiriasta käsitteellisempään näkemyk-

seen. Tarkoituksena on ymmärtää, mitä asiat tutkittaville merkitsevät heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 103, 112-113.)

Ennen kuin aineistoja voitiin analysoida, haastatteluista saatu aineisto litteroitiin, eli purettiin nauhalta tekstiksi. Yhteensä 3,5 tuntia kestäneistä haastatteluista tuli 34 sivua litteroitua tekstiä. Litteroinnista jätettiin pois tutkimuksen kannalta merkityksettömiä osia, esimerkiksi tyttöjen kertomia kesäsuunnitelmia. Kenttätöjälukon aikaiset muistiinpanot kirjoitettiin myös puhtaaksi, sillä suurin osa muistiinpanoista oli käsin kirjoitettu. Kenttätöjälukon keskeyttänyt Covid-19 -epidemia aiheutti sen, että havainnointiaineistoa syntyi keväältä 2020 seitsemän sivua kirjoitettua tekstiä. Tämän lisäksi tutkimusta tukevaa havainnointiaineistoa on kuusi sivua, joka on kerätty keväällä 2019. Aineistot analysoitiin ja luokiteltiin niiden teemojen mukaan, joihin tutkimuksella haluttiin saada vastauksia.

Luokittelu tapahtui aineistosta nousseista teemoista, sekä etsittiin yhtenäisyyksiä että eroja haastattelu- ja havainnointiaineistoista. (Hirsjärvi & Hurme, 2009.). Tässä tutkimuksessa aineistoa analysoitiin aineistolähtöisesti, mutta myöhemmin analyysiin sidottiin teoreettinen viitekehys. Teoriaohjaava analyysi antaa analysoinnille yläluokat teoriasta, mutta analyysiin tulevat alaluokat syntyvät aineistoista. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, s. 96, 112).

7 Tutkimuksen tulokset

Kenttätyöjakson alkaessa huomasin hieman jännittäneeni tutkimuksesta kertomista tytöille. Ryhmä ja työ olivat minulle tuttuja, koska olin ohjannut ryhmää jo pitkään. Tilanne oli kuitenkin uusi, koska tytöille täytyi kertoa, että alan tekemään samalla tutkimusta. Kaikki suhtautuivat asiaan kuitenkin neutraalisti, eikä kukaan kieltäytynyt tutkimuksesta. Talon tavat ja ihmiset olivat tuttuja, sekä talon muut työntekijät tiesivät tutkimuksestani. Kerroin tytöille tutkimuksesta ja annoin tutkimuslupapaperit (Liite 1) luettaviksi. Tämän jälkeen kaikki jännitys poistui, koska kaikki ottivat tutkimuksen rauhallisin mielin vastaan. Asia, joka kenttätyöjakson alussa jännitti, oli se, kuinka yhdistän ohjaajan ja tutkijan roolini. Kuinka muistan kirjoittaa kaiken ylös ryhmäkertojen jälkeen. Ryhmäkerta oli kuitenkin vain kaksi tuntia, joten muistiinpanojen tekeminen tuntui lopulta sujuvan hyvin. Tuntien aikana pystyin myös tekemään pieniä muistiinpanoja. Suurin osa tytöistä ei välittänyt tutkimuksesta, vaan he jatkoivat toimia ihan normaalisti. Paria tyttöä kiinnosti enemmän, mitä tutkitaan ja mitä varten tutkimus tehdään. Asiasta saatiin aikaiseksi mielenkiintoinen keskustelu opiskelusta ja elämän valinnoista.

7.1 Vuorovaikutus ja toiminta Kädentaidot -ryhmässä

Aloitin etnografisen tutkimuksen Avoin kädentaidot -ryhmässä helmikuun alussa. Ryhmässä oli tuolloin seitsemän tyttöä, jotka olivat ennestään tuttuja. Ystävänpäivä oli tulossa, joten suunnitelma oli tehdä ystävänpäivälahjoja ja -kortteja. Tunnelma oli iloinen ja rauhallinen, ja kaikilla tuntui olevan hyvä päivä. Työskentelyn lomassa, ison pöydän ympärillä oli aikaa keskustella nuorten kanssa asioista, joita heillä oli mielessä. Käsityön ohjaajana koen nuorten kuuntelemisen ja vuoropuhelun heidän kanssaan yhtä tärkeäksi kuin käsitöiden tekemisen. Ohjaaja on paikalla turvallisena aikuisena. Juvonen (2010, s. 33) huomioi tutkimuksessaan samaa vuorovaikutuksen tärkeyttä, ja sitä kuinka keskustelunaiheet olivat laidasta laitaan.

Vuorovaikutussuhteet nousivat jokaisen havainnointikerran jälkeen voimakkaimmin esille. Myös haastatteluissa korostuivat vuorovaikutussuhteet sekä nuorten väliset että nuoren ja ohjaajan väliset suhteet. Kädentaidot -ryhmässä tyttöjen väliset vuorovaikutussuhteet vaihtelivat viikoittain. Usein työskentelimme rauhallisesti pöydän ympärillä pienemmällä porukalla, joten keskustelu oli mukavaa ja kaikki osallistuivat mielipiteillään ja ajatuksillaan. Kopakkala (2011, s. 37) huomauttaa, että kun yksilö ryhmässä kertoo jotakin koko ryhmälle, hän yrittää vaikuttaa ryhmään, eikä kyseessä ole vuorovaikutustilanne. Hän täsmentää, kuinka vuorovaikutustilanteet ovat kahden henkilön välisiä, ja muu ryhmä voi osallistua vuorovaikutustilanteeseen seuraamalla. Vuorovaikutus ryhmässä etenee tällaisten kahdenvälisten vuorovaikutusten sarjoina. Kun näiden tilanteiden määrä ryhmässä lisääntyy, se kasvattaa ryhmän turvallisuuden tunnetta. (Kopakkala, 2011, s. 38.)

Joillain kerroilla kuitenkin ryhmässä oli enemmän tyttöjä, jolloin liikehdintää ja melua oli enemmän, ja kaikki eivät pystyneet keskittymään työskentelyyn yhtä hyvin. Tila on todella pieni, joten mikäli osallistujia oli paljon, oli tila ahdas, tai osa joutui tekemään töitä toisessa huoneessa, mikä taas jakoi nuoret erilleen. Ohjaajalle työskentely kahdessa eri huoneessa ei ole niin mukavaa, koska ei pysty seuraamaan kaikkia yhtä aikaa. Huomasin nopeasti, että havainnoin uudelleen samoja asioita, joita olin jo edellisenä keväänä havainnoinut, ja niinpä aineisto on osittain päällekkäistä. Tämä tietysti vahvistaa sitä, että tietyt asiat pysyvät esillä ryhmässä pitkällä aikavälillä, eli tulokset ovat lähes samoja. Tietysti uusi kenttätyöjakso ja haastattelut toivat lisää näkökulmia.

Tytöt, jotka käyvät ryhmässä joka viikko, sanoivat monesti, että Kädentaidot -ryhmä on parempi silloin, kun ei ole liikaa osallistujia, eli he pitivät pienessä ryhmässä työskentelystä enemmän. Tätä samaa on pohdittu aiemmissa tutkimuksissakin, ja selväksi on käynyt ero esimerkiksi koulukäsityön ja vapaa-ajan käsityöharrastuksen välillä. Ei pelkästään ryhmäkoon ja oppimisympäristön takia, vaan myös koetaan, että koulun käsityön opetus asettaa paineita luovuudelle (Juvonen, 2010, s. 13).

Avoin kädentaidot -ryhmässä osallistujat ovat todella eri ikäisiä, sillä nuorimmat ovat alakoululaisia ja vanhimmat jo nuoria aikuisia. Havaitsin, että vaikka ryhmä voi keskustella vaikeistakin aiheista yhdessä, ei nuoremmat välttämättä ole kiinnostuneet samoista aiheista, jolloin ryhmä useasti jakaantuu siten, että nuoremmilla on omat jutut ja vanhemmilla omat. Tai sitten nuoremmat kuuntelevat mitä vanhemmat puhuvat. Ohjaajan rooli mielestäni tässä on tärkeä, jotta nuoret ymmärtävät millaisista asioista puhutaan ja miten. Ohjaaja voi myös selventää nuoremmille aiheita tarkemmin, mikäli he eivät ymmärrä. Pienryhmätoiminnalla on tärkeä rooli vuorovaikutustaitojen oppimisessa, siinä mistä ja miten puhutaan, sekä opitaan toisten kunnioittamista. (Juvonen, 2010, s. 33).

Muutamia kertoja tutkimuksen aikana jouduin puuttumaan nuorten kielen käyttöön, kun se ei ole ollut sopivaa. Ruman kielenkäytön lisäksi olen joutunut puuttumaan tilanteisiin, joissa toisen kommenttia tai mielipidettä ei ymmärretä. Talolla kävijät ovat hyvinkin erilaisista taustoista tulevia, ja heidän tulisi oppia kunnioittamaan toinen toisiaan. Ensimmäisellä havainnointijaksolla tästä tuli nuorten suunnalta palautetta. Kaikki eivät siivonneet omia jälkiään ja tämä ärsytti muita kävijöitä. Juuri taideryhmissä on mahdollista oppia konkreettisesti elämänhallintaa, esimerkiksi oppimaan omien jälkien siivoaminen (Juvonen, 2010, s. 33). Ohjaajana pystyin jatkossa kiinnittämään huomiota, eikä kevään havainnointijaksolla enää kukaan huomautellut toisten jälkien siivoamisesta.

Honkasalon (2011, s. 85-88, 126) tyttötutkimuksessa nousi esiin ongelma, jonka mukaan tyttöjen osallistumattomuus ryhmiin koettiin ongelmaksi. Osallistumattomuus nähtiin johtuvan siitä, ettei nuoria ja heidän toiveitaan kuunnella tarpeeksi tai syyksi laitettiin perhe. Perheet eivät välttämättä ymmärrä millaisesta toiminnasta on kyse, ja ovat siksi ryhmissä käymistä vastaan. Itse en tutkimuksen aikana kokenut ongelmaa tyttöjen osallistumisessa, sillä ryhmä on avoin, ja en kokenut tarpeelliseksi ylipuhua tyttöjä ryhmään, vaan mukaan tulivat ne, joita käsityön tekeminen kiinnosti. Ymmärsin kyllä, että perheet todella vaikuttavat tyttöjen osallistumiseen. Tytöt puhuivat vanhemmistaan, välillä todella rumasti, kuinka he eivät välitä heistä ollenkaan, tai toisessa tapauksessa vanhempia jopa ylistettiin parhaiksi.

Haastatteluissa selvisi, että tytöistä kolmella oli oma huoltaja ehdottanut alun perin Tyttöjen talolle menoa ja osalla ollut jopa alussa mukana toiminnassa. Tapauksissa, joissa perhe ei tiedä toiminnasta, on tärkeää, että tieto perheelle saadaan. Tyttöjen talolle perhe voi tulla esimerkiksi tutustumaan ja näkemään mitä talolla tapahtuu, ja näin luottaa toimintaan. Monissa muissa kulttuureissa ei ole vastaavaa toimintaa, joten tämä on ymmärrettävää. Nuori voi tulla tutustumaan myös avustajan kanssa, jonka kautta tieto toiminnasta perheelle saadaan.

Aikaisemman tutkimuksen (Honkasalo & Kivijärvi, 2011) mukaan näyttää siltä, että eriytettyyn toimintaan taloilla, kuten ryhmätoimintaan on pienempi kynnys mennä uutena kävijänä tai esimerkiksi maahanmuuttajana. Avoin tila ilman toiminnallisuutta saatetaan kokea vaikeammaksi lähestyä kuin jokin ryhmä. Pienryhmät tavoittavat paremmin maahanmuuttajia ja monikulttuurisia nuoria. Toinen asia, joka tutkimuksessa tuli ilmi, oli ryhmien ja toiminnallisuuden säännöllisyyden merkitys. Nuoret tulevat talolle usein tiettyinä päivinä, jolloin odottavat olevan toiminnallista tekemistä. (Honkasalo & Kivijärvi, 2011, s. 122-123, 127.) Haastatelluista tytöistä puolet kertoi käyvänsä juuri siksi tiettyinä päivinä, kun oli Kädentaidot -ryhmä, ja puolet olisivat tulleet joka tapauksessa, ilman ohjattua toimintaakin. Nella kertoi haastattelussa, että: "Kaikki tietää, et tiistai oli mun Tyttöjen talo -päivä". Hän puhui tiistaista nimenomaan Kädentaidot -ryhmän takia, sekä aiemmin samana päivänä olleen Kokkis -ryhmän takia. Kaikki haastateltavat osallistuivat talolla muuhunkin toimintaan, kun Kädentaidot -ryhmään. Joko toisiin ryhmiin, tai vaan avoimeen toimintaan, jossa ei ole ohjattua tekemistä.

Ryhmätoiminta on iso osa Tyttöjen talon toimintaa, ja Kädentaidot -ryhmäkin on toiminut jo vuosia, vaihtelevalla osallistujamäärällä. Tutkimuksen aikaan osallistujia oli mukavasti 7-8, eikä ryhmään paljoa enempää mahtuisikaan kerralla. Kuten Repo (2018) esitti, ryhmässä tulisi luoda kannustava ja innostava ilmapiiri, joka edistää oppimista. Haastattelussa Noora kertoi ryhmässä työskentelyn positiivisista puolista:

”Toisilta voi saada apua, kun joku toinen voi osaa sellasta mitä ei ite osaa. Ja toisilta saa ideoita, kun lyö vähän päät yhteen et mitä vois tehdä. Mun mielestä siel on ollu tosi kiva ilmapiiri. Ja sillee niinku kaikkia kiinnostaa et mitä kukakin tekee ja kehuu toisten töitä.” (Noora)

Kädentaidoissa on onnistuttu luomaan mukava ilmapiiri, ja ryhmäläisiltä koetaan saavan myös apua, kuten Noorakin haastattelussa kertoi. Ryhmässä ilmapiiri koettiin hyväksi, koska kaikki otettiin keskusteluihin mukaan, ja kaikki saivat osallistua omilla mielipiteillään. Keskustelun aiheet vaihtelivat harrastuksista politiikkaan ja eläimistä seksuaalivähemmistöihin, eli saimme mielenkiintoisia keskusteluita ryhmän sisällä. Monesti kuitenkin kävi niin, että äänekkäämmät tytöt keskustelivat ja ujoimmat tekivät käsitöitä hiljaa. Yksi keskustelu maaliskuun ryhmäkerralta osoittaa, kuinka jotkut eivät edes halunneet osallistua keskusteluun, mutta heistä saattoi olla kiva kuunnella.

Ohjaaja: ”Sun täytyy vaan keskittyä, et rivit menee oikein. Pystytkö keskittymään, kun täällä pölistään? Tai oikeastaan tänään se on vaan mä joka puhuu, tähän ootte kaikki ihan keskittyneitä ja teette töitä.”

Noora: ”Nii, joo mun pitää vaan keskittyä tähän niin kyl tää onnistuu. Sen takia mä en juttelekaan, mut must on kiva kuunnella mitä muut juttelee.”

Ryhmäkerta oli sellainen, että pystyimme kaikki istumaan yhdessä ison pöydän ympärillä, jonka Ståhlberg (2019, s. 56) näki myös ideaalitulanteena ryhmälle. Tunnelma oli rauhallinen ja keskustelut pysyivät rauhallisina ja ohjaaja pystyi keskittymään opettamiseen. Noorasta oli mukava vain kuunnella toisten juttuja. Ryhmässä saakin kuunnella, sillä tarkoitus ei ole jutella salaisia asioita, vaan yhteisiä keskusteluja, joihin on helppo osallistua. Huomasin, että joillain kerroilla nuorimpien ja vanhempien osallistujien mielenkiinnot ja keskusteluaiheet eivät ihan kohdanneet, ja ikäerot tuntuivat suurilta. 25 -vuotiaat saattoivat pohtia jo perheen perustamista, kun alle 15 -vuotiaat vasta miettivät peruskoulun päättämistä. En kuitenkaan kertaakaan ryhmässä kuullut, että iän takia jotain olisi syrjitty, vaan kaikki otettiin avoimesti ryhmään mukaan. Helkama, ym. (2007, s. 268) esitti vahvaan koheesioon liittyvän juuri sen, että ryhmäläiset pitävät toisistaan. Ryhmässä kaikki eivät ehkä olleet kavereita keskenään, mutta ryhmä oli yhteistyöhaluinen ja yhteistyökykyinen, joka vahvisti koheesiota.

Vuorovaikutussuhteet ryhmässä vaihtelivat viikoittain. Jokaisella havainnointikerralla vuorovaikutussuhteet nousivat esiin, sekä tytöt puhuivat niistä myös haastatteluissa. Ryhmässä koettiin olevan hyvä ilmapiiri ja erilaisista asioista oli mukava keskustella työskentelyn lomassa. Toisia kannustettiin ja autettiin pyytämättäkin. Osalla ryhmäkerroista vuorovaikutus oli pientä, ja tytöt keskittyivät enemmän työskentelyyn, kun taas osalla kerroista keskustelu saattoi olla vilkasta, eivätkä työt edistyneetkään niin paljoa. Kädentaidot -ryhmään oli helpompi osallistua, koska ryhmässä oli ohjattua toimintaa.

7.2 Ryhmän merkitys tytöille

Maaliskuussa yhdellä ryhmäkerralla oli kahdeksan osallistujaa, joista yksi tuli uutena ryhmään. Oli mahtavaa huomata, kuinka uusi tyttö innostui ryhmästä, vaikka hän olikin todella hiljainen. Vieressä istunut yksi ryhmän jäsenistä selitti hänelle innoissaan, kuinka ryhmään voi tulla avoimesti ja saa tehdä mitä haluaa. Ryhmään muutenkin otettiin lähes aina uudet tulijat positiivisesti vastaan. Ohjaajana itselle, ja Tyttöjen talon näkökulmasta on tärkeämpää, että tytöt innostuvat ja heillä on kivaa tekemistä, kuin se, että he oppivat jonkun tietyn taidon. Ensimmäisen havainnointijaksonei aikana yksi tyttö kävi ryhmässä neljä kertaa, joista kolmella kerralla hän ei tehnyt mitään. Hän kertoi haluavansa osallistua ryhmään ja keskustella muiden kanssa, muttei halunnut tehdä käsitöitä. Pohdin, että ryhmällä on monille tytöille suurempaakin merkitystä, ja he kokevat tärkeäksi saada osallistua porukkaan Nella tunsu ryhmään tulemisen niin tärkeänä asiana, ettei työllä ollut edes merkitystä, kuten seuraavassa keskustelussa käy ilmi:

Ohjaaja: "Mikä saa tulemaan kädentaidot -ryhmään joka viikko?"

Nella: "Koska on kivaa, ei oo ees väliä mitä tehdään."

Ohjaaja: "Eli kävisit silti, vaikka tehtäis mitä?"

Nella: "Tietty aina kivempaa jos tehdään jotain kivaa, mut ei sillä oo oikeestaa merkitystä" (Ryhmäkerta huhtikuu, 2019.)

Talolla käyminen tuntui monelle olevan "kalenteriin sidottu" tekeminen, joka kuului jokaiseen viikkoon. Pohdin tällä nuorella tytöllä olevan syvempiäkin mer-

kityksiä tulla ryhmään, kuin että ”on kivaa”, sillä olen pidempään tyttöön tutustunut, mutta tytöt eivät ryhmätilanteissa halua pohtia syitä syvällisemmin. Tytöt suhtautuvat töihin erilaisesti. Noora taas kertoi tulevansa ryhmään silloin kun tehtävänä työnä oli jokin mielenkiintoinen aihe:

”Ja sit kans vähän riippuu siitä et mitä siel tehää, et joskus tuntunu siltä et joku juttu on ollu sellane etten mä oo halunnu tehdä sitä. Et sit tulee vaan silloin, kun itestä tehää jotain kivaa. Tai mikä ois itelle mielenkiintonen juttu.” (Noora)

Lyhyt keskustelu ryhmässä käyneen nuoren naisen kanssa toi useita syitä ilmi miksi tytöt käyvät ryhmässä. Kyseinen tyttö kävi ryhmässä joka viikko, ja hän osasi pohtia syvällisemminkin ryhmän merkitystä hänelle. Tiesin hänen tekevän paljon käsitöitä omalla vapaa-ajallaan itsenäisesti, mutta hän kertoi ryhmässä käymisen tuovan uusia ideoita, kun itseltä ideat loppuvat. Nuorilla ei myöskään aina ole kovin paljon rahaa harrastuksiin, ja hän koki myös saavansa ilmaisen harrastuksen ja talolta materiaalit käsitöiden tekemiseen, joihin itsellä ei olisi varaa. Haastatteluissa kukaan tytöistä ei tuonut ilmi, että maksuttomuudella olisi tekemistä talolla käymisen kanssa. Kysyessä ryhmän merkitystä hänelle, huomasin, ettei asiasta ole kovin helppo puhua. Hän kertoi, ettei hänellä ole kuin yksi kaveri, joten hän käy käsitöitä harrastamassa juuri ryhmän takia. Hän on sitoutunut ryhmään, vaikka ryhmä on avoin.

Yleensä ryhmä kuvataan toimivan tiettyjen kehitysvaiheiden mukaan, kuten Bruce Tuckmanin tunnetussa teoriassa, vuodelta 1965, ryhmän kehitysvaiheet on jaettu neljään kategoriaan. Ryhmissä on todettu toistuvan samat vaiheet, jotka Tuckman on nimennyt seuraavasti: 1. Ryhmän muodostuminen (*forming*), 2. Kuohuntavaihe (*forming*), 3. Yhdenmukaisuusvaihe (*norming*), 4. Toimivan yhteisöllisyyden ja työskentelemisen vaihe (*performing*). Ryhmät eivät välttämättä toimi juuri tämän järjestyksen mukaan, vaan ryhmässä teorian vaiheet saattavat vaihdella, tai jokin vaihe saattaa kestää ryhmässä pitkään. Tuckman lisäsi teoriaansa myöhemmin vielä yhden kehitysvaiheen, joka lopettaa ryhmän toiminnan, ja toimii irrottautumisvaiheena (*adjourning*). (Kopakkala, 2011, s. 48-51; Pöyhönen, 2017; Repo, 2018.) Tutkimuksen aikana huomasin ryhmässä kaikkia näitä piirteitä, mutta avoimessa ryhmässä kehitysvaiheet eivät olleet näin selkeästi erilaisia vaiheita peräkkäin. Pohdin ryhmään ja kehitysvaiheisiin vaikuttavan

ryhmän avoimuus, jolloin ryhmään saattoi joka viikko tulla uusi jäsen, joka sotki ryhmän toimintaa aina uudelleen ja kehitysvaiheet alkoivat alusta. Yhden kerran aikana saatoin huomata jokaisen vaiheen. Kuitenkin Tuckmanin viimeiseksi liisäetty irrottautumisvaihe, eli ryhmän lopettaminen, näkyi oikeastaan vasta tyttöjen haastatteluissa, koska ryhmä loppui niin yllättäen kenenkään tietämättä ja tytöt olivat prosessoineet muuttunutta tilannetta yksinään pitkään. Monelle ryhmän loppuminen oli iso asia, joka vaikutti heidän arkielämäänsä. Kuten Kopakkala (2011, s. 51) esittää, ryhmän lopussa tunteet voivat olla hyvinkin voimakkaita, ja ailahdella helpotuksesta masennukseen.

Nuorille, erityisesti niille, jotka ovat tottuneet olemaan paljon yksin, ryhmässä tekeminen on oleellinen ja tärkeä asia. Nuori oppii vuorovaikutustaitoja yhdessä tekemisellä ja oppii toimimaan erilaisten ja eri-ikäisten kanssa. Nuori oppii ryhmässä vastuullisuutta ja toisten kunnioittamista. (Juvonen, 2010, s. 37.) Samaa Noora pohti haastattelussa:

Noora: "No se on niinku sellast tilaa kasvaa, ja voimia kasvaa. Vähän niinku aikuisemmaksi. Ja sillee oppii muista ihmisistä ja sillee ja osaa ehkä samaistuu muihin ihmisiin enemmän, kun näkee muiden ihmisten tilanteita."

Ohjaaja: "Osaisitko täsmentää sitä, että mitä tarkoitat sillä, että oppii muista ihmisistä?"

Noora: "Sellaista avarampaa näkökulmaa ihmisiin ja maailmaan."

Noora kertoi haastattelussa, kuinka hän on kokenut tärkeäksi oppia muilta tytöiltä erilaisista elämäntilanteista ja saanut uusia näkökulmia elämäänsä. Noora koki kasvaneensa Tyttöjen talolla. Ryhmä on myös todella heterogeeninen, joka opettaa kunnioittamaan erilaisuutta. Ryhmäläisissä eroaa ikä, uskonto, etnisyys, seksuaalisuus, yms. Ryhmässä osa käyttää huntua, osa ei, eikä asiaan ryhmässä kiinnitetä huomiota. Ainoastaan silloin, jos tehdään hiustuotteita, esimerkiksi pinnejä, voimme miettiä yhdessä ratkaisuja, kuinka muokataan tuote huiviin sopivaksi. En ole koskaan kuullut ryhmässä, että toisten ulkonäköä kyseenalaistettaisiin. Lake on vuosien aikana oppinut juuri toisten kunnioitusta. Hän kertoi haastattelussa:

”No on se siinä auttanut, että aina ei saa mitä haluaa. Esimerkiksi ei voi aina kohdella ihmistä, kun roskaa. Tai ei saa käyttäytyä kuin jonkun sortin apina. Pakko ottaa muutkin huomioon.” (Lake)

Tyttöjen talolla oli hienoa havainnoida sitä, kuinka nuoret auttoivat toisiaan, kannustivat ja kehuivat toistensa töitä. Tämä tuli ilmi kaikissa aineistoissa, ja korostui etenkin siten, että äänekkäät tytöt kannustivat ja kehuivat hiljaisia tyttöjä. Havainnointiaineistoissa on vain yksi kerta maaliskuulta 2019, kun Lake hermostui ryhmän uusille jäsenille. Hänelle oli vuosien aikana muodostunut ”oma paikka”, ja ryhmässä oli tuolloin 10 osallistujaa, joka on todella paljon pieneen käsityöhuoneeseen. Uudet tytöt olivat asettuneet istumaan, ja Lake selkeästi tunsu, että hänen paikkansa viedään ja alkoi riehumaan. Muut tytöt säikähtivät tilannetta, mutta tilanne saatiin kuitenkin selvitettyä, ja lopulta ryhmä toimi yhdessä hyvin muita kannustaen. Näissä tilanteissa talolla huomasi, kuinka kaikki ohjaajat ovat tyttöjä varten, ja vaikeissa tilanteissa ollaan toisten ohjaajienkin saatavilla.

Moni mainitsi tärkeäksi asiaksi yhdessäolon siten, että talon toiminnalla ja ryhmällä on yhdessäolon merkitys. Tämä voisi liittyä siihen, ettei kaikilla ole niin paljon kavereita tai kotona ketään, jonka kanssa viettäisi yhdessä aikaa. Nuoret tarvitsevat ympärilleen ihmisiä ja yhdessäoloa, vaikkei heistä muotoutuisi henkilökohtaisesti läheisiä ihmisiä. Ryhmässä on läsnä muita nuoria, joiden kanssa vaihtaa ajatuksia. Käsitöiden lomassa tytöt saattoivat joskus puhua henkilökohtaisistakin asioista ohimennen, vaikka koko ryhmä oli kuulemassa.

Yksi ryhmäkerta helmikuulta jäi mieleeni sen erilaisen tunnelman vuoksi. Ryhmään osallistui lähes joka viikko kolme tyttöä, jotka olivat kavereita jo talon ulkopuolelta ja aloittaneet Kädentaidot -ryhmässä käymisen yhdessä. He tekivät innokkaasti käsitöitä, mutta eivät niin helposti huomioineet muita, ja ryhmän aikana kuiskailivat keskenään. Tämä ei tuntunut reilulta muista, ja ohjaajana tähän oli myös puututtava. Tytöt eivät olleet tulleet ryhmään hakemaan kavereita, vaan he halusivat viettää yhdessä aikaa ja tehdä itselleen ja lahjaksi muille pieniä käsitöitä. Samat tytöt olivat myös vastahakoisia tekemään ohjaajan ehdottamia töitä, koska heistä työt olivat liian vaikeita, ja he halusivat saada nopeasti valmista. Kopakkala (2011, s. 69-70) esittää teorian ryhmän sisällä muodostu-

vista pienryhmistä, joihin etsitään itselle turvaksi samankaltaisia henkilöitä, esimerkiksi iältään tai koulutukseltaan. Tyttöjä yhdisti samanikäisyys, sekä yhteinen harrastus talon ulkopuolella. Ryhmään usein muodostuu muutamia pienryhmiä niiden kesken, jotka ajattelevat asioista samoin ja viihtyvät yhdessä (Kopakkala, 2011, s. 69). Mielestäni tämä ei kuitenkaan ollut yleistä Kädentaidot -ryhmässä, vaan yleensä toimimme yhdessä. Myöhemmin kesällä Nooran haastattelussa kuulin, että yksi edellä mainitun pienryhmän tytöistä oli ottanut yhteyttä Nooraan ja pyytänyt tapaamaan. Yllätyin positiivisesti, koska ryhmässä kolmikko ei halunnut ottaa kontaktia muihin tyttöihin. Covid-19 oli vaikeuttanut myös tyttöjen kaverisuhteita, eikä kavereita nähty niin paljoa.

Ryhmästä koettiin saavan motivaation lisäksi monia positiivisia vaikutuksia käsityön tekemiseen. Aminasta oli mukava nähdä, miten joku toinen tekee saman asian eri tavalla ja saa siitä itsekkin ideoita. Lisäksi ryhmässä olivat kaverit mukana. Tärkeänä ryhmässä pidettiin myös sitä, että käsitöiden lomassa pystyi keskustelemaan. Nellan mielestä oli kiva, kun ryhmään sai tulla kaveri seuraksi mukaan, vaikkei halunnut tehdä käsitöitä. Hänelle itse ryhmä oli merkittävämpi kuin käsityöt. Ryhmällä on jäsenilleen erilaisia merkityksiä, ja merkitykset muuttuvat nuorten elämäntilanteiden mukaan, kuten Antikainen, ym. (2006, s. 18-19) kirjoitti. Aiemmin esitin myös, kuinka Antikaisen, ym. mukaan ryhmiin kiinnytään ja kuinka ne vaikuttavat yksilöiden kasvuun. Saman huomaa oman ryhmäni jäsenissä, ja varsinkin haastatteluissa ryhmän merkitykset koettiin suuriksi.

Viimeisellä kerralla maaliskuussa, ennen kuin talo meni kiinni, ryhmään tuli yksi uusi tyttö. Vaikka hän oli ensimmäistä kertaa koskaan Tyttöjen talolla, hän osallistui Kädentaidot -ryhmään, ja innostui valtavasti. Hän oli oma-aloitteinen, ja hänellä oli jo käsityöstä harrastuneisuutta. Ajattelin silloin, että tarvitsemme myös hänenlaisiaan tyttöjä ryhmään, jotta saadaan kaiken tasoisia käsityöntekijöitä. Hän pääsi ryhmään heti mukaan, eikä silloin tiedetty, että seuraavaa kertaa ei tullutkaan. Koen, että ryhmä on onnistunut tehtävässään, kun uusi kävijä innostuu käsitöistä ja tykkää ryhmästä, ja haluaa tulla uudelleen.

Ryhmällä on tytöille muutakin merkitystä kuin käsitöiden tekeminen. Tämä tuli ilmi useasti tutkimuksen aikana. Ryhmä oli monelle tytölle "kalenteriin sidottu"

meno, johon osallistuttiin silti, vaikkei tiedetty mitä työtä tehdään. Ryhmässä oli tärkeää nähdä kavereita ja tavata muita tyttöjä. Varsinkin tytöille, keillä ei ollut niin paljon kavereita, oli ryhmällä suurempi merkitys. Osa myös koki oppineensa kunnioittamaan muita ihmisiä ja erilaisuutta, sekä oppineensa erilaisia näkökulmia erilaisiin elämäntilanteisiin. Kädentaidot -ryhmässä korostui myös sen avoimuuden merkitys, ettei ollut käsityön tekemisen tai tietyn työn pakkoa, ja ryhmään sai osallistua silloin kuin huvitti.

7.3 Käsitöiden merkitys tytöille

Tyttöjen kanssa ryhmässä tuli puheeksi ero koulukäsitöiden ja vapaa-ajan käsitöiden välillä. Koulussa isot ryhmät ja kiire, sekä tietysti opetussuunnitelman tavoitteet haastavat käsityöstä nauttimista, sekä opettajan antama arvosana työskentelystä. Nämä ovat syitä, miksi monet pitivät käsitöiden tekemisestä enemmän Tyttöjen talolla. Ohjaaja antaa positiivista palautetta töistä, muttei tarvitse antaa arvosanoja, joka teki työskentelystä tytöille mielekkäämpää. Koulussa opetussuunnitelman laadinnassa puhutaan käsityön perustaidoista, joita tulisi jokaisen osata. Kojonkoski-Rännäli (2018) kirjoittaa perustaitoihin sisältyvän ne perustekniikat, jotka täytyy opetussuunnitelman sisältää ja jokaisen kansalaisen hallita. Kädentaidot -ryhmässä kaikki eivät välttämättä ole käyneet peruskoulua Suomessa, eikä heiltä löydy näitä perustaitoja. Ryhmän tarkoitus ei myöskään ole opettaa näitä perustaitoja, ellei joku erityisesti toivo. Esimerkiksi yhdellä kerralla yksi tyttö tuli kysymään, voinko opettaa isoäidinneliön virkkaamisen. No tietysti opetin mielelläni. Ryhmässä kuitenkin keskitytään enemmän mukavaan yhdessä tekemiseen kuin uuden tekniikan opetteluun. Tosin moni myös sanoo käyneensä ryhmässä siksi, kun ohjaajalta saa uusia käsityöideoita ja oppii uusia tekniikoita.

"Mun käsityöt oli vielä erityiskoulussa, niin sekin oli tosi erilaista kun normikoulussa. Suurimmat erot on just ryhmäkoot. Et koulussa voit joutua odottaa vaikka koko tunnin apua. Kun taas tyttöjen talolla saa heti. Ja on myös paljon vapaampaa, ja koulussa pakollista. Kun tyttöjen talolla kaikki ketä ryhmässä on, niin on kiinnostuneita siitä, ja se taas vaikuttaa koko dynamiikkaan." (Nella)

Nella, joka kävi talolla usein, pystyi avaamaan haastattelussa sitä, miksi pienryhmätoiminta on parempi. Erilaiset pienryhmätoiminnot tuovat koulun rinnalle toisenlaisen oppimisympäristön, jossa ohjaajalla on erilainen rooli kuin opettajalla. Ohjaajan kanssa käsitöitä voi tehdä rauhallisemmassa tahdissa, ja arviointiinkin perustuu lähinnä suulliseen kehumiseen ja tsemppaamiseen. Pienryhmätoiminnassa ohjaajan on myös helpompi suunnitella töitä yhdessä nuorten kanssa. (Juvonen, 2010, s. 13.) Nella oli myös huomannut innostuneisuudella ja vapaaehtoisuudella olevan merkitystä koko ryhmän dynamiikkaan. Myös Juvosen (2010, s. 13) tutkimuksessa eräs tyttö oli todennut käsitöiden pienryhmässä paremmaksi, koska koulukäsityössä on kiire ja aikataulut, jotka tekevät käsityöstä stressaavaa. Tyttöjen talolla aikataulua ei ole, vaan jos työtä ei saa valmiiksi, sitä saa aina jatkaa seuraavalla kerralla. Ensimmäisen havainnointijakson aikana Tyttöjen talolla monet tytöt kertoivat heillä olevan valinnainen käsityö koulussa, mutta sen olevan ihan eri asia kuin vapaa-ajan ryhmätoiminta.

Itse toimineena työssä sekä peruskoulun käsityön opetuksessa, että nuorten vapaa-ajan taidetoiminnassa, huomaan valtavan eron näiden välillä. Ymmärrän nuorten kommentit, sillä ohjaajallekin nonformaali oppimisympäristö ja valinnanvapaus tuovat työlle mielenkiintoa, ja ohjaajan oma innostus tarttuu myös nuoriin. Osa tytöistä myös kertoi inhonneensa käsitöitä koulussa, mutta tykkäävänsä nykyään tehdä käsitöitä juuri Tyttöjen talolla. Amina tuli tänä syksynä Kädentaidot -ryhmään, ja hän tuli erikseen minulle kertomaan, kuinka kivaa taas päästä joka viikko tekemään käsitöitä. Hän painotti sitä, kuinka inhosi koulussa tekstiilikäsitöitä ja valitsi aina puutyöt, mutta alkanut myöhemmin pitämään kaikesta käsityöstä. Amina painotti vielä ohjaajan merkitystä omalle innostukselle käsitöitä kohtaan. Rauhallisimpina ryhmäkertoina tutkimuksen aikana tein itsekin käsitöitä tyttöjen kanssa, ja tytöt olivat todella kiinnostuneita siitä, mitä ohjaaja tekee. Tytöt keskustelivat siitä, kuinka ryhmään on kiva tulla, kun ohjaajalla on valmiita ideoita mitä tehdään, mutta jokainen voi silti suunnitella ja toteuttaa oman näköisen lopputuloksen. Ryhmässä ei myöskään ollut pakko tehdä ohjaajan suunnittelemaa työtä, vaan sai tehdä muutakin, mikäli halusi ja oli oma idea.

Yhdellä helmikuun kerralla suunnittelin aiheeksi ristipistotyöt, ja ne saivatkin mielenkiintoisen vastaanoton. Osa tytöistä innostui, sillä he eivät olleet tehneet aiemmin ristipistotöitä ja oppivat uutta. Noora innostui tästä niin paljon, että myöhemmin kesällä haastattelussa hän kertoi tehneensä ristipistotöitä ja hänellä oli mukanaikin haastattelussa yksi työ. Tämä oli ohjaajana hienoa nähdä. Toinen tyttö taas kommentoi ristipistotyöstä ”vähän mummoo, mä en ainakaan tee.. en pysty keskittyä tollaseen.” Kyseinen tyttö oli käynyt talolla vuosia ja tuttu ohjaajalle, joten olikin odotettavissa, ettei keskittyminen hänellä riittäisi. Hän kuitenkin jäi ryhmään tekemään muita käsitöitä.

Havainnoidessani ryhmän toimintaa, huomasin, että monilta tytöiltä puuttui oma-aloitteisuus kokonaan. Tämä ilmiö nousi esille myös aiemmassa havainnointiaineistossani, ja tuki uutta aineistoa kaikin osin. Havahduin tähän melko voimakkaasti, sillä oma-aloitteisuuden puuttuminen tuntui useasti huomionhaukuiselta. Monet tytöistä ovat saattaneet käydä ryhmässä vuoden tai vuosia, ja silti ohjaajalta kysytään ”Missä on sakset?” tai ”Missä on langat?”, vaikka tavarat ovat aina samoilla paikoilla. Osa tytöistä myös oletti, että ohjaaja tekee heidän puolestaan vaikeammat kohdat tai esimerkiksi laittaa ompelukoneen käyttövalmiiksi. Tähän liittyen pohdin ohjaajan merkitystä ja ammattitautaa. Pohdin, ovatko tytöt tottuneet, että heidän puolestaan tehdään asioita, vai vaadinko itse ohjaajana liikaa. Koen mielekkäämpänä käydä vaikeammatkin kohdat tyttöjen kanssa lävitse, jotta seuraavalla kerralla he osaavat tehdä ne itse. Omatoimisuus oli useasti parempaa niillä tytöillä, jotka olivat sosiaalisempia ja vuorovaikutteisempia muiden ryhmäläisten seurassa.

Vaikka käsityön tekeminen tai tekniikan oppiminen ei ole pääasiassa, niin sillä on tulevaisuutta ajatellen nuorille paljon merkitystä, onko joku toinen tehnyt hankalaksi tuntuvat asiat heidän puolestaan. Kuten aiemmin totesin, tyttötyön tarkoituksena on vahvistaa itsetuntoa ja oppia ottamaan vastuuta (Honkasalo, 2011, s. 71). Kun nuorelle antaa mahdollisuuden kokeilla hänelle hankalaksi tuntuva asiaa, hän usein onnistuu ja saa siitä hyvän kokemuksen itselleen, kun onnistui. Taiteen tekeminen lisää emotionaalista ja esteettistä puolta, joka taas on osa sosiaalista pääomaa nuorelle. Yhdessä ne lisäävät suvaitsevaisuutta ja monikulttuurista ymmärtämystä. (Mönttinen, 2011, s. 82.)

Kädentaidot -ryhmässä huomasi, kuinka jokaisella oli omat suosikkikäsityönsä, joita toinen saattoi taas inhota. Yhden mielestä ompelu oli parasta, ja hän teki aina mieluiten ompelutöitä, kun toinen taas pohti inhoavansa ompelukonetta, ja ompeli mieluummin käsin. Ryhmässä keskusteltiin, kuinka kaikki pitävät eri asioista ja erilaisista käsityötekniikoista. Koen, että ryhmässä se oli hyväkin asia, eihän talolla edes olisi ompelukoneita jokaiselle. Seuraavaksi pieni ote tutkimuspäiväkirjastani, josta ilmenee, kuinka tytöt tykkäsivät tehdä erilaisia töitä:

Tyttö ryhmässä: "Tää lanka menee koko ajan ihan solmuun."

Ohjaaja: "Sen takia pitää ottaa melko lyhyt lanka neulaan."

Lake: "Ton takia mä vihaan kaikkii tollasii lankatöitä, ei pysty."

Ristipistotyössä yksi ryhmäläisistä pohti ääneen, kuinka lanka meni koko ajan solmuun, mutta hän tykkäsi silti tehdä ja pystyi keskittymään tarkasti. Lake kertoi aina jämäkästi oman mielipiteensä, tähänkin asiaan. Hän itse tiedosti, ettei hänen hermonsa kestäisi sitä, että lanka menee solmuun. Hän valitsikin itselleen sopivia töitä omatoimisesti.

Joskus kävi niin, ettei helppokaan työ onnistunut, ja ryhmäläisille tuli epäonnistunut tunne. Tytöt lähtivät surullisina ryhmäkerralta, vaikka muistutin heitä, etteivät työt olleet edes valmiita. Seuraavalla viikolla tytöt jatkoivat töitään, mutta työt epäonnistuivat heidän mielestään, eikä heitä enää huvittanut tehdä mitään. Kuitenkin he jäivät ryhmään seuraamaan, vaikkei halunneet enää tehdä käsitöitä. Tämäkin kertoo ryhmän voimasta, kun halutaan epäonnistumisesta huolimatta jäädä ryhmään. Nellakaan ei osannut erotella kumpi oli mukavempaa, käsitöiden tekeminen vai ryhmässä käyminen. Hän koki käsityöt ja ryhmän harrastuksena itselleen, jossa hän haluaa tehdä jotakin hyödyllistä käsityötä. Hän muisteli omaksi lempityökseen Kädentaidot -ryhmässä ison tyynyn, jota hän teki monta viikkoa. Nellasta oli mukavaa tehdä välillä pieniä helppoja töitä ja välillä vaikeampia pitkäkestoisempia töitä. Aminan suosikkityö on ollut myös suuri donitsityyny, mutta hän kertoi nauttivansa käsitöiden tekemisestä ilman, että tehdään valmista tuotetta.

Haastatelluista tytöistä ainoastaan yksi kertoi, ettei tehnyt käsitöitä muuten vapaa-ajalla kuin Tyttöjen talolla, ja harmitteli sitä, kun koulussa ei ole enää tarjolla käsitöitä. Amina tykkäsi tehdä käsitöitä kotona sekä yksin että kavereiden kanssa, ja hän mainitsi omistavansa ompelukoneen, jota käyttää varsinkin tilkutöissään. Tytöistä Noora osasi määritellä käsityön merkityksen itselleen jopa aatteena.

”Se on monimutkainen juttu. Se on niinku tärkeä harrastus. Joskus mä ajattelin, et tekisin sitä työkseni, mut sit en tykänny ajatuksesta et pitäis tehdä asiakkaille töitä, sellasia mitä ne asiakkaat haluaa. Nii sitte mä halusin tehdä sitä vaan omaks iloks. Nii sit se oli mulle niinku tärkeä osa mun aatetta. Kun en tykkää ostaa kaikkea valmiina. Voi myös tuunata kaikkea ja ostaa jotain ja muokkaa sellaseks ku ite haluaa. Usein teen sitä varten et saan jonkun hyödyn, mut kyl must on kiva oppia joku uusi taitokin, et esim. olis kiva oppia kankaanpainoa tai sellasii, mut usein mä tykkään et hyödyn jotenkin, et saan vaik jonkun jutun mitä oon halunnu.” (Noora)

Noora teki paljon käsitöitä myös muualla kuin Tyttöjen talolla, ja koki sen itselleen tärkeänä harrastuksena. Tulkitsen hänen halua tehdä itse ja olla ostamatta kaikkea uutena, myös nykyisten kulutustottumuksien kritiikkinä. Hänelle käsityön tekeminen on aate, että itse voi tuunata ja muokata tuotteet mieleisekseen. Myös Kojonkoski-Rännäli (2014, s. 85) esittää, että käsitöiden tekemisen syyt voivat olla poliittisia aatteita ja ideologisia näkemyksiä, esimerkiksi sillä, että tekee itse tai suosii kierrätysmateriaaleja, ja näin kritisoi kulutustottumuksia. Kädentaidot -ryhmässä materiaalit ovat suurimmaksi osin lahjoituksena saatuja, ja ostamme uutena vain välttämättömiä tarvikkeita. Koen ryhmän toiminnan kokonaisuudessaan ekologisena, koska käytämme käsistöissä jo olemassa olevia materiaaleja. Tämän vuoksi uusien aiheiden keksiminen on välillä haastavaa, sillä työt täytyy yrittää keksiä niistä materiaaleista, joita kaapeista löytyy. Ohjaajan täytyy olla luova ja idearikas, jos ei halua ostaa uusia materiaaleja.

Käsityön tekemisen kokemukset voivat olla yhdistelmä pakkoa, halua, miellyttäväksi koettua ja valmiin työn iloa. Heikkisen (2004, s. 80) tutkimus korosti sitä, että kun käsityön tekemisen osasi, se tuntui mukavalta, mutta jos osasi liian hyvin, ei se ollut mielenkiintoista. Tämä sama tuli omassa tutkimuksessani esiin monessa yhteydessä. Seuraava ote päiväkirjamerkinnästä kenttätyöjaksolta erään ryhmäkerran jälkeen vahvistaa samaa tunnetta:

”Ryhmän fiilis oli tänään tosi hyvä, kaikki oli hyvällä päällä ja iloisia. Ei tullut hermostuksia eikä kiukutteluja. Tuntui, että kaikilla oli kiva tehdä. Huomasin, että osalla tytöistä oli mukavempaa kun työ ei ollut niin vaikea, niin he nauttivat kourujen ja avaimenperien tekemisestä, koska eivät tarvinneet koko ajan apua ja helposti sai hienoja.”

Tulkitsen tämän niin, että käsityöt ovat kivoja silloin kun ne eivät ole liian vaikeita. Sopivan helpoista käsitöistä saa nautintoa, kun tulee se tunne, että osaa, eikä tarvitse koko ajan pyytää apua tai purkaa epäonnistunutta kohtaa. Yksi haastateltavista kertoi, ettei osallistunut välillä ryhmään sen takia, kun käsityötapa oli jo tuttu, eikä se kiinnostanut enää. Toisaalta haastatteluissa tuli ilmi myös sama asia, ettei käsityön tekeminen innostanut, koska se oli liian vaikeaa. Tällaisessa tilanteessa moni lopettaa työn kesken, kun työ tuntuu liian haastavalta. Syrjäläinen (2005, s. 111-113) kirjoittaa käsityön tekemisen ilosta ja tuskasta. Iloa työs-kentelyyn tuo omien luovien voimien löytäminen ja tekemisen oivaltaminen. Myös sopiva määrä ohjaajan apua tukee tekemisen iloa ja vahvistaa itsetuntoa. Tekemisen tuskaan Syrjäläinen liittää esimerkiksi liian vaikeat suunnittelutehtävät ja vaikeat tekniset ongelmanratkaisut. Hän esittää jokaisen taidollisen saavutuksen tuovan iloa, sekä sillä mihin kaikkeen kykenemme on rakentava vaikutus identiteettiimme.

Olen ohjannut ryhmää noin puolitoista vuotta, ja tämän tutkimuksen tekemisessä huomasin, kuinka vaikeaa on erottaa, mikä näkökulmani on muodostunut ryhmän toimimisen aikana, ja mikä tutkimuksen ajankohdan aikana. Yksi iso ero ryhmässä on tapahtunut tutkimuksen ja kevään aikana. Vaikka ryhmän hyvä dynamiikka on säilynyt, ovat taitotasot ryhmäläisten välillä kasvaneet huomattavasti. Kenttätyöjakson aikana olin päiväkirjassani pohtinut samaa asiaa yhden ryhmäkerran jälkeen:

”Huomaan nyt, että ennen ryhmässä kävijät oli melko taitavia ja pystyin ottamaan mielenkiintoisia isompia töitä. Nyt tuntuu, että ryhmässä on paljon haasteita, eikä helpompienkaan töiden tekeminen tunnu onnistuvan. Tuntuu, että suunnitellut työt on monille liian vaikeita ja sitten kaikki tekevät eri töitä. Silti työt selkeästi haluavat tulla kädentaitoihin, miksi? Ryhmästä on tullu sellainen, että pakko suunnitella yhdelle kerralla eri tasoisia töitä, ja se tuntuu vaikeammalta. Osa on tullu ryhmään vaikkei halua tehdä sitä mitä on suunniteltu, muttei heillä itselläkään ole mitään ideaa. Välillä olen ihan pihalla, ja pitäisi saada tutkimukseenkin jotain vastauksia..”

Pohdin, että syynä täytyy olla ryhmä, ja tietynlainen tapa tulla ryhmään. Osa tytöistä ei niinkään välitä siitä mitä tehdään. Valitettavasti en saanut tutkimuksen aikana tähän vastauksia, kun talo yllättäen sulkeutui, eikä talolla ollut tyttöjen yhteystietoja, joten en pystynyt tavoittamaan suurinta osaa ryhmäläisistä enää tämän jälkeen. Ryhmässä pitkään käynyt Lake oli huomannut saman eron ryhmässä. Lake kertoi haastattelussa, kuinka hän on huomannut, että työt ovat olleet monille liian vaikeita ja käsitöissä pitää olla enemmän vaihtoehtoja.

Ryhmän muuttuessa kädentaidollisesti heikompaan suuntaan, se vaikutti taas siihen, että esimerkiksi Amina koki työt itselleen liian helpoiksi, eikä siten ollut kiinnostunut tulemaan ryhmään. Ryhmä on kuitenkin avoin kaikille, ja tytöt suhtautuivatkin ryhmässä hyvin eritasoisuuteen. Aloin kehittämään kädentaidot -ryhmään koria, jossa olisi paljon erilaisia pieniä töitä ja nopeita vaihtoehtoja, joita saisi yhdellä kerralla tehtyä. Jotkut haluavat tehdä isompaa tai pitkäkestoisempaa työtä monta viikkoa, osa haluaa nopean helpon työn, jonka saa yhdellä kertaa valmiiksi. Suunnittelemani korin idea olisi se, että kävijä voisi sieltä valita halutessaan jonkin nopeamman työn, ja korissa oleviin töihin materiaalit olisivat aina saatavilla käsityöhuoneessa, eikä työ vaadi erikoisjärjestelyjä ja suunnittelua. Ehdin pari kertaa ottamaan korin tunneille, mutten vielä esitellyt koria kokonaisuudessaan tytöille, koska haluan tulevaisuudessa vielä parannella ja lisätä korin sisältöä. Tutkimuksen aikana vaihtoehtoja oli noin 10, ja toivon voivani kehittää koria vielä myöhemmin lisää.

Käsitöillä oli tytöille erilaisia merkityksiä. Moni koki käsityöt itselleen harrastuksena, ja käsitöitä tehtiin siksi, että haluttiin tehdä jotakin hyödyllistä itselle tai lahjaksi jollekin toiselle. Ainoastaan kaksi tytöistä kertoi, ettei käsityöllä aina tarvinnut olla jokin hyödyllinen käyttötarkoitus, vaan oli myös kiva oppia uusia taito tai tekniikka. Käsityöt ja niiden tekeminen nähtiin myös aatteena kulutustottumuksia kohtaan, ettei kaikkea tarvitse ostaa uutena tai tavaroita ja vaatteita voi muokata omannäköisiksi. Käsitöistä pidettiin Tyttöjen talolla syistä että ryhmä on pieni ja rauhallinen, ja ryhmässä saa helposti apua. Myös kannustava ilmapiiri ryhmässä sai tytöt nauttimaan enemmän käsitöiden tekemisestä.

7.4 Tyttöjen talo ja ohjaajat turvasatamana

Haastatteluissa tytöt vertasivat Tyttöjen talon toimintaa nuorisotaloihin, ja he kertoivat Tyttöjen talolla olevan paljon rauhallisempi, turvallisempi ja mukavampi olla. Tyttöjen talon ohjaajat ovat tyttöjen mielestä myös helpommin lähestyttäviä ja kiinnostuneita siitä, mitä heille kuuluu. Tytöt otetaan aina lämpimästi vastaan. Samaa tytöt eivät kokeneet nuorisotaloilta.

”Tyttöjen talolla ohjaajat on erilaisia, et nuorisotalolla niit ohjaajia ei kauheesti kiinnosta. Ne on sillee vähän nuorempia ku tyttöjen talolla. Tyttöjen talolla ohjaajat on luotettavia aikuisia.” (Amina)

Amina oli yrittänyt käydä myös nuorisotalolla, mutta koki juuri ohjaajissa niin ison eron, että tykkäsi käydä vain Tyttöjen talolla. Hän oli ainoa haastateltava, joka ei kokenut sukupuolella olevan merkitystä talolla käymiseen. Hän kertoi, että mikäli ohjaajat olisivat samanlaisia sekataloilla, hän voisi yhtä hyvin käydä niissä. Hän oli myös tytöistä ainoa, joka oli saanut talolta sellaisia kavereita, joita näki myös Tyttöjen talon ulkopuolella. Jokainen haastateltava korosti sitä, kuinka tärkeässä roolissa juuri ohjaajat ovat talolla. Se, että ohjaajat ovat luotettavia ja turvallisia aikuisia, sai monet kiintymään talolla käymiseen enemmän. Kuten aiemmin kirjoitin, Innasen (2011, s. 8) mukaan ryhmänohjaajalle on tärkeää olla luotettava ja uskottava ohjattavien keskuudessa. Luotettavuudella ohjaaja saa vuorovaikutteisen ohjauksen ryhmään.

Lake kertoi, että ohjaajalla on vaikutusta ryhmään osallistumiseen. Mikäli ryhmän ohjaaja on mukava ja hänellä on hyviä ideoita, on ryhmään osallistuminen helpompaa ja pitää mielenkiinnon yllä. Ohjaajan lisäksi hän tunsi saavansa ryhmässä tekemisestä enemmän motivaatiota, kuin yksin tekemällä. Hän pohti ohjaajan vaikuttavan ryhmässä käymiseen siten, että jos hän tietää jonkun ohjaajan olevan tyly, niin hän vähentää ryhmässä käyntiä. Uusi ohjaaja vaikutti hänelle myös ryhmiin osallistumiseen, mutta tutustuessaan uuteen ohjaajaan hän jatkoi säännöllistä käyntiä. Pohdin tämän juuri liittyvän luottamussuhteeseen, jota Lake varsinkin on halunnut kasvattaa alussa. Kun hän on huomannut, että uuteen ohjaajaan voi luottaa, on hän liittynyt ryhmän jäseneksi. Noora

puolestaan kertoi, että kaikki ohjaajat talolla ovat niin mukavia, ettei ohjaaja vai-
kuta ryhmään osallistumiseen.

”Ehkä sillee, et on aina tosi kiva tulla käymään, kun ohjaajat on niin kivoja, ja
aina voi vaihtaa kuulumisia ja se on kiva kun aina on ihmisiä keitä kiinnostaa
mitä sulle kuuluu. Ja sit niinku se on must aina kivaa, jos on uusii ihmisii niin on
kiva tutustuu aina uusiin tyyppeihin.” (Noora)

”Must on niin kiva, kun tyttöjen talolla kaikki ohjaajat on niin tiiviisti mukana siinä
kaikessa mitä siellä tehdään, niin sit siel on tosi turvallinen olo.” (Lake)

Mielestäni tytöt olivat samaa mieltä siitä, kuinka paljon ohjaajat välittävät tyttöis-
tä, ja ohjaajat toivat tytöille turvallisen olon. Innanen (2011, s. 10) muistutti juuri
tästä, kuinka tärkeää olisi olla aidosti kiinnostunut ryhmäläisistä, sillä nuoret
varsinkin arvostavat ohjaajaa, joka toimii aidosti, kannustavasti ja opettavasti
heitä kohtaan. Ståhlberg (2019, s. 33) mainitsee ohjaajan tärkeimmäksi tehtä-
väksi luoda sellainen ympäristö ja tila, jossa nuorten vuoropuhelu ja arimpienkin
ajatusten jakaminen on mahdollista.

Muutamilla ryhmäkerroilla kävi niin, että jonkun tytön käyttäytyminen saattoi
hieman säikäyttää muita tyttöjä. Monilla kävijöillä on taustalla esimerkiksi keskit-
tymishäiriötä tai jonkinlaisia mielenterveyteen liittyviä pulmia, joita muut kävijät
eivät koskaan voi tietenkään tietää. Tämä saattoi aiheuttaa yllättäviä reaktioita
ryhmäläisissä. Suuren ryhmäkoon huomasi aiheuttavan enemmän problema-
tiikkaa kuin pienen ryhmäkoon. Useat tytöistä ovat kertoneet pienen ja rauhalli-
sen ryhmän olevan parempi kuin suuri ryhmä. Toiminnallinen tekeminen auttaa
saamaan ajatuksia muualle ja näin ollen pystyy keskittymään tekemiseen, eikä
oman pään sisäisiin muihin keskittymistä häiritseviin ajatuksiin. Noora kertoi,
ettei välillä tule ryhmään sen vuoksi, että joidenkin ryhmäläisten käytös on häi-
ritsevää. Hän kuitenkin sanoi, että Tyttöjen talo on aina ollut hänelle turvasata-
ma, ja nyt hän on uskaltanut aloittaa myös Kädentaidot -ryhmässä.

Osalla ryhmäläisistä on keskittymisvaikeuksia pitkäkestoiseen työhön, ja silloin
käytös saattoi muuttua kiukkuiluksi tai jopa tavaroiden heittelyksi. Ryhmässä
olemme huomanneet, että pienet tauot saattavat auttaa keskittymistä. Ryhmäs-
tä saa poistua, joten voi käydä juomassa tai syömässä välissä, tai muuten het-
ken kävelemässä ja tulla rauhoittuneena takaisin. Toisaalta myös monet tytöistä

pystyvät keskittymään pitkään samaan työhön, vaikka työ olisi hidasta. Useat jaksavat tehdä rauhallisesti ja jatkaa samaa työtä jopa monta viikkoa, eivätkä he luovuta kesken työn.

Nooralle Tyttöjen talo on toiminut turvasatamana, ja sillä on ollut hänen elämässään suuri merkitys. Voisin sanoa, että monille talon kävijöille ja ryhmän jäsenille sana ”turvasatama” kuvastaa hyvin Tyttöjen taloa. Talolla on käyty jopa kymmenen vuotta, ja sinne on saanut tulla missä tahansa elämän tilanteessa. Joku käynyt nuorempana ja palannut taas muutaman vuoden masennustauon jälkeen, tai sitten hän tuntee Tyttöjen talon muuten niin lämpimäksi paikaksi, jossa otetaan aina kaikki vastaan. Nuorelle tällainen turvasatama voi olla todella tärkeä paikka, ja haastatellessani tyttöjä huomasinkin, kuinka talon kiinni meneminen vaikutti heidän elämäänsä ja arjen kulkuun.

”Ei oo ollu mitää minne menisin.” (Nella)

”Joo vähän, siten kun ei pääse käymää, kahtee kuukauteen. Oon nähny silti kavereita, mut en niin paljoo ku ei saa olla isoissa porukoissa.” (Amina)

”Kaipaen jotain rutiinia! Kuvisryhmää ja ja näit muita ryhmiä. Sitä että pääsis johonkin. Mut enemmän mä kaipaen keikkoja ja, sitä normaalia elämää. Et pääsis sohvalta ylös. Kun mä meen ekan kerran niin hakemaan mun työt, niin se on vähän kuin surutyö. Mä just kelasin tota aamulla. Et surutyötä, vähän ku menee nyt uudelleen. Mä haen tavaroita ens viikolla. Se on itelle kun olohuone.” (Lake)

”Se on mun lempi paikka! Se on mulle tosi tärkeä, ja nyt on ollu tosi hankalaa, kun ei pääse sinne. Tosi paljon sellast et pitää yrittää keksii kaikkee tekemistä ja kaikki rytmit menee ihan sekasin. Mä nukun helposti pitkään päivällä.” (Noora)

Haastatteluista huomasin selkeästi, kuinka iso rooli Tyttöjen talolla on heidän elämässään. Toki tilanteisiin vaikutti monen muunkin toiminnan loppuminen samanaikaisesti, mutta tytöt itse huomasivat eron heidän arjessaan. Lake jopa kertoi joutuvansa tekemään surutyötä käydessään hakemassa käsitöitään ja taidetöitään, joka kertoo vahvasti siitä, kuinka tärkeä paikka talo on. Nooralle Tyttöjen talo oli hänen elämänsä lempi paikka, ja hänestä tuntui vaikealta, kun talolle ei päässyt. Lake ja Noora molemmat kaipasivat rutiinia, koska talolla käyminen oli aina ollut heille arkeen sidottua toimintaa.

Tyttöjen talolla on kävijöille selvästi suuri merkitys. Huomasin, että mitä pidempään tyttö oli käynyt talolla, sitä tärkeämmäksi paikaksi hän talon koki. Ohjaajilla oli myös suuri merkitys tytöille, ja tytöistä talon aikuiset olivat luotettavia ja turvallisia. Heistä oli mukavaa, kun talolla oltiin aidosti kiinnostuneita heistä ja siitä mitä heille kuuluu.

7.5 Voimaantuminen ja turvallinen olo tyttöjen kesken

Helsinkiläistytttöjen ystävyys-suhteista kertova tutkimus tuo ilmi, kuinka tyttöjen ihanteina ovat itsenäisyys, läheisyys ja monipuolisuus. Tytöille on tärkeää kiinnittyä ystävyys-suhteisiin ja tuntea kuuluvansa johonkin porukkaan. Ulkopuolelle jääminen merkitsee onnettomuutta ja yksinäisyyttä. Tutkimuksen mukaan tytöt haluavat valtaa määrätä siitä, kuka saa olla osallisena ryhmässä ja kuka ei. (Aapola, 1992, s. 86; 97.) Haastatteluissa kaverisuhteet talolla ja ryhmässä nousivat myös tärkeäksi asiaksi tytöille. Jokaisella esiintyi sama ilmiö kaverisuhteista, sillä kukaan heistä ei oikeastaan koskaan tullut ryhmään kaverin kanssa, vaan Tyttöjen talolla oli niin sanotut ”tyttiksen” kaverit, keitä nähtiin vain talolla. Nella ja Lake kertoivat, etteivät he koskaan näe ”tyttiksen” kavereita talon ulkopuolella.

”En tiä, se oli sellasta harrastusta ja mukavaa tekemistä ja rentoo. En mä varsinaisesti sieltä kavereita saanut, mutta sellaista ihmisten kanssa olemista. Siinä on toki se, että kaipaa sellaista, et on tyttöjen kesken. Se voi luoda sellaisen turvallisemman fiiliksen, kun on vaan tyttöjä.” (Nella)

Nella koki, ettei ollut vuosien aikana saanut varsinaisesti kavereita Tyttöjen talolta keihin pitäisi yhteyttä, mutta kertoi kuitenkin ryhmissä olevan sellaisia ”tyttis-kavereita”, joita nähdään talolla. Myös Lake puhui ”tyttis-kavereista”, jotka toistuivat hänen puheessaan. Tyttis-kavereita oli kiva nähdä talolla, mutta heitä ei nähty talon ulkopuolella. Nella tilanne ei harmittanut, vaan kertoi tämän johduvan hänestä itsestään, että oli huono pitämään yhteyttä kavereihin harrastusten ulkopuolella. Nellalle oli tärkeää kuulua myös tyttöryhmään, jolloin sai olla vain tyttöjen kesken. Hän koki olonsa näin turvallisemmaksi. Haastatteluissa myös Lake ja Noora painottivat samaa turvallisuuden tunnetta talolla tyttöjen

kesken. Noora koki tyttöyden juuri vertaistukena, ja oli saanut ohjaajilta sellaista apua, joka kasvatti hänen luottamustaan talon aikuisiin.

”Ku siellä voi puhua kaikista asioista mitkä liittyy naisena olemiseen. Siellä on helpompi lähestyä ihmisiä, kuin ..., kun siellä on kaikki tyttöjä, niin on samaistuttavampia ihmisiä. Ohjaajiin voi luottaa tyttöjen talolla mun mielestä.” (Noora)

Noora kävi välillä myös toisessa nuorille aikuisille suunnatussa paikassa, jossa kävi myös poikia ja miehiä. Hän vertasi Tyttöjen taloa tähän toiseen paikkaan, ja koki suurimpana erona sen, kuinka Tyttöjen talolla oli helpompi lähestyä ihmisiä, koska hänen oli helpompi samaistua muihin tyttöihin ja naisiin. Noora oli kokenut sovinistista käytöstä miesten puolelta, joten hän luotti enemmän naisiin. Hänen mielestään oli tärkeää voida puhua avoimesti kaikesta naiseuteen liittyvästä. Nooralle tällaisella paikalla, jossa saa olla vain tyttöjen kesken, oli suuri merkitys vuosien ajalta.

Tämän tutkimuksen kohteena oleva Tyttöjen talo on avoin paikka kaikille tytöille, jossa on hyvä opetella myös omaa suhtautumistaan muihin, oman ystäväpiiriin ulkopuolisiin tyttöihin. Ystävät koetaan olevan tukena itsenäistymispyrkimyksissä ja omia persoonallisuuksia voidaan peilata ystävien kesken ja saada niille positiivista vahvistusta toisilta. Vertaisryhmissä tytöt saavat kokemusta heidän kyvyistään ja taidoistaan. (Aapola, 1992, s. 99.) Amina koki saaneensa Käden- taidot -ryhmästä kavereita, mutta ei kuitenkaan kokenut kavereilla olevan ryhmään osallistumiseen merkitystä.

”Joo on ollu, on tullu siitä ryhmästä, ja kerran oon myös tullut ryhmään kaverin kanssa. Kaverit ei oo vaikuttanut mun ryhmään osallistumiseen. Ohjaajat on vaikuttanut mun käymiseen enemmän, kun muut tytöt ja kävijät talolla. Pidän ohjaajia tosi tärkeinä.” (Amina)

Aminalle talon ohjaajat ovat tulleet läheisimmiksi kuin muut kävijät, ja hän tuntee ohjaajilla olevan suuri vaikutus ryhmään osallistumisessa. Hänellä on ystäväpiiri talon ulkopuolella, joiden kanssa hän tekee muita asioita. Lake pohti melko samoja asioita liittyen kavereihin ja ohjaajiin, kun kysyttiin, vaikuttivatko kaverit Kädentaidot -ryhmään osallistumiseen?

”Ei oikeestaan, koska mul on kavereita, yleensä ne oli avoimessa. Tai kokkiseen saatto tulla kavereita, mut kädentaitoihin ei oo ikinä tullu ketään kaveria. Ei oo todellakaan syy tulla ryhmään vaan se tekeminen.” (Lake)

Sillä, että kaverit olivat avoimessa, Lake tarkoittaa kaverien tykkäävän olla avoimessa toiminnassa vapaasti, ilman ohjattua toimintaa. Hän itse on halunnut osallistua kädentaitoihin tekemisen takia, joten sillä ei ole ollut väliä ovatko kaverit osallistuneet.

Haastatteluissa kävi myös ilmi tyttöjen kokemukset siitä, että Tyttöjen talolla osataan aidosti jutella nuorten kanssa ja pitää huolta tytöistä. Noora kertoi Tyttöjen talon eron myös siinä, että:

”Voi puhuu kaikista asioista mitkä liittyy naisena olemiseen. Etku mä käyn siellä ..., kun siellä on sekaryhmiä niin ei siellä voi ihan samanlailla puhua kaikesta.” (Noora)

Siihen, kuinka ja mistä tytöt kertoivat minulle haastatteluissa ja kentällä, luulen vaikuttaneen myös minun sukupuoleni sekä taustalla myös ohjaajan roolini. Koen, että tytöt eivät olisi miestutkijalle kertoneet niin avoimesti talon kulttuurista ja omasta suhtautumisestaan siihen, kuinka tyttöjen kesken on välillä helpompaa, ja saa olla oma itsensä. Tytöiltä tuli paljon asiaa liittyen siihen, kuinka he kokevat sen, että talo on vain tytöille. Jopa pelko sanana tuli esiin yhdessä haastattelussa.

”Siinä on toki se, että kaipaa sellast et on tyttöjen kesken. Se voi luoda sellasen turvallisemman fiiliksen, kun on vaan tyttöjä. Ehkä kun nykyään painotetaan niin paljon sitä, että pitäis olla yhdessä, niin ihmiset kaipaa sellasta että on vaan tyttöjen talo.” (Nella)

”Joo, puheenaiheet on avoimempia ja mä en vaan luota miehiin yhtään. Mä pelkään et kaikki miehet on sellasia kun mitä mä oon kokenut. On ollu tietenkin mukaviakin. On paljon turvallisempi olo, kun on vaan tyttöjä. Ja saan olla oma itteni.” (Lake)

”No se on niinku sellast tilaa kasvaa, ja voimia kasvaa. Vähän niinku aikuisemmaksi. Ja sillee oppii muista ihmisistä ja sillee ja osaa ehkä samaistuu muihin ihmisiin enemmän, kun näkee muiden ihmisten tilanteita. Siis musta on turvallisempaa olla tyttöjen talolla, sikski ku siellä käy tietynlaista porukkaa, eikä sinne saa tulla miehiä tai poikia niin mulla on turvallisempi olo. Ku jos mä oon esim. ollu ..., niin siellä on tullu miespuolisilta henkilöiltä kaikkee sellasii sovinnistisia

juttuja, niin en tykkää sellasesta, ja se on jotenkin myös tosi alistavaa. Ni sit must on kiva et kaikki voi olla samanarvoisia siellä. Vaikka ei tollast tietenkää sais tapahtuu missää paikassa, mut sitä vaan tapahtuu, ni sit on kiva et on Tyttöjen talo missä sitä ei ainakaan tapahdu. Siis musta on tärkeetä, et ku joissain kulttuureissa naiset ei esim. saa katsoa miehiä silmiin, niin eiks oo vaan paljon helpompi olla paikassa, missä ei tarvii miettiä sitä.” (Noora)

Tyttöjen kertomuksista huomaa eron heidän elämiinsä liittyvistä tapahtumista, jotka heijastuvat siihen, kuinka he kertovat juuri tytöille suunnatun paikan merkityksestä. En yleistä tyttöjen kertomaa kaikkiin kävijöihin, sillä kuten Aminakin sanoi, ei hänelle ollut mitään merkitystä sillä, oliko kävijät tyttöjä vai poikia. Mutta monille sillä on suurikin merkitys. Nella, Lake ja Noora kaikki tunsivat olonsa turvallisemmaksi tyttöjen kesken, ja keskustelut avoimemmiksi tyttöjen kesken. Vaikka Noora mainitsi olonsa turvallisemmaksi tyttöjen kesken, hän kuitenkin toi haastattelussa monesti esille sen, ettei osannut oikein erottaa keskenään, onko isompi ero siinä, että talolla on vain tyttöjä, vai sen, että ikähaarukka talolla oli 10-29 -vuotta, jolloin kävijät olivat vanhempia kuin nuorisotaloilla. Hän pohti sitä, että ilmapiiri voisi olla samanlainen myös sekatalolla, jos ikähaarukka olisi sama. Osalla tytöistä, kuten esimerkiksi Lakella, on elämässään aiemmin tapahtunut ikäviä asioita, joista on jäänyt jopa pelko miehiin, ja kokee sen vuoksi tyttöjen kesken olonsa turvallisemmaksi.

Haastatteluissa kysyin tytöiltä, kuinka he tuntevat oman minäkäsityksensä ja identiteettinsä ja ovatko ne muuttuneet jotenkin sinä aikana, kun he ovat käyneet Tyttöjen talolla. Kaksi tytöistä kertoi pohtivansa asiaa usein, ja he tunsivat itsensä välillä hyvinkin epävarmaksi. Toinen heistä oli sama tyttö, joka kertoi Kädentaidot -ryhmässä vertailevansa usein itseään muihin, ja myös omia töitään muiden töihin. Samoin Helkama, ym. (2007, s. 367) esitti, että tehtävässä epäonnistuminen voi luoda riittämättömyyden tunnetta ja luoda yksilölle epämiellyttävän tilan.

”Ehkä vähän voin kokea oman identiteetin vahvistuneen. Tyttöjen talolla rohkaistaan olemaan sinä. Mulla on kaksi kulttuuria, ja joskus se on kyllä hankalaa, kun kulttuureissa tehdään asioita eri tavoin ja toisessa kulttuurissa ei hyväksyttyä miten toinen tekee ja toinen ei hyväksy toisen.” (Amina)

Amina tunsi, että Tyttöjen talo oli auttanut häntä vahvistamaan omaa identiteettiään, mutta koki välillä hankalaksi yhdistää itseensä kaksi toisistaan erilaista

kulttuuria. Hän joutuukin pohtimaan omaa identiteettiään ja käytöstään myös kulttuurin mukaan, ja mahdollisesti hän käyttäytyikin eri tilanteissa eri tavoin. Yksi tytöistä tunsu itsensä välillä niin surkeaksi, että jätti vaikean työn kesken ja teki jotain missä hän oli hyvä ja sai siitä kehuja muilta ryhmäläisiltä. Pohdin tämän käyttäytymisen liittyvän Helkaman, ym. (2007, s. 371-372) esittämään itsetunnon kohottamiseen tavalla, jossa henkilö tekee alaspäin suuntautuvaa vertailua vakuuttuakseen siitä, että on parempi kuin ensin uskoi.

Lake kertoi huomanneensa olevan liian kiltti. Hän on Tyttöjen talolla käymisen aikana kasvanut työstä naiseksi ja tuntee muuttuneensa paljon. Hän on aiemmin saanut paljon raivokohtauksia, mutta omasta mielestään rauhoittunut. Hän tunsu elämässään tapahtuneen niin paljon huonoja asioita, että koki välillä pakostikin joutuneen miettimään itseään ja omaa suhtautumistaan itseensä. Tyttöjen talon hän mainitsi auttaneen siinä, että hän on oppinut: ”ettei aina saa mitä haluaa ja ihmisiä ei voi kohdella kuin roskaa vaan pakko ottaa muut huomioon” (Lake). Lake pohti Tyttöjen talolla käymisen alkuvaiheessa olleensa todella lapsellinen ja yksinäinen, mutta hänen kasvuunsa hän uskoi vaikuttavan Tyttöjen talon lisäksi kaikki muutkin tukitahot.

”Mä pohdin sitä tosi usein. Kun mä sairastan sellasta epävakaata persoonallisuushäiriötä, niin välil must tuntuu et kaikki mist mä tykkään ja kaikki mitä mä tykkään tehdä ja asiat mitkä mua kiinnostaa, niin muuttuu ihan koko ajan. Et vaihtuu tästä noin vaan. Niin sit mä mietin välillä, että kuka mä ees oikeestaan oon. Pohdin sellasia perusarvoja, mitä mulla on, niin ne kyl on samoja. Ettei ne yleensä muutu helposti. Vaan ne detskut muuttuu. Ni sit must tuntuu, etten mä saa ihan sellast vastausta et millanen mä oon. Mut kyl mä sillee jossain määrin tiiän millainen mä oon.” (Noora)

Noora kertoi myös pohtivansa usein, millainen hän itse on, ja millaiseksi hän itsensä tuntee. Hän kuitenkin koki sairautensa määrittelevän paljon sitä, millainen hän on, ja välillä hän tunsu olevansa kadoksissa. Perusarvojen, joita hänellä on, hän pohti pysyvän, mutta ”detskuilla” hän viittasi yksityiskohtiin, jotka muuttuvat koko ajan. Noorasta huomasi, että hän pohtii paljon, millainen hän on mutta ei oikein tunnu löytävän vastausta. Noora kertoi, että Tyttöjen talolta hän on saanut olon, että hän arvostaa itseään enemmän, ja tuntee olonsa arvokkaammaksi kuin mitä aiemmin tunsu. Nella oli tytöistä ainoa, joka ei liittänyt omaa kasvuun mitenkään Tyttöjen taloon. Hän kertoi, kuinka oli vuosien aikana muuttunut,

kun elämässä oli masennusjaksoja, ja muutenkin tapahtunut paljon. Myös Tyttöjen talolla käynti oli sen takia jaksottaista, ja hän kertoi talolla käymisen jaksot johtuneen siitä, että talo sattui olemaan lähellä koulua tai jotain muuta paikkaa, jossa hän kävi säännöllisesti. Hän ei osannut mainita mitään itseensä liittyvää, joka olisi johtunut juuri Tyttöjen talosta.

Kädentaidot -ryhmässä tytöt kertoivat vertailevansa paljon itseään muihin, ja omia käsityksiään muiden töihin. Varsinkin Amina ja Lake kokivat itsensä vertailun välillä hyvinkin vahvasti, ja se vaikutti omaan tekemiseen.

”Eiku sillee, et joku tekee jonkun käsityön ja mä ihailen sitä, ja sit mä katon mun omaa käsityötä, ja oon sillee etten mä osaa tehdä. No jos on vaik vähän ihmisiä niin silloin tuntuu rauhalliselta tehdä, eikä tarvii verrata itseään toisiin. Mut sit jos on paljon ihmisiä niin täytyy vertailla.” (Amina)

”Tuntuu tosi pahalta, jos toinen tekee hienomman kuin itse. Tekis mieli melkee itse lopettaa sen työn tekeminen, kun toinen tekee hienomman. Mä pelkään epäonnistumista. Teen samaa tuotetta esim. avaimenperiä (tuote muutettu) monta viikkoa, kun innostun ja keksin koko ajan uusia ideoita.” (Lake)

Kädentaidot -ryhmässä tytöt eivät tuoneet ilmi sitä, kuinka suuri vaikutus muiden töillä on heidän työskentelyynsä ja kuinka paljon he vertaavat itseään muihin. Amina kertoi haastattelussa helposti vertaavansa itseään muihin, ja että saa pienemmässä ryhmässä helpommin tehtyä rauhassa. Pienessä ryhmässä hän ei koe samaa painetta, että jonkun muun työ on hienompi kuin hänen. Lakella oli samoja tuntemuksia. Hänellä vertailu saattoi mennä niin pahaksi, ettei sen vuoksi tehnyt joitakin töitä ollenkaan, vaan keskittyi pitkään jonkin saman työn tekemiseen, jonka hän varmasti osasi ja lopputulos oli hieno. Lake saa intoa tekemiseen siitä, kun hän onnistuu ja hänen töitään kehuutaan. Kuten Hellström (2010, s 261) esittikin, nuoressa iässä ollaan herkkiä toisten mielipiteille ja ne saattavat vaikuttaa nuoreen. Samalla toisilta ryhmäläisiltä haetaan hyväksyntää. Positiivinen palaute kannusti Kädentaidot -ryhmässä kaikkia osallistujia, ja siitä onkin tullut ryhmässä tapa, sekä ohjaaja kehuu että nuoret kehuvat toistensa töitä.

Merkitykset tyttöjen kesken olemiseen vaihtelivat, sillä osan mielestä sukupuolella ei ole merkitystä osallistua talon toimintaan, kun taas osa tytöistä koki asi-

an todella tärkeänä. Suurin osa tytöistä tunsi olonsa turvallisemmaksi tyttöjen kesken, ja saavansa näin vertaistukea muilta tytöiltä. Omaan naiseuteen liittyviä kysymyksiä ja pohdintoja oli helpompi tuoda ilmi tytöille suunnatussa paikassa. Helposti lähestyttävyys nousi myös aineistosta esiin, ja tämä koski sekä kävijöitä että ohjaajia. Tytöt olivat myös itse huomanneet, kuinka talolla käyminen oli auttanut heitä kasvamaan ihmisinä, näkemään erilaisuutta, erilaisia elämäntilanteita ja suhtautumaan avarakatseisemmin. Osa tytöistä oli kasvanut talolla käymisen aikana nuoresta tytöstä aikuiseksi ja tunsi saaneensa talolta tähän vahvistusta. Tyttöjen talolla sai olla juuri sellainen kuin on.

8 Tutkimuksen luotettavuus ja etiikka

Etnografinen tutkimus on ollut myös kritiikin kohteena, sillä sen luotettavuutta on pohdittu. Etnografista tutkimusta on pidetty subjektiivisena, sillä tutkijalla on niin suuri rooli tutkimuksen tulkinnassa. Tässäkin tutkimuksessa kaikki tulkinta ryhmän toiminnasta on tutkijan omaa, joten lukijalla on myös vastuu tutkimuksen tulkinnasta, kuinka luotettavaa teksti on. Siksi tutkija on pyrkinyt avoimuuteen ja yksityiskohtiin tutkimuksen jokaisesta vaiheesta (Grönfors, 1985, s. 178).

Toinen haaste luotettavuuteen voi olla tutkimuspaikan ja tutkittavien tuttuus, sillä tutkijan voi olla haastavaa asettua tutkijan rooliin. Tutkijana ja ohjaajana pohdin eniten mitä voin ottaa tutkimukseen mukaan ja miten tarkkaan kirjoittaa havainnoista. Tutkimuksen pitäisi olla avoin ja tarkka, mutta samaan aikaan suojella tiukasti anonymiteettiä, joka on osa tutkimuksen eettisyyttä. Kuten yleisestikin laadullisissa tutkimuksissa, niin myös tässä tutkimuksessa tulosten yleistäminen on heikkoa. Kuitenkin aiempiin tutkimuksiin perehtyminen ja tutkimustulosten sitominen aiempiin tuloksiin parantaa yleistettävyyttä etnografisissa tutkimuksissa. (Metsämuuronen, 2003, s. 174.)

Haastattelua tutkimuksessa voidaan pitää luotettavana, kun haastateltava on antanut todenmukaista tietoa. Haastattelusta saatua tietoa voidaan verrata tutkimuksessa muuhun saatuun tietoon, kuten tutkijan havaintoihin. Havainnointitutkimukseen tuo myös luotettavuutta tutkijan rooli tutkittavaan yhteisöön, mikäli tutkija on päässyt syvälle yhteisöön. (Grönfors, 1985, s. 174.)

Yleinen tutkimuslupa saatiin Tyttöjen talon johtajalta syksyllä 2019. Johtaja kannusti tekemään aiheesta tutkimusta, jonka avulla saataisiin myös talolle arvokasta tietoa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen mukaan tieteenalaa ohjaavat yleiset eettiset periaatteet, joihin sisältyvät: ”Tutkija kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta”, ”Tutkija kunnioittaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä luonnon monimuotoisuutta” sekä ”Tutkija toteuttaa tutkimuksensa siten, että tutkimuksesta ei aiheudu tutkittavina

oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 7).

Tutkija on perehtynyt tutkittavaan yhteisöön, kulttuuriin ja historiaan ennalta, jonka tarkoitus on välttää aiheuttamasta tarpeetonta haittaa tutkittaville. Tutkimuksessa tutkittavat ovat sekä havainnoinnin että haastattelun kohteina, joten on eettisesti oikein, että he saivat oikean tiedon tutkimuksen tarkoituksesta ja tiedot omista oikeuksistaan tutkimuksen aikana. Tutkittaville kerrottiin tutkimuksesta avoimesti. Ryhmään osallistuvat tytöt saivat kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta, eikä heille saanut tulla tunnetta, että kieltäytyminen estäisi ryhmään pääsemisen. Tässä tutkimuksessa tutkija oli kentällä myös ryhmän ohjaaja, jolloin on syytä huomioida, että ryhmän tytöt tiedostavat ohjaajan tekevän tutkimusta muulloinkin kuin tutkijan roolissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8-9.) Haastatteluun valikoitui 15 -vuotta täyttäneitä tutkittavia, sillä he pystyivät itse päättämään tutkimukseen ja haastatteluun osallistumisesta.

Havainnointi kentällä jäi valitettavasti melko lyhyeksi, eikä kaikin osin vahvista haastatteluissa tulleita merkityksiä. Etnografia menetelmänä kuitenkin mielestäni sopi tutkimukseen, sillä haastattelut ja osallistuva havainnointi täydentävät toisiaan. Tuloksien esittämiseen vaikutti myös tutkijan rooli ohjaajana, ja se, että tutkittavat olivat tutkijalle ennestään tuttuja. Tilaa vaihtoehtoisille tulkinnoille on aina, eikä etnografia edes pyri antamaan kaiken tyhjentävää ja muut vaihtoehdot poissulkevaa vastausta tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto, 2018, s. 27). Mikäli tutkimuksessa olisi haastateltu enemmän ryhmässä käyviä tyttöjä, tulokset olisivat saattaneet vaihdella enemmän, sillä jokaisella Tyttöjen talolla käyvällä tytöllä on erilainen elämän tarina.

Aineiston hankinta tutkimukseen oli haastavaa Covid-19 takia, sillä rajoitukset sulkivat Tyttöjen talon ja ihmisten näkemiselle asetettiin rajoituksia. Keväällä toitimme järjestämään tapaamisia videoyhteyksillä, mutta huomasin, ettei se ollut osalle tytöistä helppoa. Kaksi tytöistä halusi rajoituksista huolimatta pitää haastattelut kasvotusten. Huomasin, kuinka heille kevät oli ollut raskas, ja koin tarpeelliseksi myös tavata heidät. Toinen haastatteluista pidettiin ulkona rajoitusten takia, jonka vuoksi litterointi oli tästä syystä paikoitellen haastavaa, sillä

nauhuri ei ollut niin tarkka ulkona ja turvavälit pitivät molemmat melko kaukana nauhurista. Muiden haastatteluiden litterointi sujui hyvin. Pohdin myös, etten videoyhteydellä pidettyihin haastatteluihin saanut samanlaista luottamuksen tunnelmaa kuin kasvotusten haastateltavan kanssa. Kasvotusten tytöt kertoivat avoimemmin ajatuksiaan, johon luultavasti vaikutti ohjaajan roolini talolla.

9 Pohdintaa

Tutkimus osoittaa, että tytöille suunnatulla omalla tilalla on kysyntää ja tarvetta. Merkitykset sille, että saa olla tyttöjen kesken, ovat suuria. Osa tytöistä koki sen vaikuttavan heidän identiteettiensä kasvuun ja vertaistuen auttavan naiseksi kasvamisessa. Käydyistä keskusteluista päätellen, tytöille on oleellista se, että ryhmä on vain tytöille. Keskustelut olivat avoimia ja aiheina olivat esimerkiksi kuukautiset ja raskaus tai vaikkapa kulutusyhteiskunta ja koulutus ylipäättään. Tyttöjen oli helppo puhua käsitöiden lomassa mistä vaan aiheesta, ilman tuomitsevia tai kyseleviä katseita. Pohdin sitä, kuinka tärkeää vertaistoiminta heille voi olla, sillä kaikilla ei kotipiirissä välttämättä löydy vertaistukea naiseksi kasvuun. Toisaalta nuoret eivät kokeneet talolla käyntiä välttämättä siihen liittyen, vaan olivat löytäneet mukavaa toimintaa itselleen. Monelle tytölle kädentaitoryhmä ”kuului arkeen”, eli toiminta oli heille arkea tukevaa.

Aikuiselta vaaditaan kykyä vuorovaikutukseen ja tukena olemiseen, kun nuori pohtii ja muokkaa omaa identiteettiään ja maailmankuvaansa. Nuori tarvitsee aikuista tueksi itsenäistymisprosessiin. Tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka tytöt luottavat Tyttöjen talon ohjaajiin ja kuinka ohjaajat olivat heidän tukena. Tytöt kertoivat luottavansa talolla ohjaajiin ja tuntevansa olonsa turvallisiksi Tyttöjen talolla. Käsityöt voivat olla monelle nuorelle myös sellaista toimintaa, jossa voi syventyä omaan itseensä ja omiin tarpeisiin rauhassa, välittämättä toisista. (Suojanen, 1993, s. 136.) Tyttöjen onnistumisen kokemukset ovat merkityksellisiä voimaantumisen kannalta. Onnistumisen kokemukset vahvistavat tyttöjen itsetuntoa ja minäkäsitystä, joka taas mahdollistaa asetettujen päämäärien saavuttamisen. (Siitonen, 1999, s. 145.)

Olin asettanut tutkimukselle viisi tutkimuskysymystä, joiden mukaan jäsensin tutkimustulokset otsikoittain. Halusin tutkimuksella kuvata millaista Kädentaidot-ryhmän toiminta on sosiaalisessa nuorisotyössä Tyttöjen talolla. Ryhmässä koettiin olevan mukava ilmapiiri, jossa käsitöiden tekeminen oli vapaaehtoista ja rentoa tekemistä keskustelujen lomassa. Ryhmässä kannustettiin muita ja jaettiin mielipiteitä. Itse ryhmässä olo koettiin usein tärkeämmäksi kuin käsityön tekeminen. Kädentaidot -ryhmä oli monelle ”kalenteriin sidottu” meno, eli ryhmään

osallistuttiin käsityön aiheesta riippumatta. Ainoastaan yksi tytöistä valitsi ryhmään osallistumisen käsityön aiheen perusteella. Ryhmässä oli tärkeää nähdä kavereita ja muita tyttöjä. Merkitys oli suurempi niille tytöille, joilla oli talon ulkopuolella vähemmän kavereita. Osa tytöistä kertoi oppineensa kunnioittamaan muita ja ihmisten erilaisuutta, sekä ymmärtämään erilaisia elämäntilanteita.

Käsitöiden merkitys jäi tutkimuksessa pienemmäksi kuin ryhmän ja kokonaisuudessaan Tyttöjen talon toiminnan merkitykset. Käsityöt nähtiin harrastuksena ja kivana tekemisenä. Käsitöitä haluttiin tehdä siksi, että saatiin itselle tai toiselle jotakin hyödyllistä. Ainoastaan kaksi tytöistä kertoi uuden opeteltavan taidon tai tekniikan olevan mielenkiintoista. Tyttöjen talolla käsitöiden tekeminen koettiin kuitenkin mukavaksi pienen ja rauhallisen ryhmän takia, jossa sai helposti apua ohjaajalta. Yksi tytöistä koki käsitöillä olevan paljon merkitystä, sillä hänelle itse tekeminen oli enemmänkin aate ja elämäntapa.

Tutkimuksen aikana huomasin, kuinka talolla käymisen aika vaikutti tyttöjen merkityksiin. Mitä kauemmin talolla oli käyty, sitä suuremmat merkitykset toiminnalla oli heidän elämässään. Ohjaajista oli tullut tytöille tärkeitä ja luotettavia aikuisia, joille pystyi kertomaan arimpiakin asioita. Merkitykset sille, että Tyttöjen talolla oltiin tyttöjen kesken vaihtelivat. Suurin osa tytöistä tunsivat olonsa turvallisemmaksi tyttöjen kesken, ja saavansa näin vertaistukea muilta tytöiltä. Omaan naiseuteen liittyviä kysymyksiä ja pohdintoja oli helpompaa tuoda ilmi tytöille suunnatussa paikassa. Osa tytöistä oli käynyt talolla niin kauan, että he olivat kasvaneet tytöistä aikuisiksi, ja kokivat saaneensa tähän vahvistusta talolta.

Ohjaajan keskeisin tehtävä on Tyttöjen talolla sekä ryhmässä positiivisen tunnelman luominen, joka siirtyy myös kävijöihin. Kädentaidot -ryhmä on vapaaehtoinen ja avoin, joten tytöt ketkä tulivat ryhmään, olivat jo etukäteen asennoituneet ryhmätoimintaan positiivisesti ja yleensä myös avoimin mielin. (Ståhlberg, 2019, s. 68.) Kädentaidot -ryhmässä ei varsinaisesti panostettu tutustumiseen, vaan tutustuminen tapahtui omalla painollaan käsitöiden lomassa ja vertaistukea etsien. Tyttöjä ei niinkään kiinnostanut ryhmässä toisten henkilökohtaiset asiat.

Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset olivat odotettuja, ja vahvistavat aiempia tutkimuksia. Muun muassa Syrjäkari (2013) haastatteli Tyttöjen talon tyttöjä, ja sieltä nousi merkitykselliseksi samoja asioita kuin tässä tutkimuksessa, kuten turvallinen ja keskusteleva yhteisöllisyys, sekä tila, jossa tytöt voivat vapaasti puhua myös arkaluontoisemmista aiheista. Tutkimuksessa tytöt kokivat, että poikavapaa ympäristö vapauttaa sekä käyttäytymistä kuin myös keskustelua. Myös vertaisuus ja vertaisilta saatu tuki näyttäytyivät merkittävänä tekijänä aiemmassakin tutkimuksessa. Kädentaidot -ryhmää ja sen merkityksiä ei ole aikaisemmin tutkittu, joten tuloksia ei voida suoraan verrata aiempaan tutkimukseen, mutta yleisesti Tyttöjen talon toiminnan merkitykset näyttäytyvät samankaltaisina.

Tutkimuksen aihe nousi suoraan omasta työstäni, ja pohdin miksi juuri Tyttöjen talolla on Kädentaidot -ryhmä ja Poikien talolla ei ole. Kädentaidot kohdistuvat Tyttöjen talolla vielä pehmeisiin materiaaleihin, niin kuin stereotyyppisesti koulussakin aikoinaan. Tulin kuitenkin siihen tulokseen, ettei tilojen puitteissa olisi mahdollista tehdä puu- tai metallitöitä. Olen kuitenkin itse yrittänyt ottaa kaikkia mahdollisia materiaaleja käyttöön tyttöjen kanssa. Jatkotutkimusta ajatellen olisi kiinnostavaa tietää onko Poikien talolla kädentaitoja mukana toiminnassa ja millaisena kädentaidot näyttäytyvät poikatyössä. Tutkimusta voisi laajentaa koskemaan muutakin Suomessa tapahtuvaa tyttö- ja poikatyötä, eikä ainoastaan tämän konseptin taloja. Tyttö- ja poikatyöllä on kuitenkin oma lokeronsa ja tarpeensa nuorisotyössä, eikä niitä pidä unohtaa. Erilaista käsityötoimintaa nuorten keskuudessa kuitenkin on ja mielestäni sen tärkeys on vähintään yhtä suuri kuin koulukäsityön.

Tutkimuksen aikana pohdin usein, kuinka kaukana aiheeni olikaan kasvatus- ja käsityötieteestä. Koen oman tutkielmani monitieteisenä, ja eksyinkin kirjastossa aivan muiden tiedekuntien hyllyjen väliin. Olen pystynyt työssäni ja tutkimuksessani yhdistämään käsityönopeuttajuutta sekä sosiaalista nuorisotyötä, jonka koen tärkeäksi yhdistelmäksi. Käsityötä ja kasvatusta on niin paljon muutakin kuin koulukasvatus. Tämän tutkielman tekeminen oli mukavaa ja mielenkiintoista sekä sain sen avulla kehitettyä itseäni ohjaajana. Onnekseni saan jatkaa työskentelyä Tyttöjen talolla näiden teemojen parissa.

10 Lähteet

- Aapola, S. (1992). Helsinkiläistytöjen ystävyssuhteet: ihanteina itsenäisyys, läheisyys ja monipuolisuus. Teoksessa Näre, S. & Lähteenmaa, J. (Toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa* (s. 83-102). Suomalaisen kirjallisuuden seura. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. (2006). *Kasvatussosiologia*. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Eid, M-L. (2008). *Elämänpolkuja etsimässä: Maahanmuuttajatyttöjen kertomuksia Tyttöjen Talon kontekstissa*. Pro gradu –tutkielma. Oulun Yliopisto, kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö.
- Fingerroos, O. & Jouhki, J. (2018). Etnologinen kenttätö ja tutkimus: Metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkitapauksia. Teoksessa Hämeenaho, P. & Koskinen-Koivisto, E. (Toim.) *Moniulotteinen etnografia*. 2. painos. Helsinki: Ethnos Ry.
- Grönfors, M. (2015). Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (Toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (s. 146-161). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkinen, K. (2004). Käsillä tekemisen merkitykset. Teoksessa Kupiainen, T. (Toim.) *Käsillä tehty*. Helsinki: Edita.
- Heikkinen, K. (2005). Onko käsityöllä sukupuolta? Teoksessa Kaukinen, L. & Collanus, M. (Toim.) *Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta* (s. 31-39). Tampere: Akatiimi Oy.
- Heikkinen, M. (2009). *Nuorisotyön mieli ja merkitys*. Nuorisotyön perinteen talentaminen. Nuoperi, Turun Yliopisto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Helkama, K., Myllyniemi, R. & Liebkind, K. (2007). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hellström, M. (2010). *Sata sanaa kasvatuksesta*. Juva: PS-kustannus
- Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskus. (2012). *Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen kulttuurisessa nuorisotyössä*. Saatavilla https://www.hel.fi/static/liitteet/nk/Nuorten_osallisuus.pdf
- Helsingin yliopisto, kielijelppi. Ryhmäilmiöitä. Luettu 26.10.2020 <https://blogs.helsinki.fi/kielijelppi/ryhmailmioita/>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2004). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Huotilainen, M. (2014). *Mitä aivoissa tapahtuu, kun kädet tekevät käsitoita*. Saatavilla https://prezi.com/_nuillr8ukx7/mita-aivoissa-tapahtuu-kun-kadet-tekevät-kasitoita/

- Huttunen, L. (2010). Tiheä kontekstointi: haastattelu osana etnografista tutkimusta. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (Toim.) *Haastattelun analyysi* (s. 39-63). Tampere: Vastapaino.
- Honkasalo, V. (2011). *Tyttöjen kesken: monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Honkasalo, V. (2011a). Pois lokeroista. Teoksessa Ojanen, K., Mulari, H. & Aaltonen, S. (Toim.) *Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Honkasalo, V. & Kivijärvi, A. (2011). Kehittämistyötä monikulttuurisesta näkökulmasta – välähdyksiä nuorisotyön arjesta. Teoksessa Honkasalo, V., Kiilakoski, T. & Kivijärvi, A. (Toim.) *Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tar kastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Huuki, T., Kivijärvi, A. & Lunabba, H. (2018). Kohti sukupuolivastuullista poikatu tutkimusta. Teoksessa Kivijärvi, A., Huuki, T. & Lunabba, H. (Toim.). *Poikatutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Hämeenaho, P. & Koskinen-Koivisto, E. (2018). Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Teoksessa Hämeenaho, P. & Koskinen-Koivisto, E. (Toim.) *Moniulotteinen etnografia*. 2. painos. Helsinki: Ethnos Ry.
- Ilves, K. (1998). *Stadi ja sen nuoret: Nuorisotyötä Helsingissä 1948-1997*. Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskus.
- Innanen, J. (2011). *Ryhmänohjaus estämään nuorten syrjäytymistä*. Kirjapaino: Tampereen Ammattiopisto.
- Juvonen, A. (2010). *Visuaalisen taidon ja taiteen selvitys*. Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskus. Saatavilla https://www.hel.fi/static/liitteet/nk/Visuaalinen_taito_small.pdf
- Kanervo, M. (2013). Leipomalla hyväksi tytöksi? Sukupuolen tuottaminen ja uusin taminen Tyttöjen talon kontekstissa. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta, Sosiaali- ja kulttuuriantropologia.
- Kaukinen, L. (2004). Käsityöt institutionaalisina genreinä. Teoksessa Kupiainen, T. (Toim.) *Käsillä tehty*. Helsinki: Edita.
- Kojonkoski-Rännäli, S. (2014). *Käsin tekemisen filosofiaa*. Turun yliopiton opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. Painosalama.
- Kojonkoski-Rännäli, S. (2018). Punomo käsityöblogit. Käsityön perustaidot 26.9.2018. Luettu 19.10.2020 <https://blogit.punomo.fi/seijanblogi/2018/09/26/kasityon-perustaidot/>
- Kokko, S. (2012). Käsin tehty sukupuoli: Käsitöiden feminiinisten ja maskuliinisten käytäntöjen oppiminen luokanopettajaksi opiskelevien naisten ja miesten muistoissa. *Naistutkimus*, 1, 21–33. Helsinki: Suomen naistutkimuksen seura.

- Kokko, S., Kouhia, A., & Kangas, K. (2020). Finnish craft education in turbulence. *Techne serien - Forskning i Slöjdpedagogik och Slöjdvetenskap*, 27(1), 1-19.
- Kopakkala, A. (2011). *Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kouhia, A. (2016). *Unraveling the meanings of textile hobby crafts*. Home Economics and Craft Studies Research Reports 42. Helsingin yliopisto.
- Kuronen, M. (2004). Valtaistumista vai voimavaraistumista – Feministisiä näkökulmia empowermettiin sosiaalityön käsitteenä ja käytäntönä. Teoksessa Kuronen, M., Granfelt, R., Nyqvist, L. & Petrelus, P. (Toim.) *Sukupuoli ja sosiaalityö*. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja. PS-kustannus.
- Lahelma, E. & Gordon, T. (2007). Taustoja, lähtökohtia ja avauksia kouluetnografiaan. Teoksessa Lappalainen, S., Hynninen, P., Kankkunen, T., Lahelma, E. & Tolonen, T. (Toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus* (s. 17-38). Tampere: Vastapaino.
- Lappalainen, S. (2007). Johdanto. Mikä ihmeen etnografia? Teoksessa Lappalainen, S., Hynninen, P., Kankkunen, T., Lahelma, E. & Tolonen, T. (Toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus* (s. 9-14). Tampere: Vastapaino.
- Laurent, L. (2004). *What More Can We Do? Developing a Multicultural Action Plan for the Girls' House, A Meeting Place for Girls and Young Women in Helsinki*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Humanistinen tiedekunta, viestintätieteiden laitos.
- Lehtonen, J. (2018). Ei-heteroseksuaalisten poikien ja transnuorten kokemukset ja valinnat koulutuksessa. Teoksessa Kivijärvi, A., Huuki, T. & Lunabba, H. (Toim.). *Poikatutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Liebkind, K. (1992). Ethnic identity: Challenging the boundaries of social psychology. Teoksessa Breakwell, G. M. (Toim.) *Social psychology of identity and the self concept*. Iso-Britannia: Surrey University Press.
- Loisto settlementti Ry. (2020). Saatavilla <https://www.settlementti.fi/settlementit/loisto-settlementti-helsinki/>
- Lunabba, H. (2018). Laadullisen tutkimuksen näkökulma poikien koulu- ja hyvinvointikeskusteluun. Teoksessa Kivijärvi, A., Huuki, T. & Lunabba, H. (Toim.). *Poikatutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Metsämuuronen, J. (2003). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Nuoperi, Turun yliopisto. Nuorisotyön tallentaja. Luettu 10.12.2019 <http://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=28>
- Nuoperi, Turun yliopisto. Nuorisotyön tallentaja. Luettu 10.12.2019 <http://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=32>

- Oinas, E. & Collander, A. (2007). Tjejgrupper – Rosa rum, pippifeminism, hälso främjande? Teoksessa Oinas, E. & Ahlbeck-Rehn, J. (Toim.) *Kvinnor, kropp och hälsa* (s. 275-299). Lund: Studentlitteratur.
- Ojanen, K. (2011). *Tyttöjen toinen koti. Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1319, Tiede. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Ojanen, K. (2011a). Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa Ojanen, K., Mulari, H. & Aaltonen, S. (Toim.) *En täs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Opetushallitus. Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet. Luettu 18.3.2019 https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taiteen_perusopetus
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kuntien nuorisotyö. Luettu 13.10.2020 www.minedu.fi/kuntien-nuorisotyö.
- Pease, B. (2002). Rethinking Empowerment: A Postmodern Reappraisal for Emancipatory Practice. *British Journal of Social Work* 2 (2), 135-147.
- Peltokorpi, T. (2016). *Vertaisryhmä nuoren äidin tukena: Tyttöjen talon nuorten äitien toiminnan tarkastelua*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos.
- Poikien talo. (2020). Luettu 14.10.2020 www.poikientalo.fi
- Pöllänen, S. (2005). Elämä ilman käsitöitä: Mitä se on? Käsityö harrastajien psyykkisen hyvinvoinnin tukena. Teoksessa Kaukinen, L. & Collanus, M. (Toim.) *Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta* (s. 66-77). Tampere: Akatiimi Oy.
- Pöllänen, S. (2006). Crafts as a way to functional mental health. Teoksessa A-L. Rauma, S. Pöllänen & P. Seitamaa-Hakkarainen (toim.) *Human perspectives on sustainable future* (s. 130–135). Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 99.
- Pöllänen, S. (2015). Elements of crafts that enhance well-being: Textile craft makers' descriptions of their leisure activity. *Journal of Leisure Research* 47(1), 58–78.
- Pöllänen, S. (2017). Käsien tehtyä hyvinvointia: Käsityö psyykkisen hyvinvoinnin tuottajana. Teoksessa Kivilaakso, A., Luutonen, M. & Marsio, L. (Toim.) *Itsetekemisen perinne. Käsityöt elävänä kulttuuriperintönä*. Helsinki: Museovirasto.
- Pöyhönen, T. (2017). Spirit. Ryhmän kehitysvaiheet. Luettu 21.10.2020 <https://www.spirit.fi/ryhman-kehitysvaiheet/>
- Repo, S. (2018). Ryhmässä oppiminen: Tietoa ryhmistä lääketieteen ryhmäjakojen pohjaksi. Helsingin yliopisto. Saatavilla file:///C:/Users/Jossu/Downloads/Ryhm_ss_oppiminen_25.4.2018.pdf

- Saleebey, D. (1997). Introduction: Power in the people. Teoksessa Saleebey, D. (Toim.) *The Strengths Perspective in Social Work Practice*. New York: Longman.
- Seitamaa-Hakkarainen, P. (2009). Pohdintoja käsityön kuvasta. Teoksessa Opetushallituksen taide- ja taitokasvatuksen asiantuntijatyöryhmä (Toim.) *Taide ja taito -Kiinni elämässä!* Taide- ja taitokasvatuksen julkaisu 2/2009. Opetushallitus. Helsinki: Edida Prima Oy.
- Seta, (2016). *Opitaan yhdessä! Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*. Opas opettajille. 1. painos. Suomen Uusiokuori Oy.
- Siitonen, J. (1999). *Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua*. Oulun opettajankoulutuslaitos. Oulun yliopisto.
- Stenros, A. (2002). Käsityön kulttuuriset ja sosiaaliset merkitykset. Teoksessa Luutonen, M. & Äyväri, A. (Toim.) *Käsin tehty tulevaisuus. Näkökulmia käsityöyrittäjyyteen* (s. 67-71). Helsinki: Sitra.
- Ståhlberg, L. (2019). *Pienryhmäohjaajan opas*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Suojanen, U. (1993). *Käsityökasvatuksen perusteet*. Porvoo: WSOY.
- Syrjäkari, R. (2013). *Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö tyttöjen kokemuksina*. Pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos.
- Syrjäläinen, E. (2005). Taidon opettamisen ihanuus ja kurjuus. Teoksessa Kaukinen, L. & Collanius, M. (Toim.) *Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoro ja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta*. Tampere: Akatiimi Oy.
- THL. (2019). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 6.5.2019
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Tieteellisen tutkimuksen tietosuojaseloste. (2020). Eu:n yleinen tietosuojasetus 12-14 artiklat. Saatavilla
 Tieteellisen tutkimuksen tietosuojailmoitus v1_2020 (3).docx
- Tiilikainen, M. (2003). *Arjen islam*. Tampere: Vastapaino.
- Tolonen, T. & Palmu, T. (2007). Etnografia, haastattelu ja (valta)positiot. Teoksessa Lappalainen, S., Hynninen, P., Kankkunen, T., Lahelma, E. & Tolonen, T. (Toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus* (s. 89-112). Tampere: Vastapaino.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Luettu 11.12.2019
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf

- Tuomaala, S. (2011). Menneisyyden tytöt ja tyttöjen tarinat. Teoksessa Ojanen, K., Mulari, H. & Aaltonen, S. (Toim.) *Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen*. Vastapaino: Tampere.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2003). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2012). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuomikoski, P. (2002). Käsityön kulttuuriset ja sosiaaliset merkitykset. Teoksessa Luutonen, M. & Äyväri, A. (Toim.) *Käsin tehty tulevaisuus. Näkökulmia käsityöyrittäjyyteen* (s. 40-71). Helsinki: Sitra.
- Tyttöjen talo. (2019). Monikulttuurinen tyttötyö. Luettu 24.2.2019 <https://tyttojentalo.fi/tyttojen-talo/monikulttuurinen-tyttotyö>
- Tyttöjen talo. (2019). Historia. Luettu 24.2.2019 <https://tyttojentalo.fi/tyttojentalo/historia>
- Tyttöjen talo. (2019). Perustoiminta. Luettu 10.12.2019 <https://tyttojentalo.fi/toiminta/perustoiminta>
- Tyttöjen talo -esite. (2019). Luettu 10.12.2019 https://tyttojentalo.fi/site/assets/files/1151/tt_esite_a5_2016_printa4.pdf
- Vilhunen, K. (2018). *Neuleblogi osana käsitöitä. Neulebloggaajien kokemuksia blogin ja käsitöiden yhdistämisestä*. Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Education, Humanities, and Theology No 127. Itä-Suomen yliopisto. Jyväskylä: Grano Oy.

11 Liitteet

LIITE 1

Tieteellisen tutkimuksen ilmoitus

6.2.2020

Tutkimuksen toteuttaja: Johanna Räsänen, Helsingin yliopisto,
johanna.rasanen@helsinki.fi

Tutkimus toteutetaan Tyttöjen talolla kevään 2020 aikana, Avoin kädentaidot -ryhmässä. Tutkimuksessa tutkitaan kädentaitojen ja käsitöiden merkitystä talolla käyville 10-29 -vuotiaille nuorille. Tutkimuksella pyritään saamaan tietoa siitä, kuinka käsitöiden tekeminen tukee sosiaalista nuorisotyötä ja miksi nuoret kokevat ryhmän tärkeänä. Tutkimusta tehdään havainnoimalla ryhmää, sekä haastattelemalla vapaaehtoisia nuoria. Tutkija toimii ryhmän ohjaajana, joten havainnointi on luonteva osa toimintaa.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimuksen aikana tutkija/ohjaaja havainnoi ryhmän toimintaa, joten tutkimukseen osallistuminen ei vaadi nuorelta mitään ylimääräistä. Tutkimuksesta kieltäytyminen ei ole este ryhmään osallistumiselle. Tutkimuksessa saatavia tietoja ei käytetä muuhun kuin tutkimustarkoitukseen, eikä tutkimuksessa käytetä henkilötietoja. Tutkimuksen tulokset julkaistaan Pro gradu -tutkielmassa, jonka tekemistä ohjaa KT, dosentti Sirpa Kokko Helsingin yliopistosta. Häneen voi myös olla tarvittaessa yhteydessä sähköpostitse: sirpa.kokko@helsinki.fi. Tulokset esitellään anonymisti, ne eivät sisällä henkilöiden tunnistetietoja.

Tutkimukselle on myönnetty lupa Tyttöjen talolta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen 2019 mukaan huoltajan informointi riittää tutkimuksessa, jossa ei käsitellä alaikäisten tutkittavien henkilötietoja, kuten havainnointi. Alaikäinen tutkittava antaa suostumuksensa osallistua tutkimukseen ensisijaisesti itse. Mikäli tutkimuksesta tai siihen osallistumisesta jäi kysyttävää, voi ryhmän ohjaajaan ja tutkimuksen tekijään olla yhteydessä.

Johanna Räsänen

LIITE 2

Taulukko 1. Tutkimuksen aineisto

MENETELMÄ	PVM	TOTEUTUS	KESTO
Osallistuva havainnointi	11.2.2020	Kädentaidot -ryhmä	2 h
Osallistuva havainnointi	25.2.2020	Kädentaidot -ryhmä	2 h
Osallistuva havainnointi	3.3.2020	Kädentaidot -ryhmä	2 h
Osallistuva havainnointi	10.3.2020	Kädentaidot -ryhmä	2 h
Haastattelu 1	25.5.2020	Yksilöhaastattelu videohaastatteluna	45 min
Haastattelu 2	28.5.2020	Yksilöhaastattelu videohaastatteluna	43 min
Haastattelu 3	28.5.2020	Yksilöhaastattelu	40 min
Haastattelu 4	1.6.2020	Yksilöhaastattelu	60 min
Aineistoa tukeva havainnointiaineisto	Maaliskuu 2019	Kädentaidot -ryhmä	8 h